



T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**VERGİ KANUNLARININ GENEL YAPISININ  
DEĞERLENDİRİLMESİ: TOKAT İLİ ÖZELİNDE BİR  
UYGULAMA**

**Hazırlayan**

Serhat KURT

Maliye Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**Danışman**

Dr. Öğr. Üyesi Doğan BOZDOĞAN

TOKAT – 2018

VERGİ KANUNLARININ GENEL YAPISININ DEĞERLENDİRİLMESİ:  
TOKAT İLİ ÖZELİNDE BİR UYGULAMA

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 10 / 08 / 2018

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Cuma ÇATALOLUK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Doğan BOZDOĞAN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZDEMİR

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 28/08/2018 tarih ve 2018 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Mustafa ÇOLAK  
Enstitü Müdürü: ..... Enstitü Müdürü



## BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üy. Doğan BOZDOĞAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Vergi Kanunlarının Genel Yapısının Değerlendirilmesi: Tokat İli Özelinde Bir Uygulama” adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../...

Serhat KURT

## İTHAF



*Değerli Annem ve Babam'a*

## ÖNSÖZ

Çalışmalarımın başından itibaren desteklerini esirgemeyen danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üy. Doğan Bozdoğan başta olmak üzere, tez savunmasının jüri üyeleri olan Gaziosmanpaşa Üniversitesi Maliye bölüm başkanı sayın Doç. Dr. Cuma Çataloluk ve Giresun Üniversitesi Dr. Öğr. Üy. Murat Özdemir'e, annem Şerife Kurt'a, babam Kandemir Kurt'a, kardeşim Mustafa Serhan Kurt'a, yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan kardeşim Tuğba Semin Kurt'a ve eğitim hayatım boyunca arkamda duran ve maddi manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen amcam Zeki Kurt'a teşekkürü bir borç bilirim.

Serhat KURT

## ÖZET

Vergiler, kamu harcamalarını finanse etme noktasında önemli bir kamu geliridir. Vergi gibi kapsamlı ve önemli bir gelire yönelik düzenlemelerin belirli kurallar ve sınırlar dahilinde olması gerekmektedir. Söz konusu bu kural ve sınırlar aslında vergilere meşru bir yapı kazandırmaktadır. Vergilerin meşruluğunu sağlayan husus kanunlardır. Kanun uyulması gereken normlardır. Dolayısıyla vergiler kanunlar aracılığı ile cebri bir nitelik kazanmaktadır. Türk Vergi Sistemi içerisinde birçok vergi ve dolayısıyla vergi kanunu bulunmaktadır. Gerek Vergi Usul Kanunu ve gerekse de farklı vergi türlerine ilişkin kanunların uzun ve karmaşık bir yapıda olması, sürekli olarak vergi mevzuatlarında ve kanunlarında değişikliklerin yapılması eleştirileri de beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmada, vergi kanunlarının genel yapısının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada vergi kanunlarının genel yapısı, işleyişi ve karmaşıklık düzeyleri incelenmiştir. Bu incelemede teorik derlemeler ve araştırmalar Tokat ili özelinde yapılan anket çalışmasıyla desteklenmiştir. 29 sorudan oluşan anket çalışması Tokat Merkez ilçesinde bulunan akademisyen, avukat, muhasebe meslek mensubu ile iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinden oluşan toplamda 600 kişiye uygulanmıştır. Anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin SPSS istatistik programı ile analiz testleri yapılmış ve elde edilen verilere göre vergi kanunlarının genel yapısına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlarda vergi kanunları ile ilgili bir takım sorunlar tespit edilmiştir. Vergiye gönüllü uyumu ve dolayısıyla vergi gelirlerini arttırma hedefi doğrultusunda, daha iyi bir kanun yapısı için bir takım önerilerde bulunulmuştur.

**Anahtar kelimeler:** Vergi Kanunları, Vergi Kanunlarının Karmaşıklığı, Vergi Bilinci, Vergi Ahlakı

## ABSTRACT

Taxes are an important public income at the point of financing public spending. A comprehensive and important gender-oriented regime, such as tax, must be within certain rules and boundaries. In fact, these rules and limits actually give the taxpayer a legitimate structure. The law provides the legitimacy of the tax. The law is norms that must be observed. Hence, taxpayers acquire a quality of nature by means of laws. There are many taxes and therefore tax laws in the Turkish Tax System. Both the Tax Procedural Code and the different types of tax laws are long and complicated, and constant changes in tax legislation and laws are accompanied by criticism.

In this study, it is aimed to evaluate the general structure of tax laws. For this purpose, the general structure, functioning and complexity levels of the tax laws have been studied. In this study, the theoretical compilations and researches were supported by the questionnaire study made in Tokat province. A questionnaire study consisting of 29 questions was applied to a total of 600 people consisting of academicians, lawyers, professional accountants and students of economics and administrative sciences faculties in the city of Tokat. As a result of the questionnaire survey, analysis tests were performed with the SPSS statistical program and the results related to the general structure of the tax laws were obtained according to the obtained data. A number of problems with tax laws have been identified in these conclusions. A number of proposals have been made for a better legal structure in the direction of voluntary compliance and thus the aim of increasing tax revenues.

**Key Words:** Tax Laws, Tax Code Complications, Tax Consciousness, Tax Ethics

## İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI .....	i
İTHAF .....	ii
ÖNSÖZ .....	iii
ÖZET .....	iv
ABSTRACT .....	v
GİRİŞ .....	1
BÖLÜM 1: .....	3
TÜRK VERGİ SİSTEMİ VE İÇERİSİNDE YER ALAN VERGİLER .....	3
1.1. Türk Vergi Sistemi .....	3
1.1.1. Gelir Üzerinden Alınan Vergiler .....	4
1.1.1.1. Gelir Vergisi .....	4
1.1.1.1.1. Gelirin Özellikleri .....	5
1.1.1.1.2. Gelir Vergisinde Mükellefiyet .....	6
1.1.1.1.3. Gelirin Unsurları .....	7
1.1.1.1.3.1. Ticari Kazançlar .....	7
1.1.1.1.3.2. Zirai Kazançlar .....	9
1.1.1.1.3.3. Ücretler .....	9
1.1.1.1.3.4. Serbest Meslek Kazançları .....	10
1.1.1.1.3.5. Gayrimenkul Sermaye İradı .....	11
1.1.1.1.3.6. Menkul Sermaye İradı .....	12
1.1.1.1.3.7. Diğer Kazanç ve İratlar .....	12
1.1.1.1.4. Gelir Vergisinin Tarifesi .....	14
1.1.1.1.5. Gelir Vergisinin Beyan, Tarh ve Tahsili .....	15
1.1.1.2. Kurumlar Vergisi .....	16
1.1.1.2.1. Kurumlar Vergisinin Konusu .....	16
1.1.1.2.2. Kurumlar Vergisinde Mükellefiyet .....	17
1.1.1.2.3. Kurumlar Vergisinin Beyan, Tarh ve Tahsili .....	17
1.1.2. Servet Üzerinden Alınan Vergiler .....	18
1.1.2.1. Motorlu Taşıtlar Vergisi .....	18



1.1.2.2. Veraset ve İntikal Vergisi .....	19
1.1.2.2.1. Veraset ve İntikal Vergisinde Mükellefiyet ve Muafiyetler .....	20
1.1.2.2.2. Veraset ve İntikal Vergisinin Beyan, Tarh, ve Tahsili.....	20
1.1.2.3. Emlak Vergisi .....	21
1.1.2.3.1. Emlak Vergisinin Konusu ve Mükellefi .....	22
1.1.2.3.2. Emlak Vergisinin Beyan, Tarh ve Tahsili.....	22
1.1.3. Harcamalar üzerinden alınan vergiler .....	23
1.1.3.1. Katma Değer Vergisi .....	23
1.1.3.1.1. Katma Değer Vergisinin Konusu .....	24
1.1.3.1.2. Katma Değer Vergisinin Mükellefi.....	25
1.1.3.1.3. Katma Değer Vergisinin Oranı .....	26
1.1.3.1.4. Katma Değer Vergisinin Tarh, Tahakkuk ve Tahsili.....	26
1.1.3.2. Özel Tüketim Vergisi.....	27
1.1.3.2.1. Özel Tüketim Vergisinin Mükellefi .....	27
1.1.3.2.2. Özel Tüketim Vergisinin Beyanı, Tarhı ve Tahsili.....	28
1.1.3.3. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi.....	29
1.1.3.3.1. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Konusu ve Mükellefi.....	29
1.1.3.3.2. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Oranı, Beyanı ve Tahsili.....	29
1.1.3.4. Özel İletişim Vergisi .....	30
1.1.3.5. Şans Oyunları Vergisi .....	31
1.1.3.5.1. Şans Oyunları Vergisinin Oranı, Beyanı ve Tahsili.....	31
1.1.3.6. Damga Vergisi .....	31
1.1.3.6.1. Damga Vergisinin Vergileme Ölçüleri ve Tahsili .....	32
1.1.3.7. Gümrük Vergisi .....	32
1.1.3.7.1. Gümrük Vergisinin Matrah ve Oranı .....	33
1.1.3.7.2. Gümrük Vergisinin Tahsili .....	33
1.1.3.8. Belediyeler Tarafından Tahsil Edilen Vergiler.....	34
1.1.3.8.1. İlan ve Reklam Vergisi.....	34
1.1.3.8.2. Eğlence Vergisi .....	36
1.1.3.8.3. Haberleşme Vergisi.....	37
1.1.3.8.4. Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi.....	37
1.1.3.8.5. Yangın Sigortası Vergisi .....	38

1.1.3.8.6. Çevre Temizlik Vergisi .....	39
BÖLÜM 2: .....	40
VERGİ KANUNLARININ GENEL YAPISININ İNCELENMESİ.....	40
2.1. Vergi Kanunları.....	40
2.1.1. Türk Vergi Kanunlarının Genel Yapısı .....	41
2.1.1.1. Uygulama Açısından Türk Vergi Kanunları.....	42
2.1.1.2. Vergi Cezaları Açısından Türk Vergi Kanunları .....	43
2.1.1.3. Türk Vergi Kanunlarının Karmaşıklığı.....	44
2.1.1.4. Yaptırım Gücü Açısından Türk Vergi Kanunları .....	46
2.2. Mükelleflerin Vergiye Karşı Duyarlılığı.....	47
2.2.1. Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı .....	48
2.2.1.1. Vergi Bilincinin Tanımı ve Önemi .....	49
2.2.1.1.1. Vergi Bilincinin Oluşmasında Eğitimin Rolü .....	50
2.2.1.1.2. Vergi Kanunlarının Vergi Bilinci Üzerindeki Etkisi .....	51
2.2.1.2. Vergi Ahlakının Tanımı ve Önemi .....	53
2.2.1.2.1. Vergi Ahlakının Oluşumunda Eğitimin Rolü .....	54
2.2.1.2.2. Vergi Kanunlarının Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkileri.....	55
2.3. Türk Vergi Hukukunda Yorum Yöntemleri.....	56
2.3.1. Yorum Çeşitleri .....	57
2.3.2. Yorum Yöntemleri.....	58
2.3.2.1. Lafzi Yorum.....	58
2.3.2.2. Tarihi Yorum .....	58
2.3.2.3. Amaçsal Yorum .....	58
BÖLÜM 3: .....	60
VERGİ KANUNLARININ GENEL YAPISININ TOKAT İLİ ÖZELİNDE İNCELENMESİ.....	60
3.1. Literatür Taraması .....	60
3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi .....	62
3.3. Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem Belirlenmesi .....	63
3.4. Araştırmanın Yöntemi.....	63
3.5. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri .....	65
3.6. Demografik Değişkenler ve Frekans Dağılımları .....	68

3.7. Araştırmanın Analizi ve Yorumlanması .....	69
3.7.1.Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki .....	71
3.7.2.Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	78
3.7.3.Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki .....	86
3.7.4.Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilirliğini Düşünüyorum Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	94
3.7.5.Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki .....	102
3.7.6.Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	110
SONUÇ.....	118
KAYNAKÇA.....	121
EK-1 ANKET .....	126
ÖZGEÇMİŞ .....	129

## TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Demografik Değişkenler ve Frekans Dağılımları .....	68
Tablo 2: Güvenilirlik Test Sonuçları .....	70
Tablo 3: Meslek İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar vardır algısı .....	71
Tablo 4: Meslek Grupları Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	72
Tablo 5: Cinsiyet İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı.....	72
Tablo 6: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	73
Tablo 7: Eğitim Durumu İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı.....	73
Tablo 8: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	74
Tablo 9: Yaş Dağılımı İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı.....	75
Tablo 10: Yaş Dağılımları Açısından Ki-Kare Test Sonuçları.....	75
Tablo 11: Gelir Durumu İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı .....	76
Tablo 12: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları.....	77
Tablo 13: Meslek İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı.....	78
Tablo 14: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	79
Tablo 15: Cinsiyet İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı.....	79
Tablo 16: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	80
Tablo 17: Eğitim Durumu İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı.....	80
Tablo 18: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	81
Tablo 19: Yaş Dağılımı İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı.....	82
Tablo 20: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	83
Tablo 21: Gelir Dağılımı İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı.....	84
Tablo 22: Gelir Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	85
Tablo 23: Meslek Grubu İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı.....	86
Tablo 24: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	87
Tablo 25: Cinsiyet İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı .....	87
Tablo 26: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	88
Tablo 27: Eğitim Durumu İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı .....	89
Tablo 28: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	89
Tablo 29: Yaş Dağılımı İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı .....	90
Tablo 30: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	91
Tablo 31: Gelir Durumu İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı .....	92

Tablo 32: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	93
Tablo 33: Meslek Grubu İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabileceğini Düşünüyorum Algısı .....	94
Tablo 34: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	95
Tablo 35: Cinsiyet İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabileceğini Düşünüyorum Algısı .....	95
Tablo 36: Cinsiyet Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	96
Tablo 37: Eğitim Durumu İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabileceğini Düşünüyorum Algısı .....	96
Tablo 38: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	97
Tablo 39: Yaş Dağılımı İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabileceğini Düşünüyorum Algısı .....	98
Tablo 40: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	99
Tablo 41: Gelir Durumu İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabileceğini Düşünüyorum Algısı .....	100
Tablo 42: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	101
Tablo 43: Meslek Grubu İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı .....	102
Tablo 44: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	103
Tablo 45: Cinsiyet İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı .....	103
Tablo 46: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	104
Tablo 47: Eğitim Durumu İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı .....	104
Tablo 48: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	105
Tablo 49: Yaş Dağılımı İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı .....	106
Tablo 50: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	107
Tablo 51: Gelir Durumu İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı .....	108
Tablo 52: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	109
Tablo 53: Meslek Grubu İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı .....	110
Tablo 54: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	111
Tablo 55: Cinsiyet İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı .....	111
Tablo 56: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	112
Tablo 57: Eğitim Durumu İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı .....	113
Tablo 58: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	114
Tablo 59: Yaş Dağılımı İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı .....	114
Tablo 60: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	115
Tablo 61: Gelir Durumu İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı .....	116
Tablo 62: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları .....	117

## ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türk Vergi Sistemi İçerisinde Kaynağına Göre Vergiler .....	4
Şekil 2: Araştırmanın Modeli .....	65



## GİRİŞ

Devletler, varlıklarını devam ettirebilmeleri için ihtiyaç duydukları ekonomik kaynakların büyük kısmını vergilerden finanse etmektedir. Devletler açısından son derece önemli bir gelir kaynağı olan vergilerin hukuki dayanağı anayasa ve kanunlar ile oluşturulmaktadır.

Vergi sistemlerinin istenilen düzeyde işleyebilmesi ve vergi kayıplarının önüne geçebilmek açısından vergi kanunları son derece önemlidir. Vergi kayıplarında etkili olan faktörlerden bir diğeri ise mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıklarıdır. Mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıkları vergi kanunlarının yapısı, bireylerin vergi bilinci ve vergi ahlak seviyeleri gibi etkenlerden etkilenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde vergi kanunlarının genel yapısı incelenerek, vergi kanunlarının uygulanabilirliği, mükellefler üzerindeki yaptırım gücü ve karmaşıklık düzeyleri üzerinde durulmuştur. Vergi kanunlarının uygulanabilirliği açısından kısa, sade ve anlaşılır bir yapıda olması gerekmektedir. Bunun aksine karmaşık bir yapıda olan vergi kanunları, mükelleflerin anlamasını zorlaştırırken, vergi kayıplarının da başlıca nedenlerinden olmaktadır. Karmaşıklığın yanı sıra, geçmiş dönemlerde yürürlüğe girmiş ve günümüzün şartlarına uygun olmayan vergi kanunlarında anlam boşlukları ortaya çıkmaktadır. Vergi kanunlarının karmaşık yapısından veya anlam boşluklarından kaynaklı sorunlar yorum yöntemleri kullanılarak çözülmeye çalışılmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türk vergi sistemi içerisinde yer alan vergiler ele alınmıştır. Türk vergi kanunlarının uzun veya kısa, anlaşılır ya da karmaşık yapılarda olup olmadığını görebilmek amacıyla Türk vergi kanunları ayrı başlıklar halinde incelenmektedir. Türk vergi sistemi içerisinde yer alan vergilerin yürürlüğe giriş tarihleri, amaçları, konusu, mükellefleri ile muafiyet ve istisnaları incelenmektedir.

Çalışmanın son bölümünde ise vergi kanunlarının genel yapısı Tokat ili özelinde incelenmiştir. Vergi kanunlarının yapısı ve vergi kanunlarının mükellefler üzerindeki etkilerini tespit edebilmek amacıyla 29 sorudan oluşan anket çalışması oluşturulmuştur. Anket çalışması, Tokat Merkez ilçesinde faaliyetlerine devam eden avukat ve muhasebe meslek mensupları ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler

Fakültesinde bulunan akademisyen ve öğrencilere uygulanmıştır. Toplamda 600 kişiye ulaşılan anket çalışmasından elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analizleri yapılarak yorumlanacaktır.





## **BÖLÜM 1:**

### **TÜRK VERGİ SİSTEMİ VE İÇERİSİNDE YER ALAN VERGİLER**

#### **1.1. Türk Vergi Sistemi**

Devletlerin güçlü bir yapıda varlıklarını devam ettirebilmelerinin birçok şartı bulunmaktadır. Bu şartların başında ise güçlü ekonomiler gelmektedir. Devletlerin ekonomilerini ayakta tutan en önemli gelir kaynağı ise vergilerdir. Bu nedenle ekonomilerini güçlü bir sisteme dayandırmak zorunda olan devletler vergi sistemleri oluşturmuşlardır. Vergi sistemleri ise, küreselleşen dünya ve gelişen teknolojik gelişmeler sonucunda zamanla değişime uğramaktadırlar. Yani; vergi yasalarında yapılan değişiklikler, yeni vergilerin yürürlüğe konulması, bazı vergilerin yürürlükten kaldırılması gibi değişen ve gelişen ekonomik olaylar sonucunda vergi sistemlerini geliştirme düşüncesi ortaya çıkmaktadır (Tosuner ve Arıkan; 2008:1).

İçerisinde birçok vergi yer alan Türk vergi sisteminde vergiler konularına göre sınıflandırılmıştır. Türk vergi sistemi içerisinde vergiler kaynağına göre üç grupta sınıflandırılmaktadır. Bunlar; gelir üzerinden alınan vergiler, harcamalar üzerinden alınan vergiler ve servet üzerinden alınan vergilerdir.

Kaynağına göre üç farklı gruba ayrılan vergiler, aşağıda şekil üzerinde sıralanmaktadır.



Şekil 1: Türk Vergi Sistemi İçerisinde Kaynağına Göre Vergiler

**Kaynak:** Farklı vergi hukuku kitaplarından (Bilici, 2016: 5, Öner, 2015: 29, Tosuner ve Arıkan, 2018:5-9) faydalanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

### 1.1.1. Gelir Üzerinden Alınan Vergiler

Türk vergi sistemi içerisinde yer alan gelir üzerinden alınan vergiler iki temel vergiden oluşmaktadır. Gelir üzerinden alınan bu iki temel vergi; Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisidir.

#### 1.1.1.1. Gelir Vergisi

Gelir kavramı olarak, belirli bir dönemde yapılan faaliyetlerin sonucunda elde edilen kazançlardır. İktisadi bir kavram olarak ise gelir kavramı, üretim faktörlerinin üretime katılmaları sonucu üretimden elde ettikleri değerlerdir (Sarıllı;2010:3). Gelir kavramı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir. Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.”*

#### **1.1.1.1.1. Gelirin Özellikleri**

*“Gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir. Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.”*

*“Bu kanunda aksine hüküm olmadıkça, yukarıda yazılı kazanç ve iratlar gelirin tespitinde gerçek ve safi miktarları ile nazara alınır.”*

Gelir Vergisi Kanunu'nun yukarıda yer alan 1. ve 2. maddeleri ile birlikte gelirin özellikleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre gelirin altı özelliği şu şekilde belirtilmektedir; gelir kişiseldir, gelir yıllıktır, gelir gerçektir, gelir safidir, gelir geneldir ve gelir elde edilmiş olmalıdır.

Gelir Vergisi Kanunu ile belirtilen ve Gelir Vergisi'nin temeli sayılabilecek olan gelir ve gelirin özelliklerini daha iyi kavrayabilmek için tüm bu özellikleri açıklamak gerekmektedir.

*Gelirin kişiselliği;* gelir vergisinin özelliği de olduğu üzere, gerçek kişilerin elde ettiği gelirlerin kendi kişilikleri dikkate alınarak kabul edilmesidir. Hukukun belirttiği şekilde gerçek kişi sayılmayanların elde ettikleri gelirler gelir vergisi açısından gelir olarak kabul edilmemektedir.

*Gelirin yıllık olması;* ile gelir vergisine tabi olan gerçek kişilerin elde ettiği gelirlerin yıllık olması gerektiği belirtilmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'na göre gelir, bir takvim yılında elde edilen kazanç ve iratların safi tutarıdır (Şenyüz;2001:8).

*Gelirin gerçek olması;* bir gelirin mükellef beyanı ve belgeleri ile birlikte hesap edilmesidir. Gelir Vergisi Kanunu'na göre gelirler gerçek usulde tespit edilir. Bu nedenle gelirin gerçek usulde tespitinde gelir ve giderlerin belirli belgelerle belgelendirilmesi ve bunların muhasebe kayıtlarında gösterilmesi zorunludur (Sarılı; 2010:8).

*Gelirin safi olması;* gelirin elde edilirken yapılan masrafların gayrisafi gelirden düşülmesi sonucunda ortaya çıkan tutar üzerinden vergilendirilme gerekliliğidir.

*Gelirin genelliği;* Gelir Vergisi Kanununda gelir olarak belirtilen tüm kazançların aynı işlem ile vergilendirilmesidir. Yani; mükellef, yedi gelir unsurundan bir veya birkaçını aynı yıl içerisinde elde etmişse aynı gelir vergisi beyannamesinde toplanmaktadır (Öner; 2015: 42).

#### **1.1.1.1.2. Gelir Vergisinde Mükellefiyet**

Mükellef, vergi kanunlarına göre üzerine vergi borcu düşen kişidir. Gelir Vergisi mükellefleri ise, Gelir Vergisi Kanununda belirtildiği üzere Türkiye’de yerleşmiş olup olmadıklarına göre tam mükellef ve dar mükellef olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır.

Tam mükelleflerin, hem Türkiye’de hem de Türkiye dışında elde ettikleri gelirler üzerinden vergilendirilirken, dar mükelleflerin ise sadece Türkiye’de elde ettikleri gelirler üzerinden vergileme kapsamına alınmaktadır (Bilici; 2014:8).

Türkiye’de yerleşip gelir elde edenler ile Türkiye dışında görevlerinden dolayı oturan ve gelir elde eden Türk vatandaşları tam mükellefiyet kapsamına girmektedirler. Gelir Vergisi Kanunu’nun 3. maddesinde tam mükellef sayılabilmek için gerekli olan şartlar şu şekilde sıralanmıştır;

*“Aşağıda yazılı gerçek kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler:*

*1. Türkiye’de yerleşmiş olanlar;*

*2. Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye’de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları.”*

Dar mükellef ise, Türkiye’de yerleşmiş olmayan ve bir takvim yılı içerisinde 6 ay ve daha az süreli Türkiye’de oturan ve gelir elde eden yabancı uyruklu kişilerdir. Dar mükellefiyet Gelir Vergisi Kanunu’nun 6. maddesinde şu şekilde açıklanmıştır;

*“Türkiye’de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.”*

#### **1.1.1.1.3. Gelirin Unsurları**

Gelir Vergisi Kanunu’nun 1. maddesinde gelirin tanımı yapıldıktan sonra, gelirin unsurları başlıklı 2. maddesinde gelire giren kazanç ve iratlar sıralanmıştır. Bu maddeye göre gelire konu olan yedi adet gelir unsuru şunlardır;

*1. Ticari Kazançlar,*

*2. Zirai Kazançlar,*

*3. Ücretler,*

*4. Serbest Meslek Kazançları,*

*5. Gayrimenkul Sermaye İratları,*

*6. Menkul Sermaye İratları,*

*7. Diğer Kazanç ve İratlar.”*

Yukarıda sayılan ve Gelir Vergisi Kanunu’nun 2. maddesine göre sıralanan gelirin unsurları ayrı olarak açıklanacaktır.

#### **1.1.1.1.3.1. Ticari Kazançlar**

Gelir Vergisi Kanunu ticari kazançları *“Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır.”* şeklinde açıklamıştır. Bir faaliyet sonucu elde edilen gelirin ticari kazanç sayılabilmesi için öncelikle kanunda da belirtildiği üzere faaliyet

ticari ve sınai olmalıdır. Bunun yanında işin devamlı ve gelir elde etmek amacıyla yapılıyor olması gerekmektedir. Ayrıca tüm bu faaliyetlerin sermaye ve emeğe dayanılarak yapılması gerekmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 37. maddesinde açıklanan ve ticari kazanç sayılan faaliyetler şunlardır;

*1.Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden;*

*2.Coberlik işlerinden;*

*3.Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden;*

*4.Gayrimenkullerin alım, satım ve inşa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden;*

*5.Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden;*

*6.Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından; elde edilen kazançlar.*

*7.Dış protezciliğinden elde edilen kazançlar.*

Gerçek kişilerin yaptıkları ticari faaliyetler sonucunda mükellef yapıları ve gelirlerinde farklılıklar olmaktadır. Bu nedenle gelir vergisi karşısındaki durum ve vergi uygulamaları farklı olmaktadır. Bu farklılıklar nedeniyle, ticari kazançların tespitinde tek bir esas yerine, biri basit usul olmak üzere bilanço ve işletme hesabı olarak birbirinden farklı üç ayrı esas uygulanmaktadır (Öner;2015:48).

### 1.1.1.1.3.2. Zirai Kazançlar

Gelir Vergisi Kanunu 52. maddesinde zirai kazancı “*zirai faaliyetten doğan kazanç zirai kazançtır*” şeklinde açıklandıktan sonra, aynı maddenin devamında zirai faaliyetleri şu şekilde açıklamaktadır;

*“Zirai faaliyeti arazide, deniz, göl ve nehirlerde, ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veyahut doğrudan doğruya tabiatan istifade etmek suretiyle nebat, orman, hayvan, balık ve bunların mahsullerinin istihsalini, avlanmasını, avcuları ve yetiştiricileri tarafından muhafazasını, taşınmasını, satılmasını veya bu mahsullerden sair bir şekilde faydalanılmasını ifade eder.”*

Zirai faaliyet yürüten işletmelere zirai işletme, zirai faaliyet sahibi gerçek kişilere çiftçi ve bu faaliyet sonucunda elde edilen maddelere de mahsul denir (Bilici; 2014:34).

Zirai faaliyetlerin vergilendirilmesinde stopaj usulü kullanılmaktadır. Fakat kanunlar ile belirlenen sınırların aşıldığı durumlarda gerçek usulde vergilemede yapılabilmektedir. Kanunun belirlediği sınırlar işletme büyüklüğü ve işletmede kullanılan motorlu araçlarla ilgilidir. Zirai kazançların hangi sınırları aşıldığı durumda gerçek usulde vergilendirileceği Gelir Vergisi Kanununda açıkça belirtilmektedir.

### 1.1.1.1.3.3. Ücretler

Ücret genel olarak, yapılan bir işin karşılığı olarak ödenen bedel olarak tanımlanabilmektedir. Gelir Vergisi Kanunu’nun 61. maddesi ise ücret kavramını daha kapsamlı olarak şu şekilde tanımlamaktadır;

*“Ücret, işverene tabi belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.”*

Kanunda da belirtildiği üzere ücretin özellikleri; çalışma bir işverene ve belirli bir işyerine karşı yapılmalıdır, ödemeler iş karşılığında yapılmalıdır ve ödemeler para ve menfaatler şeklinde olmalıdır.

Ücretlilerin vergilendirilmesinde, ücret gelirlerinin büyük kısmı stopaj usulüyle vergilendirilmektedir. Bunun yanında az sayıda ücretli de diğer ücretler adıyla götürü usule benzer bir yöntem ile vergi karnesi üzerinden vergilendirilmektedir (Bilici; 2014:39).

#### **1.1.1.1.3.4. Serbest Meslek Kazançları**

Serbest meslek kazancı, ticari kazanç veya ücretlerden farklı olarak mesleki bilgiye ve yeteneğe dayalı olarak yürütülen faaliyetlerden elde edilen kazançlardır. Serbest meslek kazancının tanımı Gelir Vergisi Kanunu'nun 65. maddesinde ise şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır”*

Hangi kazançların serbest meslek kazanç grubuna dahil olacağı kanunun aynı maddesinde açıklanmaktadır. Buna göre; avukat, veteriner, çevirmen, doktor, ebe, şünetçi, rehber, noter, konser veren sanatçı gibi ilme ve mesleki bilgiye dayanan serbest meslek yapan kişilerin elde ettikleri kazançlar serbest meslek kazancıdır. Bunun yanında, şair, ressam, yazar gibi kişilerin elde ettikleri telif kazançları da serbest meslek kazancı sayılmaktadır. Yine Gelir Vergisi Kanunu'nun 66/3 maddesinde belirtildiği üzere, serbest meslek faaliyeti yapan kolektif ve adi şirketlerin ortakları ile komandit şirketlerde komanditerlerin elde ettikleri kazançlar serbest meslek kazancı sayılmaktadır.

Serbest meslek kazancının tespitinde gerçek usulde tespit yöntemi kullanılmaktadır. Serbest meslek kazancının tespiti Gelir Vergisi Kanunu'nun 67/1 maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Serbest meslek kazancı bir hesap dönemi içinde serbest meslek faaliyeti karşılığı olarak tahsil edilen para ve aylar ve diğer suretlerde sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerden bu faaliyet dolayısıyla yapılan giderler indirildikten sonra kalan farktır.”*



Serbest meslek faaliyeti yapan mükellefler her yılın mart ayında yıllık beyanname vermek zorundadırlar. Kendilerine düşen stopaj ve indirimler düşürüldükten sonra kalan vergi iki taksit halinde 3. ve 7. aylarda ödenecektir (Bilici;2014:47).

#### 1.1.1.1.3.5. Gayrimenkul Sermaye İradı

Gayrimenkul konusunun esas olarak düzenlendiği Medeni Kanun'da; arazi, tapu sicilinde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar ile kat mülkiyeti siciline kayıtlı bağımsız bölümleri gayrimenkul olarak sayılmıştır (Tosuner ve Arıkan;2008:110).

Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesi ise gayrimenkul sermaye iradını şu şekilde tarif etmiştir;

*“Aşağıda yazılı mal ve hakların sahipleri, mutasarrıfları, zilyedleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri veya kiracıları tarafından kiraya verilmesinden elde edilen iratlar gayrimenkul sermaye iradıdır:*

*1.Arazi, bina, maden suları, menba suları, madenler, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları, tuzlalar ve bunların mütemmim cüzileri ve teferruatı;*

*2.Voli mahalleri ve dalyanlar;*

*3.Gayrimenkullerin, ayrı olarak kiraya verilen, mütemmim cüzileri ve teferruatı ile bilümm tesisatı, demirbaş eşyası ve döşemeleri;*

*4.Gayrimenkul olarak tescil edilen haklar.”*

Gayrimenkul sermaye iratları beyanname üzerinden vergilendirilmektedirler. Beyannameler her yılın mart ayında verilmektedir. Bu vergiler iki taksit halinde 3. ve 7. aylarda ödenmektedir.

#### **1.1.1.1.3.6. Menkul Sermaye İradı**

Menkul sermaye iradı Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde şu şekilde tarif edilmektedir;

*“Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradıdır.”*

Nakdi sermaye veya para ile ifade edilen değerleri temsil eden kağıtlar da denilen menkul kıymetlerin günümüzde çeşitleri artmış bulunmaktadır (Tosuner ve Arıkan;2008:128). Gelir Vergisi Kanununda da açıkça belirtildiği üzere birçok menkul sermaye iradı sayılan irat bulunmaktadır. Bunlar; hisse senetleri, tahvil, hazine bonoları, repo, alacak senetleri, banka garantili bonolar, finansman bonoları, kar- zarar ortaklığı belgesi, eurobond gibi sıralanabilir.

Bunun gibi gelirlerin menkul sermaye iradı sayılabilmesi için kanun aracılığıyla bazı şartlar getirilmiştir. Bunların başında menkul sermaye iradının para ile temsil edilme şartı gelmektedir. Bunun dışında gelir elde eden mükellefin bu geliri; ticari, zirai veya serbest meslek kazancı gibi faaliyetlerin dışında elde etmiş olması gerekmektedir.

Menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesi esas olarak stopaj yöntemiyle yapılmaktadır. Bazı istisnai durumlarda ise beyanname verilmesi zorunlu tutulmaktadır (Bilici; 2014:58).

#### **1.1.1.1.3.7. Diğer Kazanç ve İratlar**

Gelir Vergisi Kanununda yer alan altı gelir unsurunun dışında kalan kazançlar diğer kazanç ve iratlara girmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 80. maddesi de diğer kazanç ve iratlara giren gelirleri değer artışı kazançları ve arızı kazançlar olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinde değer artışı kazançları şu şekilde açıklanmaktadır;

*“1.İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar.*

*2.70 inci maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar*

*3.Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanunî mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar.*

*4.Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar*

*5.Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar*

*6.İktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 inci maddenin birinci fıkrasının (1), (2), (4) ve (7) numaralı bentlerinde yazılı mal (gerçek usulde vergiye tâbi çiftçilerin ziraî istihsalde kullandıkları gayrimenkuller dahil) ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar.*

Diğer kazanç ve iratlardan sayılan arızı kazançlar ise; arızı ticari kazanç, arızı serbest meslek kazancı, kiracılık gibi kazançlardan oluşmaktadır. Arızı kazançlar Gelir Vergisi Kanunu'nun 82. maddesinde şu şekilde sıralanmaktadır;

*“Vergiye tabi arızı kazançlar şunlardır;*

*1.Arızı olarak ticarî muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere tavassuttan elde edilen kazançlar.*

*2.Ticarî veya ziraî bir işletmenin faaliyeti ile serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç*

*girişilmemesi, ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılat.*

*3.Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıklar*

*4.Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hâsılat.*

*5.Gerçek usulde vergiye tâbi mükelleflerin terk ettikleri işleri ile ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar.*

*6.Dar mükellefiyete tâbi olanların 45 inci maddede yazılı işleri arızı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar*

Değer artış kazançlarının vergilendirilmesi stopaj yoluyla ve beyanname üzerinden vergilendirilerek yapılmaktadır(Bilici;2014: 64).

#### **1.1.1.1.4. Gelir Vergisinin Tarifesi**

Gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde genelde artan oranlı tarife uygulanmaktadır. Bu tarifeler gelir seviyesine göre; %15, %20, %27 ve %35 oranında uygulanmaktadır. Bu oranların hangi gelir seviyesinde kullanıldıkları Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. Maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

-14.800 TL'ye kadar %15

-34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, geri kalanı %20

-80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL, geri kalanı %27

-80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL, geri kalanı %35.

### 1.1.1.1.5. Gelir Vergisinin Beyan, Tarh ve Tahsili

Gelir Vergisi Kanunu'nun 84. maddesinde belirtildiği üzere; Gelir vergisinin yıllık, muhtasar ve münferit olmak üzere üç ayrı beyan yöntemi bulunmaktadır.

*Yıllık beyanname*; gerçek kişilerin bir takvim yılı içerisinde elde ettikleri kazanç ve iratların toplanarak vergi dairesine bildirilmesi şeklinde yapılmaktadır.

*Muhtasar beyanname*; vergi sorumluları tarafından kesilen vergilerin matrahları ile birlikte vergi dairesine bildirilmesi sonucunda düzenlenen beyanname'dir. Vergi sorumluları, Gelir Vergisi Kanununda belirtildiği üzere yaptıkları kesintileri her ay ya da üç ayda bir beyan etmektedirler (Öner;2015:130).

*Münferit beyanname*; dar mükellef grubuna giren gerçek kişiler, yıllık beyanname sonucunda kesilmemiş olan gelirlerini münferit beyanname ile beyan etmektedirler.

Gelir vergisinin tarh zamanı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 109. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“1.Beyanname verilmesi icap eden hallerde, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takiben yedi gün içinde;*

*2.Diğer ücretlerde, hizmetin ifa olunduğu takvim yılının ikinci ayında, takvim yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde tarh edilir. “*

Yıllık beyana dayalı gelirler üzerinden alınan vergilerin ödenme zamanları Gelir Vergisi Kanunu'nun 117. maddesinde açıklanmaktadır.

*“1.Şubat ayı içerisinde verilmesi gereken beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi Şubat ve Haziran aylarında;*

*2.Mart ayı içerisinde verilmesi gereken beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi Mart ve Temmuz aylarında;*

*Olmak üzere iki eşit taksitte ödenir.”*

Ayrıca gelirlerini zirai kazançtan elde eden mükellefler için Maliye Bakanlığı ödeme zamanında değişiklikler yapabilmektedir. Kanunda belirtildiği üzere yine iki taksitten fazla olmadan zirai ürünlerin cinsine, zamanına göre ödeme zamanları belirlenmektedir.

### **1.1.1.2. Kurumlar Vergisi**

Kurumlar vergisi, gerçek kişiler gibi iktisadi faaliyetleri sonucunda gelir elde eden kurumların toplam safi kazançları üzerinden gelirin doğduğu aşamada alınan genel nitelikte dolaysız bir vergidir (Turhan;1998:133).

Kurumlar vergisine giren kazanç türleri, mükellefleri ve verginin beyanı, tarhı ve ödenmesi gibi kurumlar vergisinin tüm mevzuatı 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile açıklanmaktadır.

#### **1.1.1.2.1. Kurumlar Vergisinin Konusu**

Kurumlar vergisinin konusunu kurumların elde ettikleri kazançlar oluşturmaktadır. Kurum kazançları Gelir Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde sayılan gelir vergisinin konusuna giren 7 gelir unsurundan oluşmaktadır (Sarılı;2010: 311).

Kurumlar Vergisinin verginin konusu başlıklı 1. maddesinde hangi kurum kazançlarının kurumlar vergisine tabi olduğu şu şekilde açıklanmaktadır;

*“a)Sermaye şirketleri.*

*b)Kooperatifler.*

*c)İktisadi kamu kuruluşları.*

ç)Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler

d)İş ortaklıkları”

#### **1.1.1.2.2. Kurumlar Vergisinde Mükellefiyet**

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde belirtildiği üzere, elde ettikleri gelirler sonucunda kurumlar vergisine tabi olan mükellefler; anonim şirketler, limited şirketler, komandit şirketler, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler, herhangi iş ortaklıkları olarak sıralanmaktadır.

Kurumlar vergisinde, tam mükellefiyet ve dar mükellefiyet olmak üzere iki ayrı mükellef türü bulunmaktadır. Bu mükellefiyetlerin ayrımında, kurumların iş merkezlerinin bulunduğu yer ile kazançların elde edildikleri yerler kriter olarak alınmaktadır. Tam ve dar mükellefiyetin tanımı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 3. maddesinde şu şekilde yapılmaktadır;

*“Tam mükellefiyet: Kanunun 1. maddesinde sayılı kurumlardan kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunanlar gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamam üzerinden vergilendirilirler.*

*Dar mükellefiyet: Kanunun 1. maddesinde sayılı kurumlardan kanuni veya iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye’de bulunmayanlar, sadece Türkiye’de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilirler.*

#### **1.1.1.2.3. Kurumlar Vergisinin Beyan, Tarh ve Tahsili**

Kurumlar vergisi, gelir vergisinde olduğu gibi yapılan faaliyetler sonucunda elde edilen gelir beyannameleri yıllık olarak verilmektedir. Kurumlar vergisi beyannamesinin kimler tarafından, ne zaman ve nereye verileceği Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“14/1. Kurumlar vergisi, mükellefin veya sorumlusunun beyanı üzerine tarh olunur. Beyanname, ilgili bulunduğu hesap döneminin sonuçlarını içerir.*

*14/3. Kurumlar vergisi beyannamesi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmibeşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilir.*

*14/6. Mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi, kurumun kanuni veya iş merkezinin bulunduğu yerin vergi dairesidir.”*

Kurumlar vergisi kanununda, kurumların elde ettikleri gelirler üzerinden hesaplanan matrahlarında vergi oranları %20 olarak belirtilmektedir. Faaliyet yılında nisan ayının 25. günü akşamına kadar beyanname vermesi gereken kurumlar, bu beyannameler üzerinden %20 oranında vergiye tabi olmaktadır.

Kurumlar vergisinin ödenme süresi ise, beyanname verdiklerin ayın sonuna kadardır. Yani; nisan ayının 25. gününe kadar beyanname vermesi zorunlu olan kurumlar, bu tarihten daha önce ki aylarda beyanname vermeleri durumunda ise beyanname verdikleri ayın sonuna kadar vergilerini ödemek zorundadırlar.

### **1.1.2. Servet Üzerinden Alınan Vergiler**

Servet üzerinden alınan vergiler; kanunlarda belirtilen servet sınıfına giren malların satın alınması veya el değiştirmesi durumlarında, malın ve işlemin değeri üzerinden alınan vergilerdir. Türk vergi sistemi içerisinde emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisi olmak üzere servet üzerinden alınan üç ayrı vergi bulunmaktadır.

#### **1.1.2.1. Motorlu Taşıtlar Vergisi**

Türk vergi sistemi içerisinde motorlu taşıtlar servet unsuru olarak kabul edilmektedir. Bununla beraber servet unsuru kabul edilen motorlu taşıtların vergilendirilmesi ise, 18.02.1963 tarihli 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu ile düzenlenmiştir.

Motorlu taşıtlar vergisinde tüm motorlu araçlar vergiye tabi olmamaktadır. Verginin konusunu düzenleyen Motorlu Taşıtlar Vergisi 1. maddesinde, kanunda belirtilen a, b ve c maddelerinde yer alan araçların motorlu taşıtlar vergisine dahil



olacağı belirtilmektedir. (MTV; M:1). Dolayısıyla bu maddede belirtilen kriterleri sağlamayan araçlar motorlu araçlar vergisine dahil olmamaktadır.

Motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyeti, motorlu taşıtların sicil ve kayıt işlemleri sonucunda başlamaktadır (MTV; M:7). Motorlu taşıtlar vergisi mükellefi ise, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 3. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Motorlu Taşıtlar Vergisinin mükellefi; trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığınca tutulan sivil hava vasıtaları sicilinde adlarına motorlu taşıt kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir.”*

Motorlu taşıtlar vergisinin hesaplanmasında, taşıtların silindir hacmi ve yaş gibi birtakım kriterler dikkate alınmaktadır. Vergi miktarı tüm tarifelerde spesifik olarak belirlenen motorlu taşıtlar vergisinde taşıtların motor silindir hacimleri ve motor gücü arttıkça ödeyeceği vergide artmaktadır (Bilici;2015:182).

Motorlu taşıtlar vergisi, sicile kayıtlı vergi dairesi tarafından her yıl ocak ayında otomatik olarak tahakkuk ettirilmektedir. Ayrıca; motorlu taşıt yılın ilk altı ayı içerisinde kaydedilirse vergi yıllık olarak, yılın son altı ayı içerisinde kaydedilirse altı aylık olarak tahakkuk ettirilmektedir (Öner;2017:299).

Motorlu taşıtlar vergisinin ödenme zamanı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 9. Maddesinde *“Motorlu taşıtlar vergisi her yıl Ocak ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir.”* şeklinde açıklanmaktadır. Ayrıca, takvim yılının ilk altı ayı içerisinde araç bünyesinde veya vergi miktarında oluşacak değişiklikler sonucunda, ikinci taksit oluşan bu yeni duruma göre düzenlenmektedir.

### **1.1.2.2. Veraset ve İntikal Vergisi**

Veraset ve intikal vergisi genel olarak, hem veraset (Bir kişinin ölümü halinde mal varlığının mirasçılara geçmesi) yoluyla ve hem de sağlar arası ivazsız mal intikallerini vergilendirmektedir (Şenyüz, Yüce ve Gerçek;2017:365). Veraset haricinde kişiler üzerinde mülkiyet hakkı oluşturan menkul ve gayrimenkul malların tamamında hak sahiplerinin değişmesi sonucunda intikal vergisi oluşmaktadır.

Kişilere Miras yoluyla kalan malların veya kişilerin mallar üzerinde var olan mülkiyet haklarının el değiştirmeleri sonucunda ortaya çıkan veraset ve intikal vergisi, 7338 kanun numarası ile 08.06.1959 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Veraset ve intikal vergisinin hangi durumlarda uygulandığı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 1. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şahıslara ait mallar ile Türkiye’de bulunan malların veraset tarikiyle veya herhangi bir suretle olursa olsun ivazsız bir tarzda bir şahıstan diğer şahsa intikali veraset ve intikal vergisine tabidir.”*

#### **1.1.2.2.1. Veraset ve İntikal Vergisinde Mükellefiyet ve Muafiyetler**

Veraset ve intikal vergisinin mükellefi; Veraset ve İntikal Vergisi’nin 5. maddesinde belirtildiği üzere, veraset yoluyla veya ivazsız bir şekilde herhangi bir mal üzerinde mülkiyet hakkı kazanan gerçek veya tüzel kişilerdir.

Genel olarak vergi kanunları üzerinde yer alan muafiyetler, veraset ve intikal vergisi üzerinde de bulunmaktadır. Veraset ve intikal vergisinin içerisinde yer alan muafiyetler kanununun 3. maddesinde açıklanmaktadır.

Kanununun 3. maddesinde belirtilen muafiyet kapsamına giren kişi ve kurumlar veraset yoluyla veya ivazsız olarak mal iktisap etmeleri durumlarında bile veraset ve intikal vergisi mükellefi olamazlar. Kanununun 3. maddesinde muafiyet kapsamına girenler; kamu kuruluşları, emekli sandıkları ve sosyal sigortalar kurumu, kamu yararına çalışan dernekler, siyasi partiler, yabancı devletlerin temsilcilikleri ve vergiden muafiyeti belirtilen vakıf ve kuruluşlar şeklinde sıralanmaktadır.

#### **1.1.2.2.2. Veraset ve İntikal Vergisinin Beyan, Tarh, ve Tahsili**

Veraset ve intikal vergisinin beyanı, kanununun 14. maddesinde belirtildiği üzere mükelleflerin verdikleri beyannameler üzerinden tarh olunmaktadır. Veraset ve intikal vergisinin beyanname verme zamanları farklılıklar göstermektedir. Veraset yoluyla yapılan intikallerde beyanname verme zamanları;

Ölüm Türkiye’de meydana gelmiş ve mükelleflerde Türkiye’de bulunduğu durumlarda ölüm tarihinden itibaren 4 ay içerisinde,

Ölüm Türkiye’de meydana gelmiş ve mükelleflerin yabancı bir ülkede bulunduğu durumlarda ölüm tarihinden itibaren 6 ay içerisinde,

Ölüm yabancı bir ülkede meydana gelmiş ve mükelleflerin Türkiye’de bulunduğu durumlarda ölüm tarihinden itibaren 6 ay içerisinde,

Mükelleflerin, yabancı ülkede ölen kişiden farklı bir yabancı ülkede bulunduğu durumlardan ölüm tarihinden itibaren 8 ay içerisinde beyannamelerini ilgili vergi dairelerine vermeleri zorunludur (Sarılı; 2014:328).

Veraset ve intikal vergisine konu olan ivazsız intikal işlemlerinde ise, işlemin hukuki olarak gerçekleştiği tarihten itibaren 1 ay içerisinde beyanname verilmesi zorunludur.

Veraset ve İntikal vergisinde matrah, vergiye intikal eden malların Vergi Usul Kanununa göre bulunan değerleridir (Veraset ve İntikal V; M:10). Hesaplanan matrah üzerinden vergilendirilecek olan veraset ve intikal vergisi oranları işlem çeşidine göre farklılıklar göstermektedir. Artan oranlı tarife ile hesaplanan veraset ve intikal vergisinde; veraset yoluyla intikallerde vergi oranı %1 ile %10 arasında iken, sağlar arası ivazsız intikallerde ise vergi oranı %10 ile %30 arasında uygulanmaktadır (Öner;2017: 312).

Veraset ve intikal vergisinin ödenme zamanı kanununun 19. maddesinde, “*veraset ve intikal vergisinin tahakkukundan itibaren 3 yılda ve her yıl mayıs ve kasım aylarında olmak üzere iki eşit taksitte ödenir.*”

### **1.1.2.3. Emlak Vergisi**

Emlak; bina, arsa ve arazi niteliğindeki gayrimenkullerden oluşan serveti ifade etmek üzere kullanılır (Şenyüz, Yüce ve Gerçek;2017:381). Emlak vergisi; Türk vergi

sistemi içerisinde servet niteliğinde olan bina, arsa ve arazilerin değerleri üzerinden alınan vergilerdir.

Türkiye’de sahip olunan bina ve araziler üzerinden alınan emlak vergisi, 29.07.1990 tarihli 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu ile kurulmuştur.

#### **1.1.2.3.1. Emlak Vergisinin Konusu ve Mükellefi**

Emlak vergisinin konusunu bina, arsa ve araziler üzerinden alınan vergiler oluşturmaktadır. Türk vergi sistemi içerisinde emlak vergisinin kapsamı ise emlak vergisi kanununda, “Türkiye sınırları içerisinde bulunan bina ve araziler emlak vergisine tabidir” şeklinde açıklanmıştır (EVK m.1).

Emlak vergisinin mükellefi genel olarak vergiye konu olan emlak sahibidir. Ancak emlak üzerinde intifa hakkı olduğu durumlarda, verginin mükellefi intifa hakkı sahibi olurken emlak maliki veya intifa hakkı sahibinin olmadığı durumlarda ise mülk üzerinde malik gibi tasarruf eden gerçek veya tüzel kişi verginin mükellefi kabul edilir (Şenyüz, Yüce ve Gerçek;2017:382).

#### **1.1.2.3.2. Emlak Vergisinin Beyan, Tarh ve Tahsili**

Binaların emlak vergisi işlemleri mükelleflerin bildirim üzerine işleme alınmaktadır. Bina vergisinin matrahı, binanın bu kanun hükümlerine göre tespit olunan vergi değeridir (EVK m.7). Bina vergisi oranları emlak vergisi kanununda belirtildiği şekliyle; büyükşehir belediyelerine ait konutlarda binde 2, diğer binalarda binde 4 oranında uygulanır. Büyükşehir belediyeleri haricinde ki belediyelerde ise bu oran konutlarda binde 1, diğer binalarda ise binde 2 şeklinde uygulanmaktadır.

Arazi vergisinin matrahı, bina vergisinde olduğu üzere arazinin tespit edilen vergi değeridir. Arazi vergisinin oranı Emlak Vergisi Kanununda belirtildiği üzere; büyükşehir belediyeleri içerisinde yer alan arazilerde binde 2, arsalarda binde 6 oranında uygulanırken, büyükşehir belediyeler harici diğer belediyeler içerisinde yer alan arazilerde binde 1, arsalarda binde 3 oranında uygulanmaktadır.

Bina ve arazi vergilerinin tahakkuku her yılın başında ilgili belediyeler tarafından yapılmaktadır. Tahakkuk ettirilen bina arazi vergileri birinci taksiti; Mart, Nisan ve Mayıs aylarında, ikinci taksiti ise Kasım ayı içerisinde olmak üzere iki eşit taksit ile ödenmektedir (Sarılı; 2014:349).

### **1.1.3. Harcamalar üzerinden alınan vergiler**

Devletlerin varlıklarını sürdürebilmeleri için gerekli ekonomik kaynakların başında vergiler gelmektedir. Bu nedenle devletler çıkardıkları vergi kanunları ile ülke içerisinde var olan vergi çeşitlerini artırırken aynı zamanda kendisinin finans kaynakları da çeşitlendirmektedir. Kendisine ekonomik kaynak yaratma arayışında olan devletler bu amaçla, kişilerin elde ettikleri gelir ve servetlerin kullanılması sonucunda ortaya çıkan harcamaları vergilendirmektedir. Devletlerin bu harcamalar sonucunda aldıkları vergiler harcamalar üzerinden alınan vergiler olarak nitelendirilmektedir.

Türk vergi sistemi içerisinde yer alan harcamalar üzerinden alınan vergiler sekiz temel vergiden oluşmaktadır. Harcamalar üzerinden alınan vergiler; Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Özel İletişim Vergisi, Şans Oyunları Vergisi, Damga Vergisi, Gümrük Vergisi ve belediyelere ödenen vergilerden oluşmaktadır.

#### **1.1.3.1. Katma Değer Vergisi**

Katma değer, kelime anlamı olarak bir mal veya hizmetin üretiminden satış aşamasına kadar ekonomik değerinde oluşan fark olarak tanımlanabilir. Mal ve hizmetlerin katma değerlerinden yola çıkarak oluşturulan katma değer vergisi ise; mal veya hizmeti satın alanların, mal veya hizmetin satışını yapanlara ödediği vergi olarak ortaya çıkmaktadır. Yani; katma değer vergisi, tüm mal ve hizmetleri vergi konusuna alan, üretim aşamasından nihai tüketim aşamasına kadar tüm iktisadi aşamaları kapsayan, iktisadi aşamaların her birinde yaratılan değeri kendisine matrah kabul eden bir genel tüketim vergisi olarak tanımlanabilmektedir (Şenyüz, Yüce ve Gerçek;2017:245).

Türk vergi sistemi içerisinde katma değer vergisi, 25.10.1984 tarihli Katma Değer Vergisi Kanunu ile yürürlüğe girmiştir.

#### **1.1.3.1.1. Katma Değer Vergisinin Konusu**

Katma değer vergisi; her türlü ticari, sınai ve zirai faaliyetin yanı sıra ithal yoluyla satışı gerçekleştirilen mal ve hizmetler ile bunlara benzer birçok işleme uygulanmaktadır. Katma değer vergisinin konusuna giren işlemler Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde şu şekilde sıralanmaktadır;

- *Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler;*
- *Her türlü mal ve hizmet ithalatı,*
- *Diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler:*
- *Posta, telefon, telgraf, teleks ve bunlara benzer hizmetler ile radyo ve televizyon hizmetleri*
- *Her türlü şans ve talih oyunlarının tertiplenmesi ve oynanması*
- *Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar, yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi, gösterilmesi,*
- *Müzayede mahallerinde ve gümrük depolarında yapılan satışlar ile 10.02.2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimi,*
- *Boru hattı ile ham petrol, gaz ve bunların ürünlerinin taşınmaları,*

- *Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemleri,*
- *Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri,*
- *Rekabet eşitsizliğini gidermek maksadıyla isteğe bağlı mükellefiyetler suretiyle vergilendirilecek teslim ve hizmetler.*

#### **1.1.3.1.2. Katma Değer Vergisinin Mükellefi**

Katma değer vergisi, bir mal veya hizmetin satışı sırasında satıcı tarafından tahsil edilen bir vergi türüdür. Dolayısıyla, mal veya hizmetlerin satışını gerçekleştirenler, bu satış sırasında devlet adına katma değer vergisini de tahsil etmektedirler. Bu nedenle kanunda belirtilen işlemlerde satış işlemi gerçekleştirenler katma değer vergisinin mükellefi olmaktadır.

Kimlerin katma değer vergisi mükellefi olacağı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 8. maddesinde şu şekilde sıralanmaktadır;

- *Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar,*
- *İthalatta mal ve hizmet ithal edenler,*
- *Transit taşımalarda gümrük veya geçiş işlemine muhatap olanlar,*
- *PTT İşletme Genel Müdürlüğü ve radyo ve televizyon kurumları*
- *Her türlü şans ve talih oyunlarını tertip edenler,*

- *Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesinde belirtilen mal ve hakları kiraya verenler,*
- *İsteğe bağlı mükellefiyette talepte bulunanlardır.*

Ayrıca; kanunda belirtilen şartlar dışında, yaptığı işlemler sonucunda katma değer vergisi gösterenler, bu vergiyi ödemekle mükellefler (KDVK m.8/2).

#### **1.1.3.1.3. Katma Değer Vergisinin Oranı**

Katma değer vergisi; işleminin türü, şekli ve mükellefi gibi kriterler göz önünde bulundurularak birçok oran üzerinden uygulanmaktadır. Bu oranların yasal dayanağı ise Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 28. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Katma değer vergisi oranı, vergiye tabi her bir işlem için %10'dur. Bakanlar Kurulu bu oranı dört katına kadar arttırmaya, %1'e kadar indirmeye, bu oranlar dâhilinde muhtelif mal ve hizmetler ile bazı malların perakende safhası ve inşaatın yapıldığı arsanın veya konutun vergi değeri ve bulunduğu yeri esas alarak konut teslimleri için farklı vergi oranları tespit etmeye yetkilidir.”*

Katma değer vergisinin 2017 yılında Türkiye'de uygulanan %18, %8 ve %1 olmak üzere üç oranı bulunmaktadır. Bu oranlardan %18 katma değer vergisinin genel oranı iken, %8 ve %1 ise indirimli oranlardır (Öner;2017:246).

#### **1.1.3.1.4. Katma Değer Vergisinin Tarh, Tahakkuk ve Tahsili**

Katma değer vergisi mükelleflerin yazılı beyanları üzerinden tarh olunur. Mükellefler bir vergilendirme döneminde yaptıkları vergiye tabi işlemlerin sonucunu o ayın 24. günü akşamına kadar beyanname vererek ilgili vergi dairesine bildirmek ve hesaplanan vergiyi 26. günü akşamına kadar ödemek zorundadırlar (Öner;2017:253).

Katma değer vergisinin tarh yeri ilgili kanunun 43. maddesinde *“Katma Değer Vergisi, mükellefin iş yerinin bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunur.”* şeklinde açıklanmaktadır. Tarh zamanı ise kanunun 45. maddesinde *“Katma Değer Vergisi beyannamesinin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh*



*edecek daireye geldiği tarihi takiben yedi gün içinde tarh edilir.” şeklinde açıklanmaktadır.*

Katma değer vergisinin ödenme zamanı ise Katma Değer Vergisi Kanununun 46. maddesinde *“Beyanname vermek zorunda olan mükellefler ile vergi kesmekle sorumlu tutulanlar, bir vergilendirme dönemine ait katma değer vergilerini beyanname verecekleri ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar ödemeye mecburdurlar.”*

### **1.1.3.2. Özel Tüketim Vergisi**

Harcamalar üzerinden alınan vergilerden bir tanesi olan özel tüketim vergisi, kanunda belirtilen malların satışı sırasında alınan bir vergidir. Bu nedenle özel tüketim vergisi belirli mallar üzerinden tek seferde alınmaktadır. Özel tüketim sınıfına giren mallar üzerinden alınan özel tüketim vergisi, 06.06.2002 tarihli 4760 sayılı kanun ile yürürlüğe girmiştir.

Özel tüketim vergisinin Türkiye’de kabul edilmesinin üç temel nedeni bulunmaktadır. Bu nedenler; IMF’ye verilen taahhüt, AB mevzuatına uyum ve Türk vergi mevzuatının sadeleştirilmesi olarak gösterilmektedir (Bilici; 2015: 161).

Özel tüketim vergisine konu olan malların hangileri olduğu, özel tüketim vergisi kanununun 1. maddesinde 4 liste halinde belirtilmektedir. Bu maddeye göre; petrol ve ürünleri, motorlu taşıtlar, tütün ve tütün mamulleri ile alkollü içecekler, lüks tüketim malları ve elektronik ürünler özel tüketim vergisi kapsamına girmektedir.

#### **1.1.3.2.1. Özel Tüketim Vergisinin Mükellefi**

Özel tüketim vergisinin mükellefi, kanunda belirtilen malların satışı ile motorlu taşıtların kayıt ve tescilini gerçekleştiren kişi ve kurumlardır. Mükellefler, bu malların satışı veya motorlu taşıtların tescili aşamasında malın fiyatının içerisinde özel tüketim vergisini de tahsil etmektedirler.

Özel tüketim vergisinin mükellefi kanununun 1. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“(I), (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanların imal, inşa veya ithal edenler ile bu malların müzayede yoluyla satışını gerçekleştirenlerdir.”*

Ayrıca vergi alacağını garanti altına almak isteyen devlet, kanununun 4. maddesinin devamında, mükellefin Türkiye içerisinde ikametgahının ve işyerinin bulunmadığı durumlarda Maliye Bakanlığının vergiye tabi işleme taraf olanları bu vergiden sorumlu tutabileceğini bildirmektedir.

#### **1.1.3.2.2. Özel Tüketim Vergisinin Beyanı, Tarhı ve Tahsili**

Özel tüketim vergisi, mükelleflerin ilgili vergi dairesine beyanları üzerine tarh olmaktadır. Beyanname dönemi, Özel tüketim vergisinin 14. maddesinde *“(I) sayılı listede yer alan mallar için vergilendirme dönemini izleyen onuncu günü, diğer mallar için vergilendirme dönemini izleyen ayın on beşinci günü akşamına kadar mükellefin katma değer vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine verilir.”* şeklinde açıklanmaktadır.

Özel tüketim vergisinin tarh işlemi mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi tarafından yapılmaktadır. (I), (III) ve (IV) sayılı listelerde yer alan mallar ile (II) sayılı listede yer alıp tescile tabi olmayanlar için ÖTV, beyannamenin verildiği günde tarh edilir (Sarılı; 2014:312). (II) sayılı listede yer alıp tescile tabi olan mallar ise beyanname verildiği anda tarh edilmektedir.

Özel tüketim vergisinin ödenme zamanları kanununun 14. maddesinde belirtildiği üzere, mal gruplarına göre farklılıklar göstermektedir (ÖTV m.14). Ödeme zamanları; (I) sayılı listede yer alan mallarda her ayın ilk on beş günü birinci, aynı aya ait kalan diğer süre ise ikinci bir vergilendirme dönemidir (Öner; 2017: 262). (III) ve (IV) sayılı listelerde yer alan mallar ile (II) sayılı listede yer alıp tescile gerek olmayan malların vergilerinin ödenme zamanı ertesi ayın 15. günü akşamına kadardır. (II) sayılı listede yer alıp tescil gereken mallarda ise tescil yapılmadan önce ÖTV'nin ödenmesi gerekmektedir.

### **1.1.3.3. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**

Küreselleşen dünya ve devletlerin gelişmeye başlamaları ile beraber bankacılık ve sigortacılık hizmetlerinde de gelişme ve artışlar meydana gelmiştir. Oluşan banka ve sigorta hizmetleri sonucunda çeşitli ekonomik değerler ortaya çıkmaktadır. Banka ve sigorta muameleleri vergisinin amacı, ortaya çıkan bu ekonomik değerlerin vergilendirilmesidir. Bu amaçla, banka ve sigorta muameleleri vergisi 1956 tarihli 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu içerisinde yer almaktadır.

#### **1.1.3.3.1. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Konusu ve Mükellefi**

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin konusu, Gider Vergileri Kanununun 28. maddesinde açıklanmaktadır. Bu maddeye göre, *“Banka ve sigorta şirketlerinin 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları tüm işlemler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.”*

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin mükellefi gider vergisi kanununda belirtildiği üzere banka ve sigorta şirketleri ve bankerlerdir(GVK, m.30). Kanunda verginin mükellefi banka ve sigorta şirketleri olarak gösterilmiş olsa da uygulamada farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Banka ve sigorta şirketleri vergi tutarını ilgili tarafların işlem ücretleri içerisine yansıtmaktadırlar. Bu nedenle banka ve sigorta şirketleri aracı mükellef, hizmetten yararlanan taraflar ise nihai mükellef konumuna sahip olmaktadır (Edizdoğan ve Özker; 2003:349).

#### **1.1.3.3.2. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Oranı, Beyanı ve Tahsili**

Gider Vergisi Kanununun 33. maddesinde belirtildiği üzere, banka ve sigorta muameleleri vergisinin oranı %15'tir. Bakanlar kurulu bu oranı %1'e kadar indirmeye ve %15'e kadar çıkarmaya yetkilidir.

Verginin beyanname verme zamanı, vergiye ilişkin yapılan işlemlerin gelecek ayın 15'i akşamına kadar ilgili vergi dairesine verilmesi zorunludur. Verginin ödeme

zamanı ayrı bir tarih olarak belirtilmemiştir. Banka ve sigorta muameleleri vergisinin beyanname verildiği anda ödenmesi gerekmektedir.

#### 1.1.3.4. Özel İletişim Vergisi

İletişim ile ilgili yapılan tüm işlem ve hizmetlerin vergilendirildiği özel iletişim vergisi, 25.12.2003 tarihli 5035 sayılı kanun ile yürürlüğe girmiştir. Özel iletişim vergi Gider Vergileri Kanununun 39. maddesinde, vergiye konu olan işlemler ve vergi oranları şu şekilde açıklanmaktadır;

*“406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu uyarınca Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuyla görev veya imtiyaz sözleşmesi imzalamak suretiyle veya 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu uyarınca bu Kuruma bildirim yapılması veya bu Kurumca kullanım hakkı verilmesi yoluyla yetkilendirilen veya yetkilendirilmiş sayılan işletmecilerin;*

*a) Her nevi mobil elektronik haberleşme işletmeciliği kapsamındaki tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetleri %25,*

*b) Radyo ve televizyon yayınlarının uydu platformu ve kablo ortamından iletilmesine ilişkin hizmetleri %15,*

*c) Kablolu, kablosuz ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmeti %5,*

*d) (a), (b) ve (c) bentleri kapsamına girmeyen diğer elektronik haberleşme hizmetleri %15,*

*Oranında özel iletişim vergisine tabidir.”*

Özel iletişim vergisi mükellefi, yukarıda kanun maddesinde sayılan hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla telekomünikasyon kurumu ile gerekli izinleri alarak sözleşme imzalayan işletmecilerdir.

Bir aya ait özel iletişim vergisi, izleyen ayın 15. Günü akşamına kadar beyan edilerek aynı süre içinde ödenir (Tosuner ve Arıkan; 2008:324).

#### **1.1.3.5. Şans Oyunları Vergisi**

Şans oyunları üzerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesini düzenleyen kanun, 14.03.2007 tarih 5602 sayı ile yürürlüğe girmiştir. Şans oyunları vergisinin amacı kanununun 1. maddesinde *“Bu kanunun amacı; 6132 sayılı at yarışları hakkında kanun ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile 320 sayılı Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca tertip edilen şans oyunlarından elde edilen hasılatın tabii tutulacağı esasları düzenlemektedir.”* şeklinde açıklanmaktadır.

Şans oyunları vergisinin mükellefi, kendisine yukarıda kanun maddesinde sayılan şans oyunlarını düzenleme yetkisi verilen kurumlardır.

##### **1.1.3.5.1. Şans Oyunları Vergisinin Oranı, Beyanı ve Tahsili**

Şans oyunları vergisinin oranı, ilgili kanununun 6. maddesinde *“Verginin oranı; spor müsabakalarına dayalı müşterek bahislerde %5, at yarışlarında %7 ve diğer şans oyunlarında %10’dur.”* şeklinde açıklanmaktadır.

Şans oyunları vergisi beyannamesi takvim yılı içerisinde birer aylık şekilde verilmektedir. Şans oyunları vergisi, ilgili vergilendirme dönemini takip eden ayın 20. günü akşamına kadar, mükellefler tarafından ilgili vergi dairesine beyan edilerek aynı süre içerisinde ödenir (Tosuner ve Arıkan; 2008:326).

#### **1.1.3.6. Damga Vergisi**

Damga vergisi, hukuki işlemleri belgeleyen kağıtlar üzerinden alınan bir vergidir. Bunlar, kişilerin devlet ile veya kendi aralarında oluşturdukları işlemlerde düzenlenen kağıtlardır. Damga vergisinde önemli olan hukuki işlem değil, hukuki işlemin üzerine oturtulmuş olan kağıttır (Öner; 2017:270).

Yapılan hukuki işlemlerden dolayı alınan damga vergisi 01.07.1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile yürürlüğe girmiştir. Damga vergisi kanununun 1. maddesinde vergiye tabi olan işlemler şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Bu kanundaki kağıtlar terimi, yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder.”*

Damga vergisi kanununda belirtildiği üzere, verginin mükellefi kağıtları imza eden kişilerdir. Kişilerin kendi aralarında olan işlemler sonucunda imza ettikleri kağıtlar olduğu gibi, devlet ile kişiler arasında imza edilen kağıtlarda olmaktadır. Böyle durumlarda işlemlerin damga vergisini devlet ile taraf olan kişiler ödemektedir.

#### **1.1.3.6.1. Damga Vergisinin Vergileme Ölçüleri ve Tahsili**

Damga vergisi nispi ve maktu olmak üzere iki şekilde alınmaktadır. Nispi vergide, kağıtların türü ve mahiyetlerine göre üzerinde yazılı olan belli tutar üzerinden alınırken, maktu vergide ise kağıtların mahiyetine göre alınmaktadır (DVK m.10).

Damga vergisinin kanunda belirtildiği şekliyle üç tür ödeme yöntemi bulunmaktadır. Buna göre damga vergisi; makbuz karşılığı, istihkaktan kesin ve basılı damga konulması şeklinde ödenmektedir.

Hangi işlem üzerinde hangi ödeme seçeneğinin kullanılacağı ayrıca belirtilmektedir. İşlemler üzerindeki ödeme seçeneklerinin değiştirilmesi konusunda ise Maliye Bakanlığı yetkilidir. Ayrıca kanunda belirtilen ödeme seçenekleri dışında ödeme yapılması durumunda Vergi Usul Kanunu'nun 355. maddesi gereği özel usulsüzlük cezası kesilmektedir (Tosuner ve Arıkan; 2008:332).

#### **1.1.3.7. Gümrük Vergisi**

Gümrük vergisi eski tarihlerden beri uygulanan bir vergi türüdür. Geçmişten günümüze kadar devletler, sınırlarından giren ve çıkan mallardan vergi almaktadırlar.

Türkiye’de Gümrük vergisi günümüzde kullanıldığı halini 05.02.2000 tarihli 4458 sayılı Gümrük Kanunu’ndan almaktadır.

Gümrük Kanunu’nun amacı, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemektedir (GK m.1).

Gümrük vergisi mükellefi, malın giriş çıkışı ile alakalı olarak gümrük dairesine beyanda bulunan kişilerdir. Kişilerin bir malı kendi şahsı için veya ticaret amaçlı getirmesi mükellefiyetin durumunu etkilememektedir.

#### **1.1.3.7.1. Gümrük Vergisinin Matrah ve Oranı**

Gümrük vergisinin matrahının hesaplanmasında iki yöntem kullanılmaktadır. Matrah gümrükten getirilen malın özelliğine göre advalorem ve spesifik olarak düzenlenmektedir. Advalorem matrahta, gümrük vergisinde alınan eşyalarda verginin matrahı, malın gümrük değeridir. Spesifik matrahta ise, gümrük vergisine konu olan eşyanın ağırlığı, adedi ve uzunluğu gibi özellikleri dikkate alınarak oluşturulmaktadır (Şenyüz, Yüce ve Gerçek; 2017:338).

Gümrük vergisinin oran hesaplanması malın özelliğine göre farklılıklar göstermektedir. Gümrük vergisi tarife cetveli üzerinden malın cinsi ve özellikleri dikkate alınarak vergi oranı tespit edilmektedir. Bu nedenle bir malın gümrük vergisini bilmek için öncelikle malın tarife cetvelindeki yerine bakmak gerekmektedir.

#### **1.1.3.7.2. Gümrük Vergisinin Tahsili**

Gümrük vergisinin ödenmesi Gümrük Kanunu’nun 200. maddesinde “*Gümrük vergileri Türk Lirası olarak ödenir. Bu ödeme 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda öngörülen usullere göre yapılır.*” şeklinde açıklanmaktadır. Gümrükten geçirilen bir malın serbest dolaşım ve kullanım hakkının kazanılması için gümrük vergisinin ödenmesi gerekmektedir.

Genel olarak gümrük vergisi gümrük idaresi veya daireleri tarafından bir makbuz karşılığında Türk Lirası şeklinde peşin olarak alınmaktadır (Edizdoğan ve

Özker; 2003: 383). Ancak bazı durumlarda, vergi alacağı bir teminat karşılığında ileri bir tarihe ertelenebilmektedir. Teminatın sağlanamadığı durumlarda mal gümrükten geçirilmemektedir.

### **1.1.3.8. Belediyeler Tarafından Tahsil Edilen Vergiler**

Belediye sınırları içerisinde gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılan faaliyet ve tüketimlerden dolayı alınan vergiler Belediye Gelir Vergisi olarak Türk vergi sistemi içerisinde yer almaktadır. Türkiye’de mahalli idarelerin önemli bir rol almaya başlaması ile birlikte belediyelere birtakım vergileri tahsil etme görevi verilmiştir. Belediyelerin tahsil ettikleri vergiler, 2464 sayılı 26.05.1981 tarihli Belediye Gelirleri Kanunu ile yürürlüğe girmiştir.

Belediye Gelirleri Kanunu ile belediyelerin tahsil ettikleri vergiler; ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, yangın sigortası vergisi ve çevre temizlik vergisidir.

#### **1.1.3.8.1. İlan ve Reklam Vergisi**

Belediye sınırları ile mücavir alanlar içerisinde yapılan her türlü ilan ve reklam, İlan ve Reklam Vergisine tabidir (BGK m.12). İlan ve reklam vergisinin mükellefi, yurt dışından gönderilen ilan ve reklamlar dahil olmak üzere ilan ve reklamı yapan veya yaptıran gerçek ve tüzel kişilerdir.

İlan ve reklam vergisinin birtakım istisna ve muafıkları bulunmaktadır. Belediye Gelirleri Kanunu’nun 14. maddesinde belirtildiği üzere bu istisna ve muafıklar;

*“Aşağıda sayılan ilan ve reklamlardan vergi alınmaz.*

*1. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından yayınlanan ve yapılan ilan ve reklamlar,*

*2. Her türlü gazete, dergi ve kitaplarda yapılan ilan ve reklamlar,*



3. Gerçek kişilerin ikametgahlarının iç veya dış kapılarına konan ve kimliklerini gösteren levhalar,

4. İşletmelerin iştiğal veya imal konusu maddelerinin ambalajları üzerinde bulunan ve kendi işlerine ait ilan ve reklamları ile ambalaj muhtevasından olan prospektüs ve tarifnameler,

5. Gerçek veya tüzel kişilere ait işyerlerinin içine veya dışına asılan iş sahibinin kimliği ile işin mahiyetini gösteren ve alanı 1/2 metre kareyi aşmayan ışsız levhalar,

6. Genel ve katma bütçeli idareler ile il özel idarelerinin, belediyelerin, köylerin ve bunların kuracakları birliklerin ve Posta - Telgraf - Telefon ve T.C. Devlet Demiryolları İşletmelerinin yapacakları her türlü ilan ve reklamlar,

7. Siyasi Partiler Kanununa göre, siyasi partilerin siyasi faaliyet sınırları içinde yapacakları ilan ve reklamlar,

8. Altıncı bentte yazılı idarelerle, kooperatifler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından ülke ürünlerinin ve turizminin reklamını yapmak ve herhangi bir ticari ve sınaî kuruluşa ait olmamak üzere hazırlanan her türlü levha ve afişlerle, aynı kuruluşlar tarafından Türkiye'deki ticaret, sanayi, tarım ve mesleki müesseselerinin isim ve ticaret unvanları ile ad ve adreslerini intiva etmek üzere yayınlanacak kitap, broşür, katalog ve dergiler,

9. Umumi mahallere reklam amacı ile konulacak sıra, bank ve benzeri gereçler üzerindeki ilan ve reklamlar,

10. Sinema ve tiyatroların kendi programlarına ilişkin olarak gösterinin yapıldığı binanın içinde ve dış yüzünde yaptıkları ilan ve reklamlar.

İlan ve reklam vergisinin vergilendirmesi aylık dönemlerde yapılmaktadır. Yapılan ilan ve reklamı takip eden ayın 20'nci günü akşamına kadar beyanname

verilmektedir. Beyanname ile birlikte tarh ve tahakkuk ettirilen ilan ve reklam vergisi beyanname süresi içerisinde tahsil edilmektedir.

#### **1.1.3.8.2. Eğlence Vergisi**

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yer alan eğlence işletmelerinin kanunda belirtilen faaliyetleri Eğlence Vergisine tabidir (BGK m17). Eğlence vergisinin mükellefi eğlence yerlerini işleten gerçek ve tüzel kişilerdir.

Eğlence vergisi alınmayan istisna ve muafıklar Belediye Gelirleri Kanununun 19. maddesinde şu şekilde belirtilmektedir;

*“1. Ulusal bayramlar veya tarihi özellik taşıyan günler nedeniyle genel ve katma bütçeli idareler ile il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bunların kurdukları birlikleri tarafından düzenlenen ve kazanç amacı gütmeyen tören, şenlik, müsabaka ve gösterilerle balo, temsil ve benzeri faaliyetler,*

*2.Genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler ve köyler tarafından kültürel, sosyal, turistik ve ekonomik amaçlarla düzenlenen kongre, konferans, fuar, festival, şenlik, sergi ve benzeri faaliyetler ile tertip edilen eğlenceler ve konserler.*

*3.Eğitim ve öğretim kuruluşları ile okul dernekleri, kamu yararına çalışan dernekler, orduvevleri, askeri gaziolar ve askeri dinlenme tesislerinde tertiplenen eğlenceler.*

*4.Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından düzenlenen müşterek bahis oynanması.*

*5.Bira, alkollü içki içilmeyen, satılmayan ve ruhsatnamelerde kahvehane, kiraathane, çayhane ve çay ocakları olduğu belirtilen yerler.*

Eğlence vergisinin ödenmesinde, biletle girilen yerlerde vergi bilet fiyatlarına eklenmek suretiyle belediye tarafından özel damga vurulması esnasında peşin olarak ödenmektedir. Diğer faaliyetler sonucunda elde edilen eğlence vergileri takip eden ayın 20.nci günü akşamına kadar ilgili belediyeye ödenir.

### 1.1.3.8.3. Haberleşme Vergisi

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içerisinde Posta Telefon Telgraf işletmesi tarafından tahsil edilen telefon, teleks, faksimile, ve data ücretleri (tesis, devir ve nakil ücretleri hariç) Haberleşme Vergisine tabidir (BGK m.29).

Haberleşme vergisinin mükellefi, telefon, teleks, faksimile ve data ücretlerini tahsil eden Posta Telefon Telgraf idaresidir (BGK m.30).

Haberleşme vergisinin oranı yüzde 1'dir. Fakat haberleşme vergisinden muaf olan kurumlar bulunmaktadır. Bunlar; genel ve katma bütçeli kurumlar, il özel idare ve belediyelerdir. Bu kurumların yaptıkları teleks, faksimile ve data ücretlerinden haberleşme vergisi alınmamaktadır.

Haberleşme vergisinin ödemesi; bir ay içerisinde tahsil edilen telefon, telgraf, faksimile ve data ücretlerinin vergi tutarları, tahsilatı takip eden ayın sonuna kadar beyanname ile bildirilir ve aynı süre içerisinde tahsil edilir.

### 1.1.3.8.4. Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde elektrik ve havagazı tüketimi, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisine tabidir (BGK m.34). Elektrik ve havagazı vergisinin mükellefi, elektrik ve havagazının tüketimini yapan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Elektrik ve havagazı kullanımlarının vergiden istisna tutulduğu durumlar bulunmaktadır. Elektrik ve havagazı tüketim vergisinden istisna tutulan kişi ve kurumlar Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“1-Kazanç amacı gütmemek şartıyla işletilen; hastane, dispanser, klinik, sağlık ocağı ve merkezleri, rehabilitasyon, teşhis ve tedavi merkez ve kurumları, doğum ve çocuk bakımevleri, kreşler, sanatoryum, Prevantoryum gibi sağlık kuruluşları ile düşkünler evi, yetimhaneler, Çocuk Esirgeme Kurumu ve korunmaya muhtaç çocukları koruma birliklerine ait çocuk yurtları ve bunlara bağlı işyerleri gibi sosyal yardım kuruluşlarında,*

2. Dini hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan cami, mescit, kilise ve havra gibi ibadethanelerde,

3. Milletlerarası panayır, sergi ve fuarlarda, bunların giriş yerlerinde, mal teşhir edilen ve satılan pavyonlarda,

4. Doğrudan doğruya elektrik ve havagazı üreten dağıtım ve istihsal müesseselerinde.”

Elektrik ve havagazı tüketim vergisi tüketimin çeşidine göre farklı oranlarda vergilendirilmektedir. Belediye Gelirleri Kanunu'nun 38. maddesi elektrik ve havagazı tüketim oranlarını şu şekilde açıklamaktadır;

“a) İmal ve istihsal, taşıma, yükleme boşaltma, soğutma, telli ve telsiz telgraf ve telefon müraselesi işlerinde tüketilen elektriğin satış bedeli üzerinden yüzde 1,

b) (a) bendi dışında kalan maksatlar için tüketilen elektriğin satış bedeli üzerinden yüzde 5,

c) Havagazının satış bedelinden yüzde 5.”

Elektrik ve havagazını tedarik eden veya dağıtımını yapan kuruluşlar, elektrik ve havagazı tüketim vergilerini tahsil etmektedirler. Bu kuruluşlar, tahsil ettikleri elektrik ve havagazı tüketim vergilerinin beyannamelerini tahsil tarihini takip eden ayın 20. günü akşamına kadar ilgili belediyeye vermek zorundadırlar. Elektrik ve havagazı vergileri beyanname verme süresi içerisinde elektrik ve havagazını tedarik eden veya dağıtan kuruluşlar tarafından ödenmektedir.

#### **1.1.3.8.5. Yangın Sigortası Vergisi**

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapılan yangın sigortaları dolayısıyla alınan primler, Yangın Sigortası Vergisine tabidir (BGK m.40). Yangın sigortası vergisinin mükellefi, yangın sigortası primlerini tahsil eden sigorta şirketleridir.

Yangın sigortası vergisinin oranı Belediye Gelirleri Kanunu ile %10 olarak belirlenmiştir. Mükellefler bir ay içerisinde yangın sigortası vergisine tabi olan işlemlerinden dolayı ertesi ayın 20. günü akşamına kadar ilgili belediyeye beyanname vermek zorundadırlar. Beyanname üzerinden hesaplanan yangın sigortası vergisi beyanname verme süresi içerisinde ilgili sigorta şirketi tarafından ödenmek zorundadır.

#### **1.1.3.8.6. Çevre Temizlik Vergisi**

Çevre vergileri kapsam olarak çevrede oluşabilecek zararlı maddeler ile birlikte çevrenin genel temizliğini ele almaktadır. Genel olarak bu vergi türü özellikle son yirmi yıl içerisinde OECD ve Avrupa Birliği ülkelerinde gerek çevreyi koruma gerekse mali amaçlardan dolayı önem kazanmıştır(Edizdoğan ve Özker; 2003: 387). Türkiye’de ise çevre temizlik vergisi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’na mükerrer olarak 1993 tarihli 3914 sayılı kanun ile düzenlenmiştir.

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar Çevre Temizlik Vergisine tabidir (BGK m.44). Çevre Temizlik Vergisinin mükellefi binayı kullanan kişi ve kurumlardır. Binaların boş olduğu durumlarda ise verginin mükellefi binanın malidir.

Çevre Temizlik Vergisi, kanunda belirtilen oranlar üzerinden aylık dönemlerle su faturası ile birlikte tahakkuk ettirilmektedir. Tahakkuk ettirilen vergi, su faturalarının ödenmesi ile birlikte belediyeler tarafından tahsil edilmektedir. Belediyelerin çevre temizlik hizmetinden yararlanan ancak, belediyelerin sağladığı su hizmetinden faydalanmayan konutların çevre temizlik vergileri yıllık olarak tahakkuk ettirilir ve emlak vergisi içerisinde tahsil edilir.

## BÖLÜM 2:

### VERGİ KANUNLARININ GENEL YAPISININ İNCELENMESİ

#### 2.1. Vergi Kanunları

Devletlerin düzeni sağlamak, varlıklarını devam ettirebilmek ve yaptıkları işlemlere bir dayanak oluşturmak amacıyla tarih boyunca uyguladıkları yazılı veya yazısız birçok kural bulunmaktadır. Bu kurallardan birisi olan yazılı hukuk kuralları, dönemin şartlarına ve ihtiyaçlara uygun olarak değişikliklere uğramıştır. Özellikle dünya genelinde başlayan demokrasi hareketlerinin sonucu olarak, demokrasilerin gereği olan yazılı hukuk kuralları devletlerin temel dayanağını oluşturmuştur.

Devletlerin kamu harcamalarını finanse ettikleri önemli ekonomik kaynaklarının başında vergiler gelmektedir. Bu nedenle vergiler, tarihten günümüze kadar gelir elde edebilmek amacıyla kullanılan uygulamalardır. Diğer tüm alanlarda olduğu gibi vergi uygulamaları da, tarih boyunca dönemin şartları itibariyle değişikliklere uğrayarak bugün kullanılmakta olan halini almıştır. Özellikle yazılı hukuk kuralları ve demokrasilerin dünyada yaygınlaşması üzerine vergi uygulamalarında da bu yönde değişiklikler yaşanmıştır. Hukuk kurallarının devlet yönetimlerinde hakim olması ile birlikte devletler vergi uygulamalarını, çıkarttıkları vergi kanunları ile sağlamlaştırarak kanuni hale getirmektedirler.

Türk vergi sisteminin temel dayanağını anayasa ve Türk vergi kanunları oluşturmaktadır. Bu nedenle Türk vergi kanunları, Türk vergi sisteminin başarılı bir şekilde işleyebilmesi açısından önemli bir paya sahiptir. Vergi kanunları, Türk vergi sistemi açısından var olan bu öneminin yanı sıra devlet ile mükellefler arasında oluşan ilişkiler açısından da belirleyici olmaktadır.

Toplumdaki bireylerin vergi ile alakalı konularda devlet ile olan ilişkileri farklılıklar göstermektedir. Mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıklarının birbirlerinden farklı olmasından dolayı, mükellef ile devlet arasında oluşan ilişki de her birey açısından farklı seviyelerde olabilmektedir. Bu farklılığın oluşmasına neden olan mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıkları üzerinde etkili olan birçok unsur

bulunmaktadır. Bu etkiler, bireylerin vergiye bakış açısından kaynaklanan kişisel nedenler olabileceği gibi vergi kanunları ve vergi uygulamalarından da kaynaklanabilmektedir. Mükelleflerin vergiye karşı duyarlılığı üzerinde etkili olan ve bireyler üzerinde farklı seviyelerde gözlemlenen kişisel nedenlerden bazıları vergi bilinci ve vergi ahlakı kavramlarıdır. Mükelleflerin vergi bilinci ve vergi ahlak seviyelerini etkileyen ise birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurların başında vergi uygulamaları ve vergi kanunları gelmektedir.

Vergi kanunlarının mükellefler üzerinde olumlu ve olumsuz birçok etkisi bulunmaktadır. Vergi kanunlarının mükellefler üzerindeki bu etkilerini açıklayabilmek için öncelikle vergi kanunlarının genel yapısı ve mükellefler üzerinde oluşturduğu etkiler üzerinde çalışmalarda bulunduk. 1982 Anayasası'nın farklı maddelerinden alınan vergileme ilkeleri, vergi kanunlarının oluşturulurken uyulması gereken temel ilkeleri belirtmektedir. Bu ilkeler dikkate alınmadan oluşturulan vergi kanunları, mükellefler üzerinde olumsuz etkilere neden olabilecektir. Bu nedenle vergi kanunların, oluşumu, içeriği ve vergileme ilkelerine uygunluğu mükellefler üzerinde oluşturduğu etki bakımından son derece önemlidir.

Vergi kanunlarının mükellefler üzerinde yarattığı etkileri açıklayabilmek için öncelikle vergi kanunlarının genel yapısı ile birlikte, dili, uygulanabilirliği, karmaşıklığı, cezai uygulamalarının mükellefler üzerinde oluşturduğu yaptırım gücü gibi etkenleri incelememiz gerekmektedir.

### **2.1.1. Türk Vergi Kanunlarının Genel Yapısı**

Günümüz dünyasında demokratik ve çağdaş her devlette olduğu gibi Türkiye’de anayasal düzeni esas almaktadır. Bu açıdan, bir hukuk devleti olan Türkiye yaptığı işlemlerin tamamını anayasa ve kanunlara uygun olarak yürütmektedir. Bu nedenle Türkiye, vergi ile alakalı işlemlerin tamamında anayasa ve vergi kanunlarını temel almaktadır. Vergi uygulamalarının türü ve içeriklerindeki farklılıklardan dolayı her vergi için ayrı vergi kanunu yürürlüğe koyulmaktadır. Vergi kanunları, tıpkı “İnsan Hakları Bildirgesi” veya “Anayasa” gibi toplumun tümünü ilgilendiren kamuya yönelik düzenlemelerdir (Karabacak; 2013:39).

Kayıt dışı ekonomileri azaltarak vergi gelirlerini artırabilmek için vergi uygulamalarının öneminin yanı sıra bu uygulamalara işlerlik kazandıran vergi kanunları da son derece önemlidir. Bu nedenle yürürlükte bulunan vergi kanunlarının; uygulanabilirliği, dilinin anlaşılabilirliği, karmaşıklık seviyesi ve mükellefler üzerinde oluşturduğu yaptırım gücü son derece önemlidir.

### **2.1.1.1. Uygulama Açısından Türk Vergi Kanunları**

Türkiye’de kayıt dışı ekonomilerin yüksek seviyelerde bulunmasının altında birçok neden bulunmaktadır. Mükelleflerin vergi kaçırma nedenleri genellikle özel sebeplere dayandırılrsa da birçok kamusal etken de vergi kayıplarına neden olabilmektedir.

Vergi kayıplarına neden olan kamusal etkenleri genel olarak hukuki nedenler ve vergi uygulamaları olarak sıralayabiliriz. Vergi kayıplarının hukuki nedenleri arasında; hukuki düzenlemeler, hukuku uygulama ve uyuşmazlıkların çözümü aşamalarına ilişkin nedenler ya da boşluklar gösterilmektedir (Karakoç; 2004: 90). Devlet tarafından vergi ile alakalı hukuki düzenlemeler yapılırken, bunların anayasaya uygunluğunun yanı sıra vergilendirme ilkelerine de uygun olması gerekmektedir. Aksi takdirde birçoğu 1982 Anayasasının maddeleri içerisinde alınan vergilendirme ilkeleri dikkate alınmadan yapılan hukuki düzenlemeler mükellefler tarafından kabul edilemez olabilmektedir. Bu nedenle hukuk devleti, vergi adaleti, verginin genelliği, verginin kanuniliği ve daha birçok vergilendirme ilkesi vergi kanunlarının uygulanabilirliği ve bu sayede vergi kayıplarına engel olunabilmesi açısından son derece önemlidir. Yani, hukuk devleti olmanın gereği olarak, kanunlara uygun ve mükellefler arasında adaletli bir şekilde uygulamaya olanak sağlayan vergi kanunları toplum tarafından kabul edilecektir.

Vergi kanunlarında sıkça değişiklikler yapılması, vergi kanunlarının iyi hazırlanamamasından kaynaklanan kanun boşlukları ve kamu otoritesi tarafından oluşturulan birtakım vergi uygulamaları, yaşanan vergi kayıplarında büyük bir paya sahip olmaktadır. Vergi kanunlarının sık bir şekilde değişikliğe uğraması mükellefler tarafından olumsuz karşılanabileceği gibi, vergi kanunlarında oluşan boşluklar da mükelleflerin vergiden kaçınmalarına olanak sağlamaktadır.



Bunların yanı sıra kamu otoritesi tarafından uygulanan vergi muafiyet ve istisnaları da mükellefler tarafından olumsuz karşılanan birer uygulama olmaktadır. Vergilendirilmesi gereken belirli konulara ya da kişilere tanınan muafiyet ve istisnalar, vergi yükümlülüklerini düzenli yerine getiren ve vergi bilinci yüksek bireyler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle, istisna ve muafiyetleri iyi belirlenememesi; vergi kanunlarında çok sayıda istisna ve muafiyetin bulunması ve vergilerin teşvik amacıyla kullanılması vergi kayıplarına yol açmakta ve bunları çoğaltmaktadır (Karakoç; 2004: 94).

### **2.1.1.2. Vergi Cezaları Açısından Türk Vergi Kanunları**

Türk Ceza kanunu ile hangi davranışların suç teşkil ettiği ve suçlara verilecek cezalar açıkça belirtilmektedir. Kanuna aykırı olarak gerçekleştirilen her türlü eylem ve davranış 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile cezalandırılmaktadır. Vergi ile alakalı işlemlerde de hukuki durum aynı şekilde uygulanmaktadır. Mükelleflerin hukuki olarak uymaları gereken kuralları ve hangi davranışların kanunen suç sayılacağı vergi kanunlarının içerisinde ve genel olarak vergi hukuku ile belirtilmektedir.

Devlet, kamusal ihtiyaçları giderebilmek için vatandaşlara vergi yükümlülüğü getirmektedir. Bu vergi yükümlülüğünü anayasadan aldığı vergilendirme yetkisi ile gerçekleştirmektedir. Bu nedenle mükellefler kanunen yükümlülüklerini yerine getirmeye mecburdurlar. Yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişilere hangi cezai yaptırımların uygulanacağı ise vergi kanunlarında belirtilmektedir. Ancak, kayıt dışı ekonomilerin çok fazla yaşanması cezai uygulamaların mükellefler üzerinde caydırıcı etkisinin olmadığını göstermektedir. Bunun nedeni ise, vergi ceza kanunlarının mevzuat ve uygulamada yeterli olmayışı gösterilebilir.

Diğer tüm konularda olması gerektiği gibi vergi cezalarının da net, caydırıcı ve vatandaşlar üzerinde adil olması gerekmektedir. Tüm bunların aksine, vergi ceza kanunlarının belirsiz, yoruma açık suç ve ceza hükümlerinin uygulanması sonucunda birtakım güçlükler, zaafılar ve keyfi davranışlar ortaya çıkmaktadır (Karakoç; 2004: 98). Tüm bunlara örnek olarak, vergi cezalarının ertelenmesi, cezalarda yapılan indirim, vergi afları gibi uygulamalar gösterilebilmektedir. Vergi cezası uygulanan mükellefin

cezasında erteleme ya da indirim yoluna gidilmesi olası bir vergi affının habercisi olarak algılanabilmektedir. Zaten vergi yükümlülüğünü yerine getirmediği için vergi cezası uygulanan mükellef, vergi cezasında indirim ve erteleme gibi uygulamalarla yine vergiden kaçabilecektir.

Vergi ceza kanunlarının mükellefler üzerindeki yaptırım gücünde yaşanan sorunların başında vergi aflarını sayabiliriz. Vergi afları genellikle tahsil edilemeyen ve ceza uygulanan vergi alacaklarının en azından bir kısmının tahsil edilebilmesi açısından uygulanmaktadır. Vergi aflarının, vergi gelirlerini artırarak gelir sağlamak, vergi idaresinin ve yargının yükünün azaltılması gibi faydaları bulunmaktadır (Edizdoğan ve Gümüş; 2013: 99).

Siyasi ve mali birçok nedeni bulunan vergi afları cezaya uğrayan mükellefler tarafından olumlu karşılanırken, vergisini ödeyen bilinçli mükellefler tarafından ise olumsuz karşılanmaktadır. Bu şekilde ortaya çıkan olumsuzluklar ile birlikte vatandaşların vergi yönetimine olan güveninin sarsıldığı gibi mükelleflerin vergiye uyumları da bu durumlardan olumsuz etkilenmektedir.

### **2.1.1.3. Türk Vergi Kanunlarının Karmaşıklığı**

Bir ülkede yürürlükte bulunan yasal düzenlemelere mevzuat denilmektedir. Türk vergi hukuku mevzuatı sadece kanunlarla sınırlı değildir. Kanunların yanı sıra Türk vergi hukuku içerisinde tüzük, yönetmelik, bakanlar kurulu kararları ve maliye bakanlığı tarafından çıkartılan tebliğler yer almaktadır. Mevzuatın vatandaşlar açısından anlaşılır, sade ve mümkün olduğu kadar kısa olması gerekirken, vergi kanunlarının karmaşık yapıda olması birtakım olumsuzluklara yol açmaktadır. Mükelleflerin bu kadar metin yığını anlaması ve bunları hukuka uygun olarak uygulaması çok zordur. Bu nedenle, yeterince anlayamamaktan, kavrayamamaktan ve uygulayamamaktan kaynaklanan vergi kayıp ve kaçaklarının olması kaçınılmaz olmaktadır (Karakoç; 2004: 104).

Modern vergi sistemlerinin oldukça karmaşık bir hale gelmesi topluma vergi dışında ekstra maliyetler yüklediği ve toplum tarafından vergi mevzuat kaosuyla yaşandığı genel olarak değerlendirilmektedir (Karabacak; 2013: 16). Vergi

karmaşıklıklarının belirlenmesi ile ilgili henüz dünya genelinde kabul görmüş bir ölçüt oluşturulamamıştır. Bu nedenle vergi kanunlarının karmaşıklık sorununun çözümünden önce, vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyinin ölçülmesi için gerekli ölçütlerin oluşturulması gerekmektedir (Karabacak; 2013: 40).

Vergi karmaşıklığının belirlenebilmesi için herhangi bir ölçütün olmamasına rağmen, elde edilen birtakım veriler ile bu konuda yorum yapılabilmektedir. Vergi kanunlarının sayısı ve uzunluğu, mükelleflerin vergiye uyum seviyeleri, devletin vergi kanunlarının uygulanması amacıyla katlandığı maliyetler ve mükelleflerin vergi kanunlarını anlayabilmek için aldıkları uzman yardımları gibi veriler vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyleri hakkında bilgiler vermektedir.

Vergi kanunları oluşturulurken dikkat edilmesi gereken unsurların başında kanunların dili gelmektedir. Vergi kanunlarının gerektiği kadar açık, anlaşılır, kısa ve az sayıda olması hem kanunları uygulayan devlet açısından, hem de kanunlar tarafından yükümlü olan vatandaş açısından olumlu şekilde sonuçlanacaktır. Nasıl ki okunan herhangi bir metnin dilinin sade olması onu tüm okurları tarafından anlaşılır kılıyorsa, vergi kanunlarının da sade bir dil ile yazılması kanunları tüm mükellefler tarafından anlaşılır kılacaktır. Bu sayede devletin mükellefe ulaşmak amacıyla katlandığı maliyetler azaldığı gibi vergi gelirlerinde de artış sağlanabilecektir.

Vergi kanunlarının karmaşıklığı konusunda dikkate alınabilecek bir başka veri ise, mükelleflerin vergi yükümlülükleri ile ilgili olarak uzman desteği alma oranlarıdır. Mükelleflerin çeşitli ülkelerde vergi uzmanına başvuru oranlarını açıklayan OECD raporlarına göre, en çok uzmana başvuran ülke İtalya olurken, onu Avustralya, İrlanda, Avusturya, Türkiye ve Amerika takip etmektedir (Karabacak; 2013: 43). Mükelleflerin vergi ile alakalı uzman yardımı almasının vergi kanunlarının karmaşık olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Vergi kanunlarını anlamayarak uzman yardımı almak zorunda kalan mükelleflere, vergi borçlarının yanı sıra aldıkları uzman yardımından dolayı ekstra maliyetler yüklenmektedir. Bu şekilde vergi borçlarının haricinde vergi ile alakalı olarak oluşan maliyetler mükellefler üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Vergi kayıplarının önüne geçebilmek için yapılan birçok çalışmanın yanı sıra bu şekilde vergi kanunlarından kaynaklı sorunların giderilmesi, mükelleflerin vergiye karşı olan tutumları üzerinde etkili olacaktır. Bu sorunların giderilebilmesi için öncelikle vergi kanunlarının her mükellefin anlayabileceği şekilde basitleştirilerek karmaşıklığın ortadan kaldırılması gerekmektedir.

#### **2.1.1.4. Yaptırım Gücü Açısından Türk Vergi Kanunları**

Devlet, vergi alacağını kanunlar yoluyla yasal dayanağını oluşturarak garanti altına almaktadır. Her bir vergi kanunu içerisinde, vergi sürecinin işleyişi ile birlikte vergi yükümlülüğünün yerine getirilmediği durumlarda hangi cezai yaptırımlar ile karşılaşılacağı belirtilmektedir. Bu durum Vergi Usul Kanunu'nun 331. maddesinde *“Vergi kanunları hükümlerine aykırı hareket edenler, bu kitapta yazılı vergi cezaları (vergi ziyai cezası ve usulsüzlük cezaları) ve diğer cezalar ile cezalandırılırlar.”* şeklinde açıklanmaktadır.

Görüldüğü üzere Türk vergi kanunları, Türk vergi sisteminin uygulanabilmesi için mükellefler üzerinde yaptırım gücü oluşturmaktadır. Fakat Türk vergi hukukunun bu yaptırım gücü hukukun diğer dallarında olduğu kadar keskin ve istisnasız uygulanamamaktadır. Bunun nedeni ise, daha önce belirtildiği gibi Türk vergi sistemi içerisinde yer alan istisna, muafiyet, af gibi uygulamaların varlığı gösterilebilmektedir. Bu uygulamaların sıkça tekrarlanması mükellefler tarafından vergi sistemine ve vergi hukukuna olan inançları olumsuz etkilemektedir. Bunun sonucu olarak ise vergi kanunlarının yaptırım gücü azalarak, kayıt dışı ekonomilerde artış yaşanmaktadır.

Bir toplumda kayıt dışı ekonomileri azaltabilmek için öncelikle mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıklarının artırılması gerekmektedir. Vergi kanunlarının yaptırım gücü de mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıkları üzerinde etkili olan faktörlerden birisidir. Yeterli yaptırım gücü olmayan vergi kanunları, vergiden kaçınan mükellef açısından olumlu karşılanırken, vergisini düzenli ödeyen vergiye karşı duyarlılığı yüksek bireyler açısından olumsuz karşılanmaktadır. Bu nedenle vergi kanunları mükelleflerin tamamını kapsayan, uygulanabilir ve vergileme ilkelerine uygun şekilde oluşturulması mükelleflerin vergiye bakışı açısından olumlu etki yaratacaktır.

## 2.2. Mükelleflerin Vergiye Karşı Duyarlılığı

Duyarlılık kelime anlamı olarak, kişilerin karşılaşılan olaylar karşısında ilgi ve hassasiyetlerini gösterebilme durumudur. Bir toplumda yaşayan bireylerin yaşanan olaylar karşısında gösterdikleri tepki ve duyarlılıklar farklı olabilmektedir. Kişilerin duyarlılıklarında ortaya çıkan bu farklar ise, bireylerin olaylara bakış açısı ve düşünce farklılıklarından dolayı ortaya çıkmaktadır. Kişilerin duyarlılıklarında görülen bu farklılıklar her alanda olduğu gibi vergi ile ilgili konularda da fazlasıyla görülebilmektedir.

Devletlerin kamusal hizmetlerin karşılığı olarak topladığı vergiler, mükellefler üzerinde farklı etkiler yaratabilmektedir. Bu etki her mükellef için farklı nedenlerden kaynaklanabilmektedir. Bu farkları ortaya çıkaran nedenlerin başında ise mükelleflerin vergiye karşı tutumları ve vergiyi algılama şekilleri gelmektedir.

Mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışlarını etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Mükellef üzerinde etkili olan bu etkenlerin başında vergi kanunlarının şekil, amaç ve uygulamaları gelmektedir. Bunun dışında mükellef davranışlarını etkileyen; ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve yönetsel olmak üzere birçok faktör bulunmaktadır (Taşkın; 2012: 71).

Türkiye ekonomisi içerisinde kayıt dışı ekonomiler oldukça fazla yer almaktadır. Her devlet kayıt dışı ekonomileri azaltarak, kayıt altına alınabilen güçlü ekonomilere sahip olmayı amaçlamaktadır. Ekonomide kayıt dışılığı azaltarak, bunun karşılığını vergi geliri olarak yansıtabilmek için mükelleflerin vergiye karşı duyarlılığını artırmak gerekmektedir.

Mükelleflerin vergiye karşı duyarlılığını etkileyen kişilik değerleri, psikolojik etkileri ve vergiye karşı düşüncelerinin farklı olmasından dolayı tüm bu faktörlerin mükellefler üzerinde yarattığı etkiler de farklı seviyelerde olabilmektedir. Bu nedenle mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıklarına etki eden tüm bu faktörlerin yanı sıra, mükelleflerin kendi kişisel özelliklerinden kaynaklanan ve toplumda bulunan her

bireyde olması gerektiği düşünölen vergi bilinci ve vergi ahlakı gibi etkenlerde son derece önemli olmaktadır.

Daha yüksek vergi bilinci ve vergi ahlakına sahip mükellefler daha yüksek vergi uyumu gösterdiklerinden dolayı mükellef davranışlarına yön veren sosyo-psikolojik faktörlerden daha çok vergi bilinci ve vergi ahlakı kavramları ön plana çıkmaktadır (Organ ve Yegen; 2013:242). Vergi bilinci yerleşmiş toplumlarda mükellefler vergiye karşı olumsuz davranışlar göstermeden vergi borçlarını titizlikle ödemektedirler. Buna karşılık olarak vergi bilincinin yerleşmediği ölkelerde mükellefler vergiyi bir yük olarak görerek her fırsatta bundan kurtulmanın yollarını aramaktadırlar (Buyrukoğlu ve Erasa; 2012:121).

### **2.2.1. Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı**

Bilinçli olmak, bir konu ile alakalı olarak sahip olunan bilgilerin farkında olmak, ne için ve ne amaçla kullanacağını bilebilmektir. Bilinçli bireyler, etraflarında olmakta olan olaylar karşısında sahip oldukları bilgileri göz önünde bulundurarak hareket etmektedirler.

Ahlak; dönemler itibariyle insan toplulukları tarafından benimsenmiş olan, bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen geleneksel davranış kurallarıdır (Demir; 2008: 32). Ahlak, belirli bir yaptırımı olmasa bile toplumda ki tüm bireyler tarafından benimsenmesi istenilen davranışlardır.

Bilinçli ve ahlaklı bireylerin varlığı, toplum düzenini sağlayabilmek adına son derece önemlidir. Toplum düzeninin yanında devlet uygulamalarının işlerlik kazanmasında da ahlaklı ve bilinçli bireylerin varlığı son derece önemlidir. Bu nedenle, bir devletin vatandaşlarının bilinç ve ahlak sahibi olması, devletin her alanında olduğu gibi vergi uygulamalarının işlerliği açısından istenilen bir durumdur.

Genelde vergiler mükellefler tarafından bir yük olarak algılanmasına rağmen, yine de bu yükün derecesi mükellefler açısından farklı değerlerde olmaktadır (Çataloluk; 2008:214). Bu nedenle vergiler ile ulaşılacak istenilen amaçlar için

mükelleflerin vergiye bakış açıları iyileştirilerek vergi bilinci oluşmuş, vergi ahlakına sahip birer vatandaş olarak yetiştirilmeleri son derece önemlidir.

### **2.2.1.1. Vergi Bilincinin Tanımı ve Önemi**

Türk vergi sisteminde mükellef ile devlet arasında vergi ile alakalı oluşan ilişki genelde mükellef beyanları üzerine başlamaktadır. Bu nedenle vergi beyanlarının doğruluk derecesi mükellef ile devlet arasında olan ilişkiyi doğrudan etkilemektedir.

Türkiye vergi kayıplarının son derece yüksek yaşandığı bir ülkedir. Bu vergi kayıpları birçok nedenden kaynaklanabilmektedir. Türk vergi sistemi içerisinde vergi kayıplarının yüksek oranlarda yaşanmasının mükelleflerin vergiye gönüllü uyumları, vergi kanunları ve vergi uygulamaları gibi birçok etkeni bulunmaktadır.

Vergi bilinci; devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerçekleşmesi için bireylerin vergilerin gerekliliğine inanması, vergiyi bilmesi ve vergi ile alakalı olarak üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmesi halidir (Yeşilyurt; 2015: 37)

Vergi bilincinin toplumdaki bireyler tarafından benimsenmesi, devletlerin vergi kayıplarında yaşayacakları azalma ile birlikte vergi gelirlerinde artışlara yol açabilecektir. Vergi bilincinin yerleştiği toplumlarda mükellefler öncelikle kendi vergi ödevlerini yerine getirdikten sonra diğer mükelleflerin vergi ödemelerini denetleyeceklerdir (Buyrukoğlu ve Erasa; 2012:122).

Mükelleflerin vergi bilinçlerini etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenler bireylerin kendi kişilikleri sonucunda ortaya çıkan kişisel faktörler olabileceği gibi, bireylerin vergi bilinçleri üzerinde etkili olan çevresel faktörlerde olabilmektedir. Kişisel faktörler, bireylerin kişisel özelliklerinden kaynaklanan eğitim durumları, siyasi görüşleri, vergiye bakış açıları gibi etkenlerdir. Vergi kanunlarının yapısı ve vergi uygulamaları gibi etkenler ise bireylerin vergi bilinci üzerinde etkili olan çevresel faktörler olarak gösterilmektedir.

### 2.2.1.1.1. Vergi Bilincinin Oluşmasında Eğitimin Rolü

Eğitim, toplumun her alanında ihtiyaç duyulan ve devletler tarafından her bireyde olması istenilen bir olgudur. Devletlerin ulaşmak istedikleri gelişmişlik seviyelerine gelebilmeleri için gerekli olan şartlardan birisi de toplumun eğitilmiş bireylerden oluşmasıdır.

Toplumun her alanında olduğu gibi vergi ile alakalı konularda da mükelleflerin eğitilmiş bireylerden oluşması son derece önemlidir. Eğitim seviyeleri yüksek bireylerden oluşan toplumlarda vergi bilincinin daha yüksek olduğu görünürken, eğitim seviyesi daha düşük olan toplumlarda vergi bilinci daha az olmaktadır. Bu nedenle devletlerin vatandaşlarına vergi ile ilgili eğitimler vermeleri, mükellefler üzerinde vergi bilincinin oluşması açısından son derece önemlidir.

Türkiye’de henüz uygulama alanı olmayan fakat birçok ülkede uygulanan mükellef eğitim programları ile toplumsal vergi bilincinin pozitif yönde gelişmesi sağlanmaktadır (Demir ve Cığerci; 2016:141). Bu eğitimler ile vergilerin alınma nedenleri, vergilerin kullanıldığı alanlar, mükelleflerin vergi ile alakalı olarak devlete olan sorumlulukları ve mükellef hakları gibi konuların bilgisi verilmektedir. Bu şekilde devlet, vatandaşlara yaşamları boyunca vergi vermenin gerekliliğini anlatarak toplumun gelişmesini ve çağdaşlaşmasını sağladığı gibi, yeterli düzeyde toplanan vergiler ile kamusal ihtiyaçlar zamanında karşılanabilmektedir (Cansız; 2015:134).

Türkiye’de vergi kayıplarının yüksek oranlarda yaşanmasının nedenlerinin başında mükellef ile devlet arasında yaşanan olumsuzluklar gösterilmektedir. Bu olumsuzlukların başında mükelleflerin vergiye karşı olumsuz tutumu ve vergi konusunda devlete karşı güvensizlik sorunu gelmektedir. Bu olumsuzlukları giderebilmek için, vergi alanında gelişmiş ve vergi kayıplarının az yaşandığı ülkelerde uygulandığı gibi Türkiye’de de vatandaşlara küçük yaşlardan itibaren vergi eğitimi verilmelidir. Vatandaşlara verilen temel eğitimlerin yanı sıra vergi eğitimlerinin de verilmesi ile birlikte vergi bilinci oluşmuş, vergi ödemenin vatandaşlık görevi olduğu bilincinde bireyler yetiştirmek mümkün olabilecektir.



### 2.2.1.1.2. Vergi Kanunlarının Vergi Bilinci Üzerindeki Etkisi

Bireylerin kamu hizmetlerinin finansmanına, kamu ekonomisi ilkeleri gereğince vergiler aracılığıyla katılmaları hem teknik bir zorunluluk hem de anayasalar ile vatandaşlara yüklenen bir ödev olmaktadır (Öncel, Çağan ve Kumrulu; 1985:2). Devletler vergilendirme yetkisini anayasalar üzerinden alarak vergilendirme işlemlerini kanuni hale getirmektedirler. Vergilemenin temel ilkelerinden olan verginin kanuniliği ilkesi gereğince Türkiye, vergilendirme yetkisini 1982 Anayasasından almaktadır.

Devletin vergilendirme yetkisi, Anayasasının 73. maddesinde yer alan kamu giderlerinin karşılanması, kanunilik, mali güç, eşitlik, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı ilkeleri ile Anayasanın genel hükümlerinden çıkarılan “hukuk devleti ilkesi”, “sosyal devlet ilkesi” ve “hukuki güvenlik ilkesi” gibi birtakım ilkelerle sınırlandırılmıştır (Tekbaş; 2010:123).

Türkiye, hukuk devleti ilkesinin gereği olarak anayasadan aldığı vergilendirme yetkisini vergi kanunları ile kuvvetlendirerek vergilendirmenin yasal dayanağını oluşturmaktadır. Tüm hukuk kurallarında olduğu gibi vergi kanunlarının da mükellefler üzerinde yaptırım gücü bulunmaktadır. Bu nedenle vergi kanunları, mükellef ile devlet arasında oluşan ilişkide mutlaka olması gereken önemli bir unsurdur. Mükelleflerin vergi karşısında oluşan olumlu veya olumsuz davranışları vergi kanunlarının mükellefler üzerinde yarattığı bu yaptırım gücüyle alakalı olabilmektedir.

Vergi kanunlarının yapısı, içeriği ve uygulama şekilleri mükellefler üzerinde etkili olmaktadır. Öncelikle vergi kanunlarının açık ve mükellefler tarafından anlaşılabilir olması gereklidir. Vergi kanunlarının anlaşılır olmadığı durumlarda mükelleflerin vergiye karşı uyumları ile birlikte vergi idareleri tarafından yapılan vergi uygulamaları da olumsuz etkilenmektedir. Vergi mevzuatının karmaşıklığı; yüksek vergi yönetim maliyetine, düşük uyum düzeyine ve mükellefler arasında eşitsizlik olduğu konusunda yaygın bir kanaate yol açmaktadır (Batırel; 1994:746).

Vergi bilincinin toplumda yaşayan vatandaşların tamamı üzerinde tam anlamıyla oluşturulabilmesi için öncelikle ülkede yer alan vergi uygulamaları ve bunun kanuni

dayanağı olan vergi kanunlarının mükellefler tarafından kabul edilebilecek şekilde olması gerekmektedir. Vergi kanunlarının uygulama aşamasında anlaşılır, adil ve şeffaf olması mükelleflerin vergi bilinci üzerinde son derece etkili olmaktadır. Vergi kanunlarının anlaşılır düzeyde olmasıyla birlikte verginin sorumlusu olan mükellefler, bu sorumluluğu yerine getirmediği takdirde hangi yaptırımlar ile karşılaşacaklarını biliyor olacaktırlar.

Vergi kanunlarının anlaşılır olmasının yanı sıra tüm mükellefler genelinde adil bir uygulaması olmalıdır. Vergi kanunları ve uygulamalarının herkes için adil uygulanması, mükelleflerin vergiye karşı uyumları ve vergi bilinçleri üzerinde olumlu etkileri olmaktadır. Adil bir uygulamanın olmadığı durumlarda, vergi ödevini kanunlara uygun şekilde yerine getiren bilinçli mükellefler bu durumdan olumsuz etkileneceklerdir. Böylece uygulamaların adil olmadığını gören mükellefler, vergiyi ödemek yerine vergiden kaçınmanın yollarını arayacaklardır. Bu nedenle mükelleflerin üzerinde oluşturulan ya da oluşturulmak istenilen vergi bilincinin zarar görmemesi için, vergi kanunlarının anlaşılır olmasının yanı sıra mükelleflerin tamamı üzerinde eşit uygulanması gerekmektedir.

Vergi kanunlarının mükelleflerin vergi bilinçleri üzerinde oluşan olumsuz etkilerini gidermek için bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunların başında, vergi kanunlarının sadeleştirilerek herkes tarafından anlaşılır hale getirilmesi gerekmektedir. Mükelleflerin vergi bilinçleri üzerinde en büyük etkisi olan unsurların başında vergi kaçırın mükellefler gelmektedir. Bu nedenle, vergi cezalarının daha ağır hale getirilerek istisnasız uygulanması vergi ödevini yerine getiren bireyler üzerinde olumlu etkiler yarattığı gibi, vergiden kaçınmayı düşünen bireyler üzerinde de caydırıcı etki yaratacaktır.

Böylece, vergi kanunlarında sadece vergi idaresi açısından değil, mükellef haklarının da düşünülecek şekilde değişiklikler yapılması vergi bilinci üzerinde olumlu etkiler yaratacaktır. Vatandaşlarda vergi eğitimleri yoluyla küçük yaşlardan itibaren oluşturulması gereken vergi bilincinin kaybolmaması ve yaşamları boyunca devam edebilmesi için vergi kanun ve uygulamalarının vergi idaresi ve mükellefler açısından sıkıntısız uygulanması gerekmektedir.

### 2.2.1.2. Vergi Ahlakının Tanımı ve Önemi

Ahlak, toplumun her alanında tüm bireylerde olması istenilen bir olgu olmasının yanı sıra devlet uygulamalarının işlerliği açısından da önemli bir unsur olmaktadır. Genel olarak her konuda olduğu gibi vergi ile alakalı uygulamalarda da devletler tarafından ahlak seviyeleri yüksek bireylerin varlığı tercih edilmektedir. Bu nedenle, mükelleflerin ahlaklı bireylerden oluşması, vergi kayıplarının önüne geçebileceği gibi mükelleflerin vergiye uyumlarına yapacağı olumlu etkisinden dolayı da önemli bir unsurdur.

Mükelleflerin vergi uyumu üzerinde etkili olan birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar, sadece vergi kaçırma fırsatlarının bulunup bulunmaması, vergi oranlarının seviyesi, vergi denetimlerinin sıklığı ya da vergi kaçırıcılara verilen cezaların ağır olup olmaması değildir. Tüm bu etkenlerin dışında mükelleflerin vergiye uyumlarını etki eden bir başka unsur da mükelleflerin vergi ahlakı düzeyleridir (Bilgin; 2011:261).

Vergi ahlakı ile ilgili olarak ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda Günter Schmolders tarafından ortaya çıkmış olsa da daha sonraları mükelleflerin devlet ile olan ilişkilerini belirleyen ve mükelleflerin vergiye karşı tutumlarını etkileyen faktörlerden birisi olarak değerlendirilen vergi ahlakı ile ilgili çalışmalar artmıştır (İzgi ve Saruç; 2011:134). Vergi ahlakı, vatandaşların devlet ile olan bağlarının yanı sıra vergiye karşı tavırlarında da belirleyici olan önemli bir faktördür. Vergi ile ilgili yükümlülüklerin bireysel anlamda tam ve eksiksiz olarak yerine getirilmesi, mükellefiyete konu olan vergi ile yükümlü kişinin vergi ahlak düzeyini göstermektedir (Demir; 2008:48).

Mükelleflerin vergiye karşı duyarlılığında etkili olan vergi ahlakı üzerinde bireylerin olduğu kadar toplumun vergi ahlak düzeyi de son derece etkili olmaktadır. Vatandaşların vergi ahlakı seviyesine göre vergiye karşı duyarlılıkları ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda da vergiden kaçmayarak vergisini düzenli ödeyen mükellefler olduğu gibi, vergiden kaçmanın yollarını arayan mükelleflerde olabilmektedir. Bu mükelleflerin kendi vergi ahlak düzeyleri sonucunda verdikleri bir karar olsa da bu kararda buldukları toplumun vergi ahlak düzeyi de son derece etkili olmaktadır. Bunun sonucunda, toplumda yaşayan bireylerin vergi ahlak düzeyi yüksek

olduğu durumda, mükellefler kendi vergi ödevlerini eksiksiz yerine getirdiği gibi toplumdaki diğer bireylerin vergilerini ödemelerinde olumlu bir şekilde etkisi olmaktadır.

OECD araştırmalarında üye ülkelerin vergi ahlak seviyeleri ölçülürken kullanılan sosyal anket ölçeğinde vergi ahlak seviyesi “vergi kaçırmaya olumlu bakar mısınız? Fırsatınız olsa vergi kaçıırır mısınız? Bunları ne ölçüde doğru, ne ölçüde yanlış buluyorsunuz?” gibi sorular kullanılmaktadır (Sandalcı ve Sandalcı; 2017:77). Bu nedenle toplumun vergi ahlak düzeyi ile kayıt dışı ekonomi oranı arasında kaçınılmaz bir ilişki vardır. OECD verilerine göre hazırlanan listeler sonucunda vergi ahlak düzeyi yüksek olan ülkelerin aynı zamanda kayıt dışı ekonomilerin de daha az yaşanan ülkeler olduğu gözlenmektedir.

OECD verilerine göre vergi ahlak düzeyinin yüksek olduğu ülkeler; Hollanda, Japonya, İngiltere ve Avustralya olurken, vergi ahlak düzeyinin düşük olduğu ülkeler ise Polonya, Meksika ve Slovenya’dır (Sandalcı ve Sandalcı; 2017: 79). Türkiye’de ise vergi ahlak düzeyinde yıllar itibariyle artış yaşanmaktadır.

Vergi ahlak düzeyinde yaşanan bu artışların nedeni olarak; vergi bilincinin toplum üzerinde oluşturulması, vergi kanunlarının mükellefler tarafından daha kabul edilebilir bir işleyişe kavuşması ve vergi ile ilgili eğitimlerin bireyler üzerinde yaptığı olumlu etkilerin olduğu söylenebilmektedir.

#### **2.2.1.2.1. Vergi Ahlakının Oluşumunda Eğitimin Rolü**

Devletler, vatandaşlarına küçük yaşlardan itibaren gerekli eğitimleri vermekle yükümlüdürler. Bu eğitimler ile beraber diğer amaçların yanı sıra ahlaklı bireyler yetiştirilmesi de amaçlanmaktadır. Vergi ile alakalı eğitimler ile vergilerin amacını, kamusal hizmetler için gerekliliğini ve vergi vermenin olumlu yanlarının bireylere aktarılması gerekmektedir. Bu vergi eğitimleri ile beraber bireylerde küçük yaşlardan itibaren vergi ahlakı oluşturulmak amaçlanmaktadır.

Vergi ahlakı üzerinde etkili olan eğitimin dışında etkenlerde bulunmaktadır. Mükelleflerin devlet ile olan bağları, siyasi görüşlerinin hükümet ile uyumu ve devletin

vergiyi yönetme şekli gibi birçok unsur etkili olabilmektedir. İnsanlar, diğer birçok sosyal ve ekonomik konuda ahlaklı davranmalarına rağmen devlete, iktidara ve vergi yönetimine karşı olumsuz tutum taşıyorlarsa, vergi açısından ahlaklı davranışlarda bulunmayabilirler (Demir; 2008:53). Bu sorunları çözebilmek için öncelikle mükellefler üzerinde vergi ahlakının oluşturulması gerekmektedir. Vergi ahlakının vatandaşlar üzerinde istenilen düzeyde oluşturulması için vergi eğitimlerinin yanı sıra devlet faaliyetlerinin ve ekonomik gerekliliklerin bireyler tarafından benimsenmesi sağlanmalıdır.

Kamu hizmetlerinin finansmanı açısından vergileri ödemek vatandaşlık görevi olarak görülse de anayasalar ile hukuki zorunluluğu oluşturulmuştur. Vergi ödemenin mükellefler üzerinde hukuki zorunluluğu olmasına rağmen, Türkiye vergi kayıplarının yüksek oranlarda yaşandığı bir ülkedir. Bu kayıpların önüne geçebilmek için mükelleflerin vergi ahlak düzeyleri önemli bir unsur olmaktadır. Görüldüğü üzere, bireylerin vergi ahlaklarının verilen eğitimler ile oluşturulmasının yanı sıra mükelleflerin vergiye, devlete ve hükümete bakış açısının da iyileştirilmesi gerekmektedir.

#### **2.2.1.2.2. Vergi Kanunlarının Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkileri**

Türkiye, vergilendirme yetkisini 1982 Anayasası ile sağlamaktadır. Anayasa maddeleri temel alınarak çıkarılan vergi kanunları ile vergilendirme işlemlerinin hukuki dayanağı oluşturulmaktadır. Tüm vergi kanunları hukuki açıdan anayasaya uygun olsa bile, yapısı ve uygulamaları açısından mükelleflerin vergiye karşı uyumları ve mükelleflerin vergi ahlak düzeyleri üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri olmaktadır.

Anayasanın 73. maddesinin “*Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.*” ibaresi ile vergilendirme işlemlerinin kişi ve sınıf farkı gözetmeksizin herkesin mali gücüne göre uygulanmasının gerekliliği açıklanmıştır. Mükellefiyet şartlarını taşıyan herkesin vergi kanunları dikkate alınarak vergilendirme işlemlerinin eşit şartlarda yapılması, bireylerin vergi ahlak düzeyleri üzerinde olumlu etki yapacağı gibi vergi kayıplarının da önüne geçilebilmesi mümkün olacaktır.

Vergi yükünün mükellefler üzerinde adil dağıtılması 73. madde içerisinde “*Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.*” şeklinde açıklanmaktadır. Görüldüğü üzere, Anayasa’nın 73. maddesi hazırlanırken mükelleflerin vergi ahlakına olumsuz etki edebilecek unsurların önüne geçebilmek amacıyla verginin, mali gücü oranında herkesi kapsayan, adaletli ve dengeli dağılımın yapıldığı bir vatandaşlık görevi olduğu belirtilmiştir.

Vergi kanunlarının anayasada belirtilen temel ilkelerin dikkate alınarak yapılmasının mükellefler üzerinde yaratacağı olumlu etkilerin yanı sıra bireylerin vergi ahlak düzeylerinin de yüksek olmasını sağlayacaktır. Ancak, vergi kanunları oluşturulurken istisna, muafiyet, vergi affı, vergi cezalarında indirim gibi uygulamalar kanunlara eklenmektedir. Bu ve benzeri uygulamalar sonucunda vergi ödevlerini düzenli yerine getiren mükelleflerin vergi ahlakları olumsuz yönde etkilenmektedir.

### **2.3. Türk Vergi Hukukunda Yorum Yöntemleri**

Vergi kanunları yürürlüğe girdikleri tarihten itibaren kanunu kapsayan tüm olaylar üzerinde uygulanmaktadır. Vergi kanunları, yürürlüğe girdikleri dönemin özelliklerini taşıdıklarından dolayı ilerleyen yıllarda uygulama ve anlaşılabilirlik açısından sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bu şekilde vergi kanunlarının uygulama, anlaşılabilirlik ve dönemler itibariyle yaşanan sıkıntılar sonucunda yasal boşluklar meydana gelmektedir. Oluşan bu yasal boşluklar yorum yöntemlerinden faydalanılarak doldurulmaktadır.

Vergi kanunlarında yasal boşlukların oluşmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Vergi kanunlarının açık ve anlaşılır olmaması, kanun metinlerinin genelde yürürlüğe koyuldukları dönemin özelliklerini taşıması ve kanun hükümlerinin zaman içerisinde değişikliklere uğraması gibi etkenler bu boşlukların nedeni olarak gösterilmektedir.

Vergi kanunlarının yorumlanması Vergi Usul Kanunu’nun 3. Maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunların yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı göz önünde tutularak uygulanır.”*

Türk vergi kanunlarının yorumlanması Vergi Usul Kanunundan ayrıca Türk Medeni Kanununun 1. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır;

*“Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır.*

*Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hakim, örf ve adet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.*

*Hakim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.”*

Hukuk uygulamalarının iyi işleyebilmesi için, gerektiği durumlarda hukuk kurallarının iyi bir biçimde yorumlanması gerekmektedir (Gözübüyük; 1993:61). Bu nedenle Türk hukuk sisteminde yasama yorumu, idari yorum, yargısal yorum ve bilimsel yorum olmak üzere dört yorum çeşidi bulunmaktadır. Bu yorum çeşitleriyle birlikte lafzi yorum, tarihi yorum ve amaçsal yorum başta olmak üzere birçok yorum yöntemi kullanılmaktadır.

### **2.3.1. Yorum Çeşitleri**

Kanunların yorumu, genel olarak ya kanun çıkaran yasama organı, ya kanunları uygulayan idare ya da yargı organı veya bilim adamları tarafından yapılır (Tosuner ve Arıkan; 2017:41).

*Yasama yorumu;* bir kanun hükmünün uygulanmasını göstermek için yasama organınca başka bir kanun çıkartılarak açıklanmasıdır (Ünsal; 2009: 14). 1924 Anayasasında yer alan yasama yorumu 1961 Anayasası ile birlikte kaldırılmıştır.

*İdari yorum;* yetkili organlar tarafından konuyla alakalı olarak çıkarılan tebliğ ve düzenlemeler ile yapılan yorumdur. Türk vergi hukukunda idari yorum Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Maliye Bakanlığı çıkardığı genel ve düzenleyici tebliğler aracılığıyla vergi ile alakalı işlemlerde yorumunu ortaya koymaktadır.

*Yargısal yorum;* yargı organları tarafından yapılan ve sadece yorum yapılan olay üzerinde bağlayıcılığı bulunan yorum çeşididir.

*Bilimsel yorum*; bilim insanları ve konunun uzmanları tarafından yapılan yorum çeşididir. Bilimsel yorumların herhangi bir bağlayıcılığı olmamakla birlikte, yapılan yorumlar ile birlikte olayların işleyişi açısından yol gösterici olmaktadır.

### **2.3.2. Yorum Yöntemleri**

Vergi Usul Kanununun 3. maddesinde belirtildiği üzere lafzın açık olmadığı durumlarda vergi kanunları, konulmasındaki amaç ve diğer faktörler göz önüne alınarak yorumlanır. Vergi kanunları yorumlanırken lafzi yorum, tarihi yorum ve amaçsal yorum yöntemleri kullanılmaktadır.

#### **2.3.2.1. Lafzi Yorum**

Lafzi yorum, bir kanun metninde yer alan kelimelerin, deyimlerin, ifadelerin lafzi anlamlarının esas alınması suretiyle yapılan yorumdur (Ünsal; 2009:14). Kanun metinleri yapı olarak oluşturuldukları dönemin özelliklerini taşımaktadır. Hem oluşturulduğu dönemin özellikleri hem de içinde barındırdığı hukuki terimlerden dolayı kanun metinlerinin anlaşılabilirlik seviyeleri düşük olmaktadır.

Çalışmanın analiz bölümünde de görüldüğü üzere vergi kanun metinlerinin karmaşıklık düzeyleri yüksek olduğundan dolayı mükellefler anlamakta zorlanmaktadır. Bu nedenle kanun metinleri lafzi yorum yapılarak daha açık ve anlaşılır bir hale getirilmeye çalışılmaktadır.

#### **2.3.2.2. Tarihi Yorum**

Tarihi yorum yöntemi ile yasa koyucunun kanunu oluşturduğu dönemin özellikleri incelenmektedir. Bir kanun metni üzerinde tarihi yorum yapabilmek için kanun metni tek başına yeterli değildir. Tarihi yorum yapabilmek için ; kanun metni ile birlikte, kanunun hazırlık çalışmaları, komisyon ve meclis çalışmaları, tartışmalar ve kanunun gerekçelerine bakmak gerekmektedir (Gözübüyük; 1993: 62).

#### **2.3.2.3. Amaçsal Yorum**

Hukuk kuralları sadece oluşturuldukları dönemin değil, her devrin özelliklerini göz önünde tutulması gerekmektedir (Gözler;2010: 234). Buna karşılık hukuk kuralları



genelde sadece oluşturdukları dönemin özelliklerini taşımaktadırlar. Bu da ileri dönemlerde kanunların uygulanmasında sıkıntılara neden olabilmektedir. Amaçsal yorum, kanunların oluşturdukları dönemler dikkate alınarak, hangi amaçlarla hazırlandığı tespit edilerek yapılan yorumdur.

Yapısı itibariyle karmaşıklık seviyesi yüksek, anlaşılabilirlik seviyesi düşük olan vergi kanunları, bir de oluşturdukları eski dönemlerin özelliklerini taşıdıkları zaman mükellefler tarafından daha da anlaşılmaz bir hale gelmektedir. Bu nedenle, bir kanun metninde oluşan kanun boşluğundan dolayı yoruma ihtiyaç duyulduğu zamanlarda amaçsal yorum yapılarak kanun koyucunun kanunu hangi amaçlarla oluşturulduğu araştırılmaya çalışılmaktadır.

## BÖLÜM 3:

### VERGİ KANUNLARININ GENEL YAPISININ TOKAT İLİ ÖZELİNDE İNCELENMESİ

#### 3.1. Literatür Taraması

Dünyada vergi kanunlarının karmaşıklık düzeylerini ölçecek herhangi bir ölçek ve sistem henüz oluşturulamamıştır. Bu nedenle, vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyleri kanunlarla ilişkisi olan etkenlerden elde edilen veriler ile yorumlanmaktadır. Literatürde vergi kanunlarının karmaşıklığı konusunda az sayıda çalışma bulunmaktadır.

Türk vergi kanunlarını ele alan Karabacak (2013) vergi kanunlarının karmaşıklığı üzerine çalışmalar yürütmektedir. “*Vergi karmaşıklığı modern vergi sistemlerinin kaçınılmaz sonucu mudur?*” adlı çalışmasında vergi kanunlarının modernleşen sistemler içerisinde daha da karmaşık bir hal almakta olduğunu öne sürmektedir. Çalışmada, vergiye yüklenen mali, ekonomik ve sosyal işlevlerin gittikçe genişleyerek karmaşıklığını artırdığı belirtilmektedir.

Karabacak (2013)’ın vergi kanunlarının karmaşıklığı üzerine bir diğer çalışması da “*Türk vergi kanunlarının karmaşıklığı üzerine bir deneme*” adlı çalışmadır. Bu çalışmada vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyi çeşitli göstergelerden yararlanarak ortaya çıkartılmaya çalışılmaktadır. Vergi kanunlarının karmaşıklık düzeylerini tespit edebilmek için yararlanılan göstergelerden bazıları; vergi kanunlarının sayısı ve uzunluğu, vergiye uyum için harcanan süre ve vergi mükelleflerinin vergi uzmanına başvurma oranları şeklinde sıralanmıştır.

Üyümez (2016)’in “*Vergi mevzuatının karmaşıklığı ve uzlaşma yöntemi bağlamında vergi uyumunun değerlendirilmesi.*” adlı çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada, vergi mevzuatının karmaşıklığının, mükelleflerin vergisel yükümlülüklerini anlamalarını zorlaştırdığı söylenmektedir. Bu durumun yarattığı belirsizlik sonucunda, mükelleflerin vergi yükümlülüklerini mevzuata uygun olarak yerine getirmedikleri ifade edilmektedir.

Cansız (2006)'a göre “*Vergi mükelleflerinin vergiyi algılama hakkındaki görüşleri: Afyonkarahisar ili örneği*” adlı çalışmasında vergi sistemlerinin adil, etkin ve mükellefler tarafından kabul edilebilecek şekilde kurulması gerektiğini açıklamaktadır. Vergi uygulamalarının mükellefler tarafından kabul edilebilir hale getirilmesi için mükelleflerin vergiyi nasıl algıladıklarının bilinmesi gerekmektedir. Bunun için; mükelleflerin vergiyi nasıl algıladıkları, vergi sistemine nasıl baktıkları, vergi ödeme isteklerine etki eden faktörler, vergi kaçakçılığına bakışı ve vergi bilincinin nasıl artabileceği sorularına cevap aramaktadır.

Bağdigen ve Erdoğan (2010), çalışmalarında mülkiyet haklarına anayasal bir müdahale olan ve karşılıksız olarak ödenen vergilerin mükellef açısından maddi bir külfet olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Bu külfet sonucunda mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışları değişmektedir. Bu nedenle, finansal açıdan devlet için önemli bir yeri olan vergiler, sadece devleti değil aynı zamanda vergiyi ödemekle mükellef olan vatandaş da ilgilendirmektedir. Devlet ile vatandaş arasında vergi açısından oluşan bu ilişki mükelleflerin vergiye karşı tutumunu etkilemektedir.

Çataloluk (2008), çalışmasında vergi ahlakının mükelleflerin vergilerini tam olarak ödemeleri anlamına geldiğini belirtirken, devletin oluşturduğu vergi mevzuatı ve uygulamaları ile mükelleflerin vergi ahlakını olumlu ya da olumsuz şekilde etkilediğini ifade etmektedir. Devletin vergi mevzuatı adil bir vergi oluşturmaktan uzak ve yükümlüleri ağır yükler altına sokuyorsa, vergi ahlakı açısından zafiyetlere yol açacağı belirtilmiştir.

Aygün (2012), çalışmasında mükelleflerin vergi kanunlarında belirtilen yükümlülüklerini, verdikleri beyannameler ile eksiksiz olarak yerine getirmelerini vergiye karşı uyum olarak ifade etmektedir. Mükelleflerin vergiye karşı uyumunu etkileyen birçok faktör bulunduğunu belirten Aygün, bu faktörleri; eğitim düzeyi, gelir seviyesi, ülkedeki gelir dağılımı adaleti, mükelleflerin yaşları, cinsiyetleri, vergi ahlakı, devlete duyulan bağlılık, kamu harcamalarındaki savurganlık, vergilendirmede adaletin sağlanması ve vergi mevzuatının karışıklığı olarak sıralamaktadır.

Dünya literatüründe ise, vergi kanunlarının karmaşıklığına neden olan faktörler ve karmaşıklığın neden olduğu sonuçlar üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Vergi kanunlarının karmaşıklığı üzerine çalışmakta olan Joel Slemrod ve Jon Bakija (2008), vergi kanunlarının karmaşıklığı nedeniyle mükelleflerin doğru bilgiye ulaşmalarının zorlaştığı ve yükümlülerin vergiye uyum maliyetlerinin de arttığını ileri sürmüşlerdir. Bu karmaşıklık ile beraber vergi mükellefleri vergi mevzuatını anlayamadıkları oranda vergi uzmanlarına başvurumaktadırlar.

Gamage ve Shanske (2011)'e göre, vergi karmaşıklığı sorunu verginin mükellefler tarafından anlaşılabilirliği üzerinden değerlendirilmelidir. Vergi kanunlarının karmaşık yapılarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden düzenleme yapılırken mükellefler açısından da bakılmalı, yapılan değişiklikler sonucunda vergi kanunları basit ve anlaşılır hale getirilmelidir.

Chris Evans ve Binh Tran-Nam (2013)'a göre vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyleri, dört farklı türde ele alınarak sorunun kaynağını ve çözüm yollarını bulmayı kolaylaştırabilmektedir. Vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyleri; vergi politikası karmaşıklığı, vergi mevzuatı karmaşıklığı, vergi yönetimi karmaşıklığı ve vergi uyumu karmaşıklığı olmak üzere dört farklı türde ele alınmaktadır.

Csontos vd.(1998:299), çalışmalarında vergi bilincinin oluşmasında devlet politikalarının büyük payı olduğunu vurgulamaktadırlar. Vergiler ile kamu harcamaları ilişkilendirilerek, kamu harcamalarında fayda maliyet unsurlarının öncelikli dikkate alınması gerekmektedir. Bu şekilde uygulanan vergi politikaları neticesinde vergi bilincinde artışların yaşanacağı düşünülmektedir.

### **3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi**

Bu araştırmanın amacı, vergi kanunlarının genel yapısının muhasebe meslek mensupları, akademisyen, avukat ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri nezdinde bir değerlendirme yapılmasıdır. Bu çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi içerisinde yer alan akademisyen ve öğrenciler ile Tokat Merkez İlçesinde faaliyette bulunan avukat ve muhasebe meslek mensuplarına uygulanmıştır. Anket çalışması; 127 avukat, 60 akademisyen, 64

muhasebe meslek mensubu ve 349 İİBF öğrencisi olmak üzere toplam 600 kişiye yapılmıştır.

Bu araştırma ile vergi kanunlarının genel yapısı ve mükellefler üzerinde sebep olduğu etkileri anket çalışması ile desteklenmiştir. Vergi kanunlarının genel yapısı, işleyişi ve karmaşıklığı ile bu etkenlerin meslek mensupları, akademisyen, avukat ve öğrenciler nezdinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Literatürde vergi kanunlarının karmaşıklık düzeylerini ölçen herhangi bir sistem ve yöntem bulunmamaktadır. Bu nedenle literatürde bu konuyla alakalı olarak az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyleri birtakım veriler dikkate alınarak yorumlanmaktadır. Anket çalışması, vergi kanunları ve vergi uygulamaları ile alakalı sorular sorularak vergi kanunlarının genel yapısı ve mükellefler üzerinde oluşturduğu etkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

### **3.3. Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem Belirlenmesi**

Çalışmada Tokat ili merkezinde bulunan Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi akademisyen ve öğrencileri ile Tokat ili merkezinde faaliyetlerini sürdüren avukat ve muhasebe meslek mensupları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Anket çalışmasını oluşturan evrenin içerisinde 184 avukat, 75 muhasebe meslek mensubu, 71 akademisyen ve 4000 İİBF öğrencisinden oluşmaktadır. Örneklem büyüklüğü 127 avukat, 60 akademisyen, 64 muhasebe meslek mensubu ve 349 İİBF öğrencisi olarak toplamda 600 kişi ile kabul edilebilirlik açısından yeterlidir (Altunışık vd; 2012:137).

### **3.4. Araştırmanın Yöntemi**

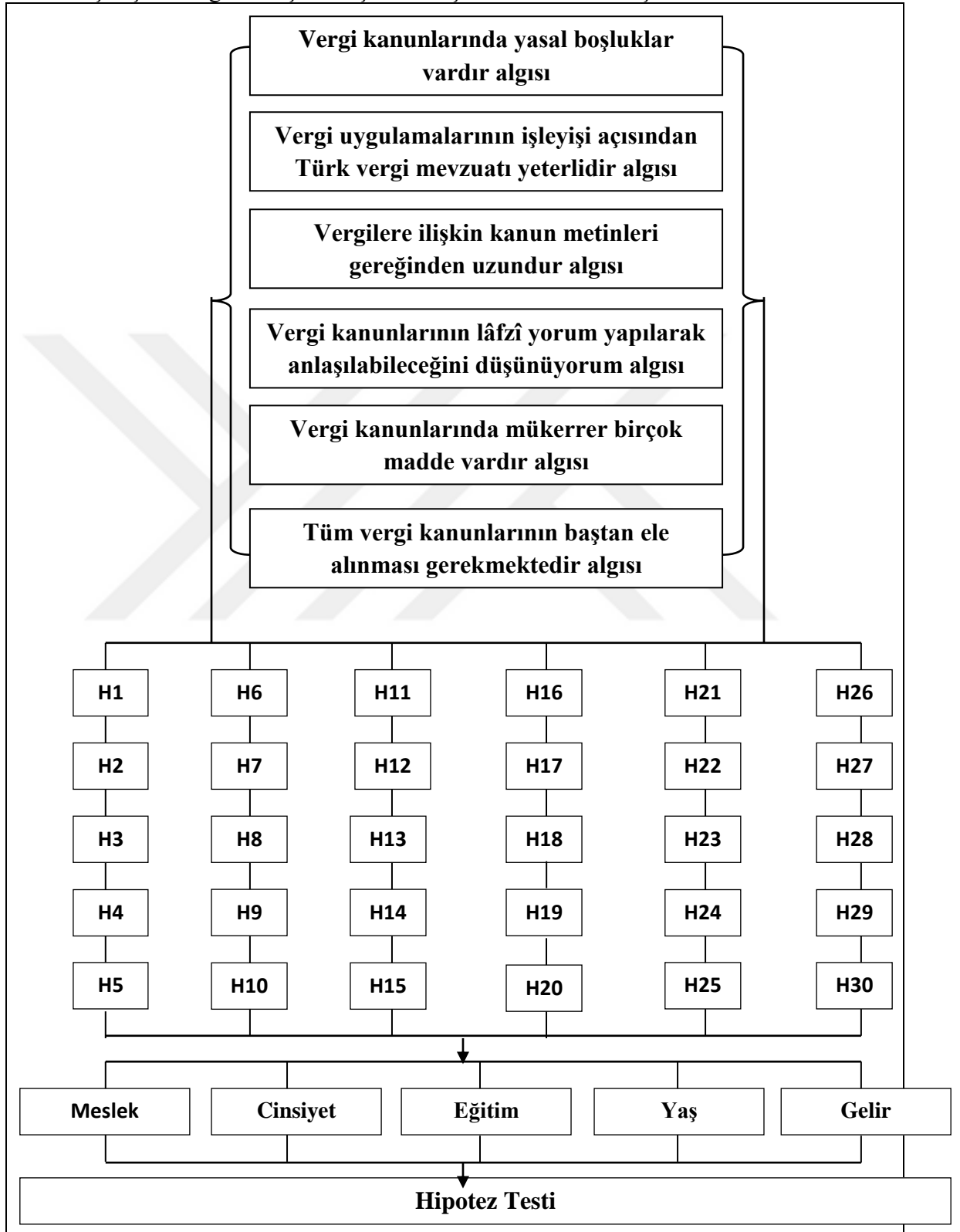
Anket çalışması, toplam evrenin kabul edilebilirlik açısından yeterli olan 600 kişi ile yapılmıştır (Altunışık vd; 2012:137). Vergi kanunlarının genel yapısını tespit etmek amacıyla 29 sorudan oluşan anket formu “kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4) ve kesinlikle katılıyorum (5)” olmak üzere beşli likert ölçekten oluşmaktadır.

Çalışmanın anket formunda katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla cinsiyet, yaş grubu, meslek, öğrenim durumu ve gelir durumları sorulmuştur. Anket çalışmasında sorular, vergi kanunlarının genel yapısı, mükelleflerin vergiye karşı tutumları ile vergi kanunlarının mükellefler üzerindeki etkilerini ortaya çıkaracak şekilde hazırlanmıştır.



### 3.5. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Çalışmanın görselleştirilmiş modeli Şekil 2’de sunulmuştur.



Şekil 2: Araştırmanın Modeli

Çalışmada kurulan hipotezler aşağıda sıralanmıştır.

*H1: Vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı ile meslek grupları arasında ilişki vardır.*

*H2: Vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı ile cinsiyet arasında ilişki vardır.*

*H3: Vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.*

*H4: Vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı ile yaş dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H5: Vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı ile gelir durumu arasında ilişki vardır.*

*H6: Vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı ile meslek grupları arasında ilişki vardır.*

*H7: Vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı ile cinsiyet arasında ilişki vardır.*

*H8: Vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.*

*H9: Vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı ile yaş dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H10: Vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı ile gelir dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H11: Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı ile meslek grubu arasında ilişki vardır.*

*H12: Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı ile cinsiyet arasında ilişki vardır.*

*H13: Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.*



*H14: Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı ile yaş dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H15: Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı ile gelir durumu arasında ilişki vardır.*

*H16: Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısı ile meslek grubu arasında ilişki vardır.*

*H17: Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısı ile cinsiyet arasında ilişki vardır.*

*H18: Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısı ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.*

*H19: Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısı ile yaş dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H20: Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısı ile gelir dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H21: Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı ile meslek grubu arasında ilişki vardır.*

*H22: Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı ile cinsiyet arasında ilişki vardır.*

*H23: Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.*

*H24: Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı ile yaş dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H25: Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı ile gelir durumu arasında ilişki vardır.*

*H26: Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı ile meslek grubu arasında ilişki vardır.*

*H27: Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı ile cinsiyet arasında ilişki vardır.*

*H28: Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.*

*H29: Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı ile yaş dağılımı arasında ilişki vardır.*

*H30: Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı ile gelir durumu arasında ilişki vardır.*

### 3.6. Demografik Değişkenler ve Frekans Dağılımları

Anket çalışmasına katılanların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

**Tablo 1: Demografik Değişkenler ve Frekans Dağılımları**

Frekans Dağılımları		N	%
Meslek	Avukat	127	21,2
	Akademisyen	60	10,0
	Muhasebe Meslek Mensubu	64	10,6
	İİBF Öğrencisi	349	58,2
	<b>Toplam</b>	<b>600</b>	<b>100</b>
Cinsiyet	Erkek	332	55,4
	Kadın	268	44,6
	<b>Toplam</b>	<b>600</b>	<b>100</b>
Eğitim	Lise	7	1,2
	Önlisans	4	0,6
	Lisans mezun ve öğrenci	519	86,6
	Lisansüstü	70	11,6
	<b>Toplam</b>	<b>600</b>	<b>100</b>
Yaş	18-24	341	56,8
	25-34	68	11,4
	35-45	125	20,8
	46 ve üzeri	66	11,0
	<b>Toplam</b>	<b>600</b>	<b>100</b>
Gelir	1000 TL ve aşağısı	296	49,4
	1001-2000 TL arası	31	5,1
	2001-3000 TL arası	25	4,1
	3001-4000 TL arası	26	4,3
	4001-5000 TL arası	95	15,8
	5001 TL ve üzeri	128	21,3
	<b>Toplam</b>	<b>600</b>	<b>100</b>

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların %21,2’si avukat, %10’u akademisyen, %10,6’sı muhasebe meslek mensubu, %58,2’si İİBF öğrencisidir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu İİBF öğrencileri oluştururken, geriye kalan %41,8’lik kısım avukat, akademisyen ve muhasebe meslek mensupları arasında dengeli bir şekilde dağıldığı görülmektedir.

Çalışmada 600 kişiye anket uygulanmıştır. Cinsiyet açısından bu kişilerin 268’i kadın, 332’si erkeklerden oluşmaktadır. Başka bir söylemle anket çalışmasına

katılanların cinsiyet yüzdeleri %44,6 kadın, %55,4 erkek olarak birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu açısından frekans dağılımlarına bakıldığında; katılımcıların %1,2'si lise, %0,6'sı önlisans olmakla birlikte %86,6'lık gibi büyük kısmının lisans mezunu ve lisans öğrencilerinden oluştuğu, bunun yanı sıra %11,6'sının eğitim durumunun lisansüstü olduğu görülmektedir.

Yaş aralığı açısından frekans dağılımlarında ise, 18-24 yaş aralığı 341 kişi, 25-34 yaş aralığı 68 kişi, 35-45 yaş aralığı 125 kişi, 46 ve üzeri yaş aralığında da 66 kişi bulunmaktadır.

Anket çalışmasında katılımcılar için altı farklı gelir düzeyi oluşturulmuştur. Geliri 1000 TL'den az olan 296 kişi %49,4'lük oranıyla katılımcıların yarısını karşılamaktadır. Geriye kalan 304 kişinin gelir dağılımı ise; %5,1'i 1001-2000 TL arası, %4,1'i 2001-3000 TL arası, %4,3'ü 3001-4000 TL arası, %15,8'i 4001-5000 TL arası, %21,3'ü 5000 TL ve üzeri gelir durumuna sahiptir.

### **3.7. Araştırmanın Analizi ve Yorumlanması**

Anket çalışması 29 sorudan oluşmaktadır. Vergi kanunlarının yapısının yorumlanabilmesi amacıyla SPSS programı ile analizleri yapılmıştır. Bu analizlerin sonucunda büyük çoğunluğunda anlamlı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın güvenilirlik testi ise, Cronbach Alfa güvenilirlik değeri sonucunda güvenilir seviyede çıkmıştır. Cronbach Alfa güvenilirlik testi sonucunda bir ölçeğin güvenilirlik katsayısının en az 0,70 olması istenirken, özellikle ölçeğin alfa katsayısı 0,80 ve üzerinde ise ölçek yüksek düzeyde güvenilir olarak kabul edilmektedir (Doğanay vd., 2012:156).

Çalışmanın Cronbach Alfa güvenilirlik testi sonuçları tablo 2’de sunulmuştur.

**Tablo 2: Güvenilirlik Test Sonuçları**

Alfa Katsayısı (Cronbach Alpha)	Madde Sayısı
<b>,87</b>	<b>29</b>

Tablo 2’de görüldüğü üzere alfa Katsayısı ( $\alpha$ ) değeri 0,87 ile anket verilerinin yüksek düzeyde güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

Anket Sorularının tamamı çalışmanın amacı ve anlamı bakımından faydalı veriler ortaya koymaktadır. Ancak analiz bölümünde ise soruların tamamı yerine, vergi kanunlarının yapısı ve mükellefler üzerinde oluşturduğu etkiler değerlendirilerek önceki bölümlerde belirtilen teoriyi destekleyen önermeler ele alınmıştır. Bu nedenle analiz bölümünde anket çalışması içerisinde yer alan şu sorular incelenmiş ve bu sorulara ilişkin veriler açıklanmıştır.

*“Vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğunu düşünüyorum.(17)”, “Türk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir.(18)”, “Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur.(20)”, “Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum.(23)”, “Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır.(24)”, “Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir.(26)”.*

### 3.7.1.Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Meslek grupları açısından Vergi kanunlarında yasal boşluk vardır algısına ait bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

**Tablo 3: Meslek İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar vardır algısı**

Meslek	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Avukat	9	7	13	60	38	<b>127</b>
	7,1%	5,5%	10,2%	47,2%	29,9%	<b>% 100</b>
Akademisyen	0	4	11	34	11	<b>60</b>
	,0%	6,7%	18,3%	56,7%	18,3%	<b>% 100</b>
Muhasebe Meslek Mensubu	2	9	5	27	21	<b>64</b>
	3,1%	14,1%	7,8%	42,2%	32,8%	<b>%100</b>
İİBF Öğrencisi	7	21	120	121	80	<b>349</b>
	2,0%	6,0%	34,4%	34,7%	22,9%	<b>% 100</b>
<b>Toplam</b>	<b>18</b>	<b>41</b>	<b>149</b>	<b>242</b>	<b>150</b>	<b>600</b>
	<b>3,0%</b>	<b>6,8%</b>	<b>24,8%</b>	<b>40,3%</b>	<b>25,0%</b>	<b>%100</b>

Tablo 3’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan meslek mensuplarından avukatların %77,1’i, akademisyenlerin %75’i, muhasebe meslek mensuplarının %75’i ve İİBF öğrencilerinin %57,6’sı vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğu algısına sahiptir.

Meslek grupları açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 4'te sunulmuştur.

**Tablo 4: Meslek Grupları Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	60,552 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	63,543	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	3,715	1	,054
N of ValidCases	600		

5 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,80.

Tablo 4'te görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05'ten küçük olduğundan dolayı H1 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir ifadeyle, meslek grupları ile vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı arasında anlamlı ilişki vardır.

Cinsiyet açısından Vergi kanunlarında yasal boşluk vardır algısına ait bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

**Tablo 5: Cinsiyet İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı**

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	11	27	61	149	85	<b>333</b>
	3,3%	8,1%	18,3%	44,7%	22,5%	<b>%100</b>
Kadın	7	14	88	93	65	<b>267</b>
	2,6%	5,2%	33,0%	34,8%	24,3%	<b>%100</b>
<b>Toplam</b>	<b>18</b>	<b>41</b>	<b>149</b>	<b>242</b>	<b>150</b>	<b>600</b>
	<b>3,0%</b>	<b>6,8%</b>	<b>24,8%</b>	<b>40,3%</b>	<b>25,0%</b>	<b>%100</b>

Tablo 5'te görüldüğü üzere erkek ve kadınların büyük çoğunluğu vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğuna inanmaktadırlar. Oranlara bakıldığında ise erkeklerin %70,2'si, kadınların %59,1'i vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğu algısına sahiptirler.

Cinsiyet grupları açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 6’da sunulmuştur.

**Tablo 6: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	18,493 <sup>a</sup>	4	,001
LikelihoodRatio	18,487	4	,001
Linear-by-LinearAssociation	,967	1	,326
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,01.

Tablo 6’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H2 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle cinsiyet ile vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı arasında anlamlı ilişki vardır.

Eğitim durumu açısından vergi kanunlarında yasal boşluk vardır algısına ait bulgular Tablo 7’te sunulmuştur.

**Tablo 7: Eğitim Durumu İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı**

Eğitim Durumu	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Lise mezunu	0	1	3	0	3	7
	0,0%	14,3%	42,9%	0,0%	42,9%	100,0%
Önlisans mezunu	0	1	1	2	0	4
	0,0%	25,0%	25,0%	50,0%	0,0%	100,0%
Lisans mezunu ve	17	35	133	203	134	522
	3,3%	6,7%	25,5%	38,9%	25,7%	100,0%
Lisansüstü mezunu	1	4	12	37	13	67
	1,5%	6,0%	17,9%	55,2%	19,4%	100,0%
<b>Toplam</b>	<b>18</b>	<b>41</b>	<b>149</b>	<b>242</b>	<b>150</b>	<b>600</b>
	<b>3,0%</b>	<b>6,8%</b>	<b>24,8%</b>	<b>40,3%</b>	<b>25,0%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 7’de görüldüğü üzere eğitim durumları açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında lise

mezunlarının %42,9'u, önlisans mezunlarının %50'si, lisans mezun ve öğrencilerinin %64,6'sı ve Lisansüstü mezunlarının %74,6'sı vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğu algısına sahiptir.

Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 8'de sunulmuştur.

**Tablo 8: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	15,531 <sup>a</sup>	12	,214
LikelihoodRatio	18,370	12	,105
Linear-by-LinearAssociation	,683	1	,409
N of ValidCases	600		

12 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,12.

Tablo 8'de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05'ten büyük olduğundan dolayı H3 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle eğitim durumu ile vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.



Yaş dağılımı açısından vergi kanunlarında yasal boşluk vardır algısına ait bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

**Tablo 9: Yaş Dağılımı İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı**

Yaş Dağılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
18-24 yaş aralığı	7	18	120	119	78	<b>342</b>
	2,0%	5,3%	35,1%	34,8%	22,8%	<b>100,0%</b>
25-34 yaş aralığı	3	9	13	31	12	<b>68</b>
	4,4%	13,2%	19,1%	45,6%	17,6%	<b>100,0%</b>
35-45 yaş aralığı	6	6	9	63	41	<b>125</b>
	4,8%	4,8%	7,2%	50,4%	32,8%	<b>100,0%</b>
46 yaş ve üzeri	2	8	7	29	19	<b>65</b>
	3,1%	12,3%	10,8%	44,6%	29,2%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>18</b>	<b>41</b>	<b>149</b>	<b>242</b>	<b>150</b>	<b>600</b>
	<b>3,0%</b>	<b>6,8%</b>	<b>24,8%</b>	<b>40,3%</b>	<b>25,0%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 9’da görüldüğü üzere yaş dağılımı açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında 18-24 yaş aralığının %57.6’sı, 25-34 yaş aralığının %63.2’si, 35-45 yaş aralığının %83.2’si ve 46 yaş ve üzerinin %73.8’i vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğu algısına sahiptir.

Yaş dağılımı açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 10’da sunulmuştur.

**Tablo 10: Yaş Dağılımları Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	60,101 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	64,450	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	5,320	1	,021
N of ValidCases	600		

5 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,95.

Tablo 10’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H4 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle yaş dağılımı ile vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı arasında anlamlı ilişki vardır.

Gelir durumu açısından vergi kanunlarında yasal boşluk vardır algısına ait bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

**Tablo 11: Gelir Durumu İle Vergi Kanunlarında Yasal Boşluklar Vardır Algısı**

<b>Gelir Durumu</b>	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	<b>Toplam</b>
1000 TL ve aşağısı	5	17	102	95	77	<b>296</b>
	1,7%	5,7%	34,5%	32,1%	26,0%	<b>100,0%</b>
1001 TL- 2000 TL arası	1	3	13	12	2	<b>31</b>
	3,2%	9,7%	41,9%	38,7%	6,5%	<b>100,0%</b>
2001 TL- 3000 TL arası	1	1	6	14	3	<b>25</b>
	4,0%	4,0%	24,0%	56,0%	12,0%	<b>100,0%</b>
3001 TL- 4000 TL arası	0	1	3	13	8	<b>25</b>
	0,0%	4,0%	12,0%	52,0%	32,0%	<b>100,0%</b>
4001 TL- 5000 TL arası	7	7	12	42	27	<b>95</b>
	7,4%	7,4%	12,6%	44,2%	28,4%	<b>100,0%</b>
5001 TL ve üzeri	4	12	13	66	33	<b>128</b>
	3,1%	9,4%	10,2%	51,6%	25,8%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>18</b>	<b>41</b>	<b>149</b>	<b>242</b>	<b>150</b>	<b>600</b>
	<b>3,0%</b>	<b>6,8%</b>	<b>24,8%</b>	<b>40,3%</b>	<b>25,0%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 11’de görüldüğü üzere gelir durumu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında geliri 1000 TL ve aşağısı olanların %58,1, 1001 TL-2000 TL arasında olanların %45,2’si, 2001 TL-3000 TL arasında olanların %68,0’ı, 3001 TL- 4000 TL arasında olanların 84,0’ı, 4001 TL- 5000 TL arasında olanların %72,6’sı ve 5001 TL ve üzeri olanların %77,4’ü vergi kanunlarında yasal boşlukların olduğu algısına sahiptir.

Gelir durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 12’de sunulmuştur.

**Tablo 12: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	63,229 <sup>a</sup>	20	,000
LikelihoodRatio	67,506	20	,000
Linear-by-LinearAssociation	2,189	1	,139
N of ValidCases	600		

8 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,75.

Tablo 12’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H5 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle gelir durumu ile vergi kanunlarında yasal boşluklar vardır algısı arasında anlamlı ilişki vardır.

### 3.7.2.Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Meslek grupları açısından vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısına ait bulgular Tablo 13’de sunulmuştur.

**Tablo 13: Meslek İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı**

Meslek	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Avukat	22	48	18	24	15	127
	17,3%	37,8%	14,2%	18,9%	11,8%	100,0%
Akademisyen	8	14	31	5	2	60
	13,3%	23,3%	51,7%	8,3%	3,3%	100,0%
Muhasebe Meslek Mensubu	10	20	20	7	7	64
	15,6%	31,3%	31,3%	10,9%	10,9%	100,0%
İİBF Öğrencisi	38	73	144	61	33	349
	10,9%	20,9%	41,3%	17,5%	9,5%	100,0%
Toplam	78	155	213	97	57	600
	13,0%	25,8%	35,5%	16,2%	9,5%	100,0%

Tablo 13’de görüldüğü üzere meslek grubu açısından büyük çoğunluk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yetersiz olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; avukatların%55,1’i, akademisyenlerin %36,6’sı, muhasebe meslek mensuplarının %46,9’u ve İİBF öğrencilerinin %31,8’i vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yeterli olmadığı algısına sahiptir.

Meslek grubu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 14’de sunulmuştur.

**Tablo 14: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	46,389 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	51,056	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	6,155	1	,013
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,70.

Tablo 14’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H<sub>0</sub> hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle meslek grubu ile vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı arasında anlamlı ilişki vardır.

Cinsiyet açısından vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısına ait bulgular Tablo 15’de sunulmuştur.

**Tablo 15: Cinsiyet İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı**

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	50	101	94	49	39	<b>333</b>
	15,0%	30,3%	28,2%	14,7%	11,7	<b>100,0%</b>
Kadın	28	54	119	48	18	<b>267</b>
	10,5%	20,2%	44,6%	18,0%	6,7%	<b>100,0%</b>
Toplam	<b>78</b>	<b>155</b>	<b>213</b>	<b>97</b>	<b>57</b>	<b>600</b>
	<b>13,0%</b>	<b>25,8%</b>	<b>35,5%</b>	<b>16,2%</b>	<b>9,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 15’de görüldüğü üzere cinsiyet açısından büyük çoğunluk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yetersiz olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında erkeklerin %45,3’ü, kadınların ise %30,7’si tercihlerini Türk vergi mevzuatının yetersiz olduğu algısına sahiptir.

Cinsiyet açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 16’da sunulmuştur.

**Tablo 16: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	24,171 <sup>a</sup>	4	,000
LikelihoodRatio	24,367	4	,000
Linear-by-LinearAssociation	1,784	1	,182
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 25,37.

Tablo 16’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H7 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle cinsiyet ile vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı arasında anlamlı ilişki vardır.

Eğitim durumu açısından vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısına ait bulgular Tablo 17’de sunulmuştur

**Tablo 17: Eğitim Durumu İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı**

<b>Eğitim Durumu</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kesinlikle Katılıyorum</b>	<b>Toplam</b>
Lise mezunu	1	1	3	2	0	<b>7</b>
	14,3%	14,3%	42,9%	28,6%	0,0%	<b>100,0%</b>
Önlisans mezunu	0	1	2	0	1	<b>4</b>
	0,0%	25,0%	50,0%	0,0%	25,0%	<b>100,0%</b>
Lisans mezunu ve	87	156	173	69	37	<b>522</b>
	16,7%	29,9%	33,1%	13,2%	7,1%	<b>100,0%</b>
Lisansüstü mezunu	14	19	30	3	1	<b>67</b>
	20,9%	28,4%	44,8%	4,5%	1,5%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>102</b>	<b>177</b>	<b>208</b>	<b>74</b>	<b>39</b>	<b>600</b>
	<b>17,0%</b>	<b>29,5%</b>	<b>34,7%</b>	<b>12,3%</b>	<b>6,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 17’de görüldüğü üzere eğitim durumu açısından büyük çoğunluk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yetersiz olduğuna

inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; lise mezunlarının %28,6'sı, önlisans mezunlarının %25,0'ı, lisans mezun ve öğrencilerinin %46,6'sı ve lisansüstü mezunlarının %49,3'ü tercihlerini Türk vergi mevzuatının yeterli olmadığı algısına sahiptir.

Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 18'de sunulmuştur.

**Tablo 18: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	15,805 <sup>a</sup>	12	,200
LikelihoodRatio	18,281	12	,107
Linear-by-LinearAssociation	4,309	1	,038
N of ValidCases	600		

11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,26.

Tablo 18'de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05'ten büyük olduğundan dolayı H8 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle eğitim durumu ile vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Yaş dağılımı açısından vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısına ait bulgular Tablo 19’da sunulmuştur.

**Tablo 19: Yaş Dağılımı İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı**

Yaş Dağılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
18-24 yaş aralığı	45	81	144	50	22	<b>342</b>
	13,2%	23,7%	42,1%	14,6%	6,4%	<b>100,0%</b>
25-34 yaş aralığı	12	24	18	10	4	<b>68</b>
	17,6%	35,3%	26,5%	14,7%	5,9%	<b>100,0%</b>
35-45 yaş aralığı	34	48	28	10	5	<b>125</b>
	27,2%	38,4%	22,4%	8,0%	4,0%	<b>100,0%</b>
46 yaş ve üzeri	11	24	18	4	8	<b>65</b>
	16,9%	36,9%	27,7%	6,2%	12,3%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>102</b>	<b>177</b>	<b>208</b>	<b>74</b>	<b>39</b>	<b>600</b>
	<b>17,0%</b>	<b>29,5%</b>	<b>34,7%</b>	<b>12,3%</b>	<b>6,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 19’da görüldüğü üzere yaş dağılımı açısından büyük çoğunluk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yetersiz olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; 18-24 yaş arasında bulunanların %36,9’u, 25-34 yaş aralığının %52,9’u, 35-45 yaş aralığının %65,6’sı ve 46 yaş ve üzerinin %53,8’i vergi kanunlarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yeterli olmadığı algısına sahiptir.



Yaş dağılımı açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 20’de sunulmuştur.

**Tablo 20: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	43,309 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	42,963	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	12,514	1	,000
N of ValidCases	600		

2 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,23.

Tablo 20’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H<sub>0</sub> hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle yaş dağılımı ile vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Gelir dağılımı açısından vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısına ait bulgular Tablo 21’de sunulmuştur.

**Tablo 21: Gelir Dağılımı İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı**

Gelir Durumu	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1000 TL ve aşağısı	40	70	120	42	24	<b>296</b>
	13,5%	23,6%	40,5%	14,2%	8,1%	<b>100,0%</b>
1001 TL- 2000 TL arası	4	7	16	4	0	<b>31</b>
	12,9%	22,6%	51,6%	12,9%	0,0%	<b>100,0%</b>
2001 TL- 3000 TL arası	2	10	8	5	0	<b>25</b>
	8,0%	40,0%	32,0%	20,0%	0,0%	<b>100,0%</b>
3001 TL- 4000 TL arası	3	11	7	2	2	<b>25</b>
	12,0%	44,0%	28,0%	8,0%	8,0%	<b>100,0%</b>
4001 TL- 5000 TL arası	24	34	21	11	5	<b>95</b>
	25,3%	35,8%	22,1%	11,6%	5,3%	<b>100,0%</b>
5001 TL ve üzeri	29	45	36	10	8	<b>128</b>
	22,7%	35,2%	28,1%	7,8%	6,3%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>102</b>	<b>177</b>	<b>208</b>	<b>74</b>	<b>39</b>	<b>600</b>
	<b>17,0%</b>	<b>29,5%</b>	<b>34,7%</b>	<b>12,3%</b>	<b>6,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 21’de görüldüğü üzere gelir dağılımı açısından büyük çoğunluk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yetersiz olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında 1000 TL ve aşağısı olanların %37,1’i, 1001 TL- 2000 TL arasında geliri olanların %35,5’i, 2001 TL- 3000 TL arasında geliri olanların %48,0’ı, 3001 TL- 4000 TL arasında geliri olanların %56,0’sı, 4001 TL- 5000 TL arasında geliri olanların %61,1’i ve geliri 5001 TL ve üzeri olanların %57,9’u vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatının yeterli olmadığı algısına sahiptir.

Gelir dağılımı açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 22’de sunulmuştur.

**Tablo 22: Gelir Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	41,024 <sup>a</sup>	20	,004
LikelihoodRatio	44,619	20	,001
Linear-by-LinearAssociation	17,422	1	,000
N of ValidCases	600		

8 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,63.

Tablo 22’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H10 kabul edilmektedir. Başka bir söylemle gelir dağılımı ile vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

### 3.7.3.Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzun Dur Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Meslek grubu açısından vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzun dur algısına ait bulgular Tablo 23’de sunulmuştur.

**Tablo 23: Meslek Grubu İle Vergi Uygulamalarının İşleyişi Açısından Türk Vergi Mevzuatı Yeterlidir Algısı**

Meslek	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Avukat	5	11	30	52	29	127
	3,9%	8,7%	23,6%	40,9%	22,8%	100,0%
Akademisyen	2	3	20	25	10	60
	3,3%	5,0%	33,3%	41,7%	16,7%	100,0%
Muhasebe Meslek Mensubu	2	9	14	27	12	64
	3,1%	14,1%	21,9%	42,2%	18,8%	100,0%
İİBF Öğrencisi	20	44	150	93	42	349
	5,7%	12,6%	43,0%	26,6%	12,0%	100,0%
Toplam	29	67	214	197	93	600
	4,8%	11,2%	35,7%	32,8%	15,5%	100,0%

Tablo 23’de görüldüğü üzere meslek grubu açısından büyük çoğunluk vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; avukatların %63,7’si, akademisyenlerin %58,4’ü, muhasebe meslek mensuplarının %61,0’ı ve İİBF öğrencilerinin %38,6’sı vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğu algısına sahiptir.

Meslek grubu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 24’de sunulmuştur.

**Tablo 24: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	36,593 <sup>a</sup>	12	,000
Likelihood Ratio	37,605	12	,000
Linear-by-Linear Association	20,704	1	,000
N of Valid Cases	600		

2 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,90.

Tablo 24’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H11 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, gelir dağılımı ile vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Cinsiyet açısından vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısına ait bulgular Tablo 25’de sunulmuştur.

**Tablo 25: Cinsiyet İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı**

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	17	31	105	116	64	<b>333</b>
	5,1%	9,3%	31,5%	34,8%	19,2%	<b>100,0%</b>
Kadın	12	36	109	81	29	<b>267</b>
	4,5%	13,5%	40,8%	30,3%	10,9%	<b>100,0%</b>
Toplam	<b>29</b>	<b>67</b>	<b>214</b>	<b>197</b>	<b>93</b>	<b>600</b>
	<b>4,8%</b>	<b>11,2%</b>	<b>35,7%</b>	<b>32,8%</b>	<b>15,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 25’de görüldüğü üzere cinsiyet açısından büyük çoğunluk vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; erkeklerin %54’ü, kadınların ise % 41,2’si vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğu algısına sahiptir.

Cinsiyet açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 26'da sunulmuştur.

**Tablo 26: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	13,605 <sup>a</sup>	4	,009
LikelihoodRatio	13,793	4	,008
Linear-by-LinearAssociation	8,086	1	,004
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,91.

Tablo 26'da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05'ten küçük olduğundan dolayı H12 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, cinsiyet ile vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Eğitim durumu açısından vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısına ait bulgular Tablo 27’de sunulmuştur.

**Tablo 27: Eğitim Durumu İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı**

<b>Eğitim Durumu</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kesinlikle Katılıyorum</b>	<b>Toplam</b>
Lise mezunu	0	2	3	2	0	<b>7</b>
	0,0%	28,6%	42,9%	28,6%	0,0%	<b>100,0%</b>
Önlisans mezunu	0	0	2	1	1	<b>4</b>
	0,0%	0,0%	50,0%	25,0%	25,0%	<b>100,0%</b>
Lisans mezunu ve	27	61	188	166	80	<b>522</b>
	5,2%	11,7%	36,0%	31,8%	15,3%	<b>100,0%</b>
Lisansüstü mezunu	2	4	21	28	12	<b>67</b>
	3,0%	6,0%	31,3%	41,8%	17,9%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>29</b>	<b>67</b>	<b>214</b>	<b>197</b>	<b>93</b>	<b>600</b>
	<b>4,8%</b>	<b>11,2%</b>	<b>35,7%</b>	<b>32,8%</b>	<b>15,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 27’de görüldüğü üzere eğitim durumu açısından büyük çoğunluk vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; lise mezunlarının %28,6’sı, önlisans mezunlarının %50’si, lisans mezun ve öğrencilerinin %47,1’i ve lisansüstü mezunlarının %59,7’si vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzundur algısına sahiptir.

Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 28’de sunulmuştur.

**Tablo 28: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	<b>Value</b>	<b>df</b>	<b>Asymp. Sig. (2-sided)</b>
PearsonChi-Square	9,422 <sup>a</sup>	12	,667
LikelihoodRatio	11,125	12	,518
Linear-by-LinearAssociation	3,907	1	
N of ValidCases	600		

11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,19.

Tablo 28’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H13 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, eğitim durumu ile vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Yaş dağılımı açısından vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısına ait bulgular Tablo 29’da sunulmuştur.

**Tablo 29: Yaş Dağılımı İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı**

Yaş Dağılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
18-24 yaş aralığı	19	44	148	91	40	<b>342</b>
	5,6%	12,9%	43,3%	26,6%	11,7%	<b>100,0%</b>
25-34 yaş aralığı	2	8	21	25	12	<b>68</b>
	2,9%	11,8%	30,9%	36,8%	17,6%	<b>100,0%</b>
35-45 yaş aralığı	5	12	32	46	30	<b>125</b>
	4,0%	9,6%	25,6%	36,8%	24,0%	<b>100,0%</b>
46 yaş ve üzeri	3	3	13	35	11	<b>65</b>
	4,6%	4,6%	20,0%	53,8%	16,9%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>29</b>	<b>67</b>	<b>214</b>	<b>197</b>	<b>93</b>	<b>600</b>
	<b>4,8%</b>	<b>11,2%</b>	<b>35,7%</b>	<b>32,8%</b>	<b>15,5%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 29’da görüldüğü üzere yaş dağılımı açısından büyük çoğunluk vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; 18-24 yaş aralığında olanların %38,3’ü, 25-34 yaş aralığında olanların %54,4’ü, 35-45 yaş aralığında olanların %60,8’i ve yaşı 46 ve üzeri olanların %70,7’si vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğu algısına sahiptir.



Yaş dağılımı açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 30'da sunulmuştur.

**Tablo 30: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	41,752 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	41,688	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	21,567	1	,000
N of ValidCases	600		

2 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,14.

Tablo 30'da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05'ten küçük olduğundan dolayı H14 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, yaş dağılımı ile vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Gelir durumu açısından vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısına ait bulgular Tablo 31’de sunulmuştur.

**Tablo 31: Gelir Durumu İle Vergilere İlişkin Kanun Metinleri Gereğinden Uzundur Algısı**

<b>Gelir Durumu</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kesinlikle Katılıyorum</b>	<b>Toplam</b>
1000 TL ve aşağısı	16	32	133	77	38	<b>296</b>
	5,4%	10,8%	44,9%	26,0%	12,8%	<b>100,0%</b>
1001 TL- 2000 TL arası	3	4	11	10	3	<b>31</b>
	9,7%	12,9%	35,5%	32,3%	9,7%	<b>100,0%</b>
2001 TL- 3000 TL arası	0	7	8	8	2	<b>25</b>
	0,0%	28,0%	32,0%	32,0%	8,0%	<b>100,0%</b>
3001 TL- 4000 TL arası	1	4	5	14	1	<b>25</b>
	4,0%	16,0%	20,0%	56,0%	4,0%	<b>100,0%</b>
4001 TL- 5000 TL arası	4	12	32	32	15	<b>95</b>
	4,2%	12,6%	33,7%	33,7%	15,8%	<b>100,0%</b>
5001 TL ve üzeri	5	8	25	56	34	<b>128</b>
	3,9%	6,3%	19,5%	43,8%	26,6%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>29</b>	<b>67</b>	<b>214</b>	<b>197</b>	<b>93</b>	<b>600</b>
	<b>4,8%</b>	<b>11,2%</b>	<b>35,7%</b>	<b>32,8%</b>	<b>15,5%</b>	<b>100,0</b>

Tablo 31’de görüldüğü üzere gelir durumu açısından büyük çoğunluk vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; geliri 1000 TL ve aşağı olanların %38,8’i, 1001 TL-2000 TL arasında olanların %42’si, 2001 TL- 3000 TL arasında olanların %40’ı, 3001 TL- 4000 TL arasında olanların %60’ı, 4001 TL- 5000 TL arasında olanların %49,5’i ve geliri 5001 TL ve üzeri olanların %70,4’ü vergilere ilişkin kanun metinlerinin gereğinden uzun olduğu algısına sahiptir.

Gelir durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 32’de sunulmuştur.

**Tablo 32: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	59,717 <sup>a</sup>	20	,000
LikelihoodRatio	59,717 <sup>a</sup>	20	,000
Linear-by-LinearAssociation	19,152	1	,000
N of ValidCases	600		

10 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,21.

Tablo 32’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H15 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, gelir durumu ile vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

### 3.7.4.Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilirliğini Düşünüyorum Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Meslek grubu açısından vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısına ait bulgular Tablo 33’de sunulmuştur.

**Tablo 33: Meslek Grubu İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilirliğini Düşünüyorum Algısı**

Meslek	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Avukat	14	33	48	18	14	<b>127</b>
	11,0%	26,0%	37,8%	14,2%	11,0%	<b>100,0%</b>
Akademisyen	11	13	22	10	4	<b>60</b>
	18,3%	21,7%	36,7%	16,7%	6,7%	<b>100,0%</b>
Muhasebe Meslek Mensubu	10	15	22	11	6	<b>64</b>
	15,6%	23,4%	34,4%	17,2%	9,4%	<b>100,0%</b>
İİBF Öğrencisi	29	53	142	87	38	<b>349</b>
	8,3%	15,2%	40,7%	24,9%	10,9%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>64</b>	<b>114</b>	<b>234</b>	<b>126</b>	<b>62</b>	<b>600</b>
	<b>10,7%</b>	<b>19,0</b>	<b>39,0%</b>	<b>21,0%</b>	<b>10,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 33’de görüldüğü üzere gelir durumu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağına inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; avukatların %37’si, akademisyenlerin %40’ı, muhasebe meslek mensuplarının %39’u ve İİBF öğrencilerinin 23,5’i vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağı algısına sahiptir.

Meslek grubu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 34’de sunulmuştur.

**Tablo 34: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	21,534 <sup>a</sup>	12	,043
LikelihoodRatio	21,128	12	,049
Linear-by-LinearAssociation	9,973	1	,002
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,20.

Tablo 34’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H16 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, eğitim durumu ile vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilmesi algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Cinsiyet açısından vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilmesini düşünüyorum algısına ait bulgular Tablo 35’de sunulmuştur.

**Tablo 35: Cinsiyet İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilmesini Düşünüyorum Algısı**

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	40	65	123	63	42	<b>333</b>
	12,0%	19,5%	36,9%	18,9%	12,6%	<b>100,0%</b>
Kadın	24	49	111	63	20	<b>267</b>
	9,0%	18,4%	41,6%	23,6%	7,5%	<b>100,0%</b>
Toplam	<b>64</b>	<b>114</b>	<b>234</b>	<b>126</b>	<b>62</b>	<b>600</b>
	<b>10,7%</b>	<b>19,0%</b>	<b>39,0%</b>	<b>21,0%</b>	<b>10,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 35’de görüldüğü üzere cinsiyet açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağına inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; erkeklerin %31,5’i, kadınların ise %27,4’ü vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağı algısına sahiptir.

Cinsiyet açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 36’da sunulmuştur.

**Tablo 36: Cinsiyet Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	7,498 <sup>a</sup>	4	,112
LikelihoodRatio	7,616	4	,107
Linear-by-LinearAssociation	,032	1	,857
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,59.

Tablo 36’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H17 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, cinsiyet ile vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliği algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Eğitim durumu açısından vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısına ait bulgular Tablo 37’de sunulmuştur.

**Tablo 37: Eğitim Durumu İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilirliğini Düşünüyorum Algısı**

Eğitim Durumu	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Lise mezunu	0	1	4	2	0	7
	0,0%	14,3%	57,1%	28,6%	0,0%	100,0%
Önlisans mezunu	0	0	2	1	1	4
	0,0%	0,0%	50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
Lisans mezunu ve	51	99	202	113	57	522
	9,8%	19,0%	38,7%	21,6%	10,9%	100,0%
Lisansüstü mezunu	13	14	26	10	4	67
	19,4%	20,9%	38,8%	14,9%	6,0%	100,0%
Toplam	64	114	234	126	62	600
	10,7%	19,0%	39,0%	21,0%	10,3%	100,0%

Tablo 37’de görüldüğü üzere eğitim durumu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılacağına inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; lise mezunlarının %28,6’sı, önlisans mezunlarının %50’si, lisans mezun ve öğrencilerinin %32,5’i ve lisansüstü mezunlarının %20,9’u vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılacağı algısına sahiptir.

Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 38’de sunulmuştur.

**Tablo 38: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	12,525 <sup>a</sup>	12	,405
LikelihoodRatio	14,259	12	,284
Linear-by-LinearAssociation	6,482	1	
N of ValidCases	600		

10 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,41.

Tablo 38’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H18 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, eğitim durumu ile vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılacağı algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Yaş dağılımı açısından vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısına ait bulgular Tablo 39’da sunulmuştur.

**Tablo 39: Yaş Dağılımı İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilirliğini Düşünüyorum Algısı**

Yaş Dağılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
18-24 yaş aralığı	29	52	140	85	36	<b>342</b>
	8,5%	15,2%	40,9%	24,9%	10,5%	<b>100,0%</b>
25-34 yaş aralığı	7	21	21	14	5	<b>68</b>
	10,3%	30,9%	30,9%	20,6%	7,4%	<b>100,0%</b>
35-45 yaş aralığı	17	26	45	20	17	<b>125</b>
	13,6%	20,8%	36,0%	16,0%	13,5%	<b>100,0%</b>
46 yaş ve üzeri	11	15	28	7	4	<b>65</b>
	16,9%	23,1%	43,1%	10,8%	6,2%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>64</b>	<b>114</b>	<b>234</b>	<b>126</b>	<b>62</b>	<b>600</b>
	<b>10,7%</b>	<b>19,0%</b>	<b>39,0%</b>	<b>21,0%</b>	<b>10,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 39’da görüldüğü üzere yaş dağılımı açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağına inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; 18-24 yaş aralığında olanların %23,7’si, 23-34 yaş aralığında olanların %41,2’si, 35-45 yaş aralığında olanların %34,4’ü, yaşı 46 ve üzeri olanların %40’ı vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağı algısına sahiptir.



Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 38’de sunulmuştur.

**Tablo 40: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	25,545 <sup>a</sup>	12	,012
LikelihoodRatio	25,482	12	,013
Linear-by-LinearAssociation	10,353	1	,001
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,72.

Tablo 40’da grldđđe üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten kk olduğundan dolayı H19 hipotezi kabul edilmektedir.. Başka bir söylemle, yaş dağılımı ile vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlařılabileceđđi algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Gelir durumu açısından vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum algısına ait bulgular Tablo 41’de sunulmuştur.

**Tablo 41: Gelir Durumu İle Vergi Kanunlarının Lafzi Yorum Yapılarak Anlaşılabilirliğini Düşünüyorum Algısı**

Gelir Durumu	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1000 TL ve aşağısı	25	43	121	75	32	<b>296</b>
	8,4%	14,5%	40,9%	25,3%	10,8%	<b>100,0%</b>
1001 TL- 2000 TL arası	2	7	15	4	3	<b>31</b>
	6,5%	22,6%	48,4%	12,9%	12,9%	<b>100,0%</b>
2001 TL- 3000 TL arası	2	6	6	9	2	<b>25</b>
	8,0%	24,0%	24,0%	36,0%	8,0%	<b>100,0%</b>
3001 TL- 4000 TL arası	2	7	11	4	1	<b>25</b>
	8,0%	28,0%	44,0%	16,0%	4,0%	<b>100,0%</b>
4001 TL- 5000 TL arası	13	22	37	14	9	<b>95</b>
	13,7%	23,2%	38,9%	14,7%	9,5%	<b>100,0%</b>
5001 TL ve üzeri	20	29	44	20	15	<b>128</b>
	15,6%	22,7%	34,4%	15,6%	11,7%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>64</b>	<b>114</b>	<b>234</b>	<b>126</b>	<b>62</b>	<b>600</b>
	<b>10,7%</b>	<b>19,0%</b>	<b>39,0%</b>	<b>21,0%</b>	<b>10,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 41’de görüldüğü üzere gelir durumu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağına inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; geliri 1000 TL ve aşağı olanların %22,9’u, 1001 TL-2000 TL arasında olanların %29,1’i, 2001 TL- 3000 TL arasında olanların %32’si, 3001 TL- 4000 TL arasında olanların %36’sı, 4001 TL- 5000 TL arasında olanların %36,9’u ve geliri 5001 TL ve üzeri olanların %38,3’ü vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılamayacağı algısına sahiptir.

Gelir durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 42’de sunulmuştur.

**Tablo 42: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	27,356 <sup>a</sup>	20	,126
LikelihoodRatio	27,556	20	,120
Linear-by-LinearAssociation	9,911	1	,002
N of ValidCases	600		

8 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,58.

Tablo 42’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H<sub>0</sub> hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, gelir durumu ile vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilceği algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

### 3.7.5.Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Meslek grubu açısından vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısına ait bulgular Tablo 43’de sunulmuştur.

**Tablo 43: Meslek Grubu İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı**

Meslek	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Avukat	3	9	43	55	17	<b>127</b>
	2,4%	7,1%	33,9%	43,3%	13,4%	<b>100,0%</b>
Akademisyen	2	1	35	17	5	<b>60</b>
	3,3%	1,7%	58,3%	28,2%	8,3%	<b>100,0%</b>
Muhasebe Meslek Mensubu	4	4	19	25	12	<b>64</b>
	6,3%	6,3%	29,7%	39,1%	18,8%	<b>100,0%</b>
İİBF Öğrencisi	12	27	141	120	49	<b>349</b>
	3,4%	7,7%	40,4%	34,4%	14,0%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>21</b>	<b>41</b>	<b>238</b>	<b>217</b>	<b>83</b>	<b>600</b>
	<b>3,5%</b>	<b>6,8%</b>	<b>39,7%</b>	<b>36,2%</b>	<b>13,8%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 43’de görüldüğü üzere meslek grubu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında mükerrer birçok maddenin olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; avukatların %56,7’si, akademisyenlerin %36,5’i, muhasebe meslek mensuplarının %57,9’u ve İİBF öğrencilerinin %48,4’ü vergi kanunlarında mükerrer birçok madde olduğu algısına sahiptir.

Meslek grubu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 44’de sunulmuştur.

**Tablo 44: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	18,393 <sup>a</sup>	12	,014
LikelihoodRatio	18,829	12	,011
Linear-by-LinearAssociation	,522	1	,001
N of ValidCases	600		

5 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,10.

Tablo 44’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H21 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, meslek grubu ile vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Cinsiyet açısından vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısına ait bulgular Tablo 45’de sunulmuştur.

**Tablo 45: Cinsiyet İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı**

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	12	18	136	115	52	<b>333</b>
	3,6%	5,4%	40,8%	34,5%	15,6%	<b>100,0%</b>
Kadın	9	23	102	102	31	<b>267</b>
	3,4%	8,6%	38,2%	38,2%	11,6%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>21</b>	<b>41</b>	<b>238</b>	<b>217</b>	<b>83</b>	<b>600</b>
	<b>3,5%</b>	<b>6,8%</b>	<b>39,7%</b>	<b>36,2%</b>	<b>13,8%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 45’de görüldüğü üzere cinsiyet açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında mükerrer birçok maddenin olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; erkeklerin %50,1’i, kadınların ise %49,8’i vergi kanunlarında mükerrer birçok madde olduğu algısına sahiptir.

Cinsiyet açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 46’da sunulmuştur.

**Tablo 46: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	4,785 <sup>a</sup>	4	,310
LikelihoodRatio	4,791	4	,309
Linear-by-LinearAssociation	,850	1	,356
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,35.

Tablo 46’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H22 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, cinsiyet ile vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Eğitim durumu açısından vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısına ait bulgular Tablo 47’de sunulmuştur.

**Tablo 47: Eğitim Durumu İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı**

<b>Eğitim Durumu</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kesinlikle Katılıyorum</b>	<b>Toplam</b>
Lise mezunu	0	2	2	2	1	<b>7</b>
	0,0%	28,6%	28,6%	28,6%	14,3%	<b>100,0%</b>
Önlisans mezunu	0	0	2	0	2	<b>4</b>
	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	<b>100,0%</b>
Lisans mezunu ve	18	38	196	195	75	<b>522</b>
	3,4%	7,3%	37,5%	37,4%	14,4%	<b>100,0%</b>
Lisansüstü mezunu	3	1	36	20	7	<b>67</b>
	4,5%	1,5%	53,7%	29,9%	10,4%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>21</b>	<b>41</b>	<b>238</b>	<b>217</b>	<b>83</b>	<b>600</b>
	<b>3,5%</b>	<b>6,8%</b>	<b>39,7%</b>	<b>36,2%</b>	<b>13,8%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 47’de görüldüğü üzere eğitim durumu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında mükerrer birçok maddenin olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; lise mezunlarının %42,9’u, önlisans mezunlarının %50’si, lisans mezun ve öğrencilerinin %51,8’i ve lisansüstü mezunlarının %40,3’ü vergi kanunlarında mükerrer birçok madde olduğu algısına sahiptir.

Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 48’de sunulmuştur.

**Tablo 48: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	20,174 <sup>a</sup>	12	,064
LikelihoodRatio	20,671	12	,055
Linear-by-LinearAssociation	,027	1	,869
N of ValidCases	600		

12 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.

Tablo 48’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H23 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, eğitim durumu ile vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Yaş dağılımı açısından vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısına ait bulgular Tablo 49’da sunulmuştur.

**Tablo 49: Yaş Dağılımı İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı**

Yaş Dağılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
18-24 yaş aralığı	12	26	139	117	48	<b>342</b>
	3,5%	7,6%	40,6%	34,2%	14,0%	<b>100,0%</b>
25-34 yaş aralığı	3	4	26	27	8	<b>68</b>
	4,4%	5,9%	38,2%	39,7%	11,8%	<b>100,0%</b>
35-45 yaş aralığı	1	8	46	54	16	<b>125</b>
	0,8%	6,4%	36,8%	43,2%	12,8%	<b>100,0%</b>
46 yaş ve üzeri	5	3	27	19	11	<b>65</b>
	7,7%	4,6%	41,5%	29,2%	16,9%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>21</b>	<b>41</b>	<b>238</b>	<b>217</b>	<b>83</b>	<b>600</b>
	<b>3,5%</b>	<b>6,8%</b>	<b>39,7%</b>	<b>36,2%</b>	<b>13,8%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 49’da görüldüğü üzere yaş dağılımı açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında mükerrer birçok maddenin olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; 18-24 yaş aralığında olanların %46,2’si, 25-34 yaş aralığında olanların %51,5’i, 35-45 yaş aralığında olanların %56’sı, yaşı 46 ve üzeri olanların %46,1’i vergi kanunlarında mükerrer birçok madde olduğu algısına sahiptir.



Yaş dağılımı açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 50'de sunulmuştur.

**Tablo 50: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	11,288 <sup>a</sup>	12	,504
LikelihoodRatio	11,635	12	,475
Linear-by-LinearAssociation	,250	1	,617
N of ValidCases	600		

5 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,28

Tablo 50'de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05'ten büyük olduğundan dolayı H24 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, yaş dağılımı ile vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Gelir durumu açısından vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısına ait bulgular Tablo 51’de sunulmuştur.

**Tablo 51: Gelir Durumu İle Vergi Kanunlarında Mükerrer Birçok Madde Vardır Algısı**

Gelir Durumu	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1000 TL ve aşağısı	10	21	126	95	44	<b>296</b>
	3,4%	7,1%	42,6%	32,1%	14,9%	<b>100,0%</b>
1001 TL- 2000 TL arası	1	3	11	13	3	<b>31</b>
	3,2%	9,7%	35,5%	41,9%	9,7%	<b>100,0%</b>
2001 TL- 3000 TL arası	1	2	7	11	4	<b>25</b>
	4,0%	8,0%	28,0%	44,0%	16,0%	<b>100,0%</b>
3001 TL- 4000 TL arası	0	3	5	17	0	<b>25</b>
	0,0%	12,0%	20,0%	68,0%	0,0%	<b>100,0%</b>
4001 TL- 5000 TL arası	4	4	39	36	12	<b>95</b>
	4,2%	4,2%	41,1%	37,9%	12,6%	<b>100,0%</b>
5001 TL ve üzeri	5	8	50	45	20	<b>128</b>
	3,9%	6,3%	39,1%	35,2%	15,6%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>21</b>	<b>41</b>	<b>238</b>	<b>217</b>	<b>83</b>	<b>600</b>
	<b>3,5%</b>	<b>6,8%</b>	<b>39,7%</b>	<b>36,2%</b>	<b>13,8%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 51’de görüldüğü üzere gelir durumu açısından büyük çoğunluk vergi kanunlarında mükerrer birçok maddenin olduğuna inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; geliri 1000 TL ve aşağı olanların %37’si, 1001 TL-2000 TL arasında olanların %51,6’sı, 2001 TL- 3000 TL arasında olanların %60’ı, 3001 TL- 4000 TL arasında olanların %68’i, 4001 TL- 5000 TL arasında olanların %50,5’i ve geliri 5001 TL ve üzeri olanların %50,8’i vergi kanunlarında mükerrer birçok madde olduğu algısına sahiptir.

Gelir durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 52’de sunulmuştur.

**Tablo 52: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	21,410 <sup>a</sup>	20	,373
LikelihoodRatio	21,410 <sup>a</sup>	20	,206
Linear-by-LinearAssociation	,258	1	,612
N of ValidCases	600		

11 cells (36,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,88.

Tablo 52’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H<sub>25</sub> hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, gelir durumu ile vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

### 3.7.6. Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Meslek grubu açısından tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısına ait bulgular Tablo 53’de sunulmuştur.

**Tablo 53: Meslek Grubu İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı**

Meslek	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Avukat	4	20	16	48	39	127
	3,1%	15,7%	12,6%	37,8%	30,7%	100,0%
Akademisyen	1	3	12	30	14	60
	1,7%	5,0%	20,0%	50,0%	23,3%	100,0%
Muhasebe Meslek Mensubu	2	6	8	22	26	64
	3,1%	9,4%	12,5%	34,4%	40,6%	100,0%
İİBF Öğrencisi	27	32	107	110	73	349
	7,7%	9,2%	30,7%	31,5%	20,9%	100,0%
Toplam	34	61	143	210	152	600
	5,7%	10,2%	23,8%	35,0%	25,3%	100,0%

Tablo 53’de görüldüğü üzere meslek grubu açısından büyük çoğunluk tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiğine inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; avukatların %68,5’i, akademisyenlerin %73,3’ü, muhasebe meslek mensuplarının %75’i ve İİBF öğrencilerinin %52,4’ü tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiği algısına sahiptir.

Meslek grubu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 54’de sunulmuştur.

**Tablo 54: Meslek Grubu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	45,191 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	46,138	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	10,962	1	,001
N of ValidCases	600		

2 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,40

Tablo 3.54’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H<sub>26</sub> hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, meslek grubu ile tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Cinsiyet açısından tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısına ait bulgular Tablo 55’de sunulmuştur.

**Tablo 55: Cinsiyet İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı**

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	11	28	65	128	101	<b>333</b>
	3,3%	8,4%	19,5%	38,4%	30,3%	<b>100,0%</b>
Kadın	23	33	78	82	51	<b>267</b>
	8,6%	12,4%	29,2%	30,7%	19,1%	<b>100,0%</b>
Toplam	<b>34</b>	<b>61</b>	<b>143</b>	<b>210</b>	<b>152</b>	<b>600</b>
	<b>5,7%</b>	<b>10,2%</b>	<b>23,8%</b>	<b>35,0%</b>	<b>25,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 55’de görüldüğü üzere cinsiyet açısından büyük çoğunluk tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiğine inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; erkeklerin %68,7’si, kadınların ise %49,8’i tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiği algısına sahiptir.

Cinsiyet açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 56’de sunulmuştur.

**Tablo 56: Cinsiyet Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	25,398 <sup>a</sup>	4	,000
LikelihoodRatio	25,563	4	,000
Linear-by-LinearAssociation	23,155	1	,000
N of ValidCases	600		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,13.

Tablo 56’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H27 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, cinsiyet ile tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Eğitim durumu açısından tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısına ait bulgular Tablo 57’de sunulmuştur.

**Tablo 57: Eğitim Durumu İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemtedir Algısı**

<b>Eğitim Durumu</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kesinlikle Katılıyorum</b>	<b>Toplam</b>
Lise mezunu	0	1	3	2	1	<b>7</b>
	0,0%	14,3%	42,9%	28,6%	14,3%	<b>100,0%</b>
nlisans mezunu	0	0	2	2	0	<b>4</b>
	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	<b>100,0%</b>
Lisans mezunu ve ğrencileri	32	56	126	173	135	<b>522</b>
	6,1%	10,7%	24,1%	33,1%	25,9%	<b>100,0%</b>
Lisansüstü mezunu	2	4	12	33	16	<b>67</b>
	3,0%	6,0%	17,9%	49,3%	23,9%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>34</b>	<b>61</b>	<b>143</b>	<b>210</b>	<b>152</b>	<b>600</b>
	<b>5,7%</b>	<b>10,2%</b>	<b>23,8%</b>	<b>35,0%</b>	<b>25,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 57’de görüldüğü üzere eğitim durumu açısından büyük çoğunluk tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiğine inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; lise mezunlarının %42,9’u, nlisans mezunlarının %50’si, lisans mezun ve ğrencilerinin %59’u ve lisansüstü mezunlarının %73,2’si tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiği algısına sahiptir.

Eğitim durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 58’de sunulmuştur.

**Tablo 58: Eğitim Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	12,944 <sup>a</sup>	12	,373
LikelihoodRatio	14,566	12	,266
Linear-by-LinearAssociation	2,531	1	,112
N of ValidCases	600		

11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,23.

Tablo 3.58’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten büyük olduğundan dolayı H28 hipotezi reddedilmektedir. Başka bir söylemle, eğitim durumu ile tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Yaş dağılımı açısından tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısına ait bulgular Tablo 59’da sunulmuştur.

**Tablo 59: Yaş Dağılımı İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekli Algısı**

Yaş Dağılımı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
18-24 yaş aralığı	27	32	105	108	70	<b>342</b>
	7,9%	9,4%	30,7%	31,6%	20,5%	<b>100,0%</b>
25-34 yaş aralığı	1	6	14	29	18	<b>68</b>
	1,5%	8,8%	20,6%	42,6%	26,5%	<b>100,0%</b>
35-45 yaş aralığı	5	18	14	45	43	<b>125</b>
	4,0%	14,4%	11,2%	36,0%	34,4%	<b>100,0%</b>
46 yaş ve üzeri	1	5	10	28	21	<b>65</b>
	1,5%	7,7%	15,4%	43,1%	32,3%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>34</b>	<b>61</b>	<b>143</b>	<b>210</b>	<b>152</b>	<b>600</b>
	<b>5,7%</b>	<b>10,2%</b>	<b>23,8%</b>	<b>35,0%</b>	<b>25,3%</b>	<b>100,0%</b>



Tablo 59’da görüldüğü üzere yaş dağılımı açısından büyük çoğunluk tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiğine inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; 18-24 yaş aralığında olanların %52,1’i, 25-34 yaş aralığında olanların %69,1’i, 35-45 yaş aralığında olanların %70,4’ü, 46 yaş ve üzerinde olanların %75,4’ü tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiği algısına sahiptir.

Yaş dağılımı açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 60’da sunulmuştur.

**Tablo 60: Yaş Dağılımı Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	40,062 <sup>a</sup>	12	,000
LikelihoodRatio	42,684	12	,000
Linear-by-LinearAssociation	16,471	1	,000
N of ValidCases	600		

2 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,68.

Tablo 60’da görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H29 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, yaş dağılımı ile tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Gelir durumu açısından tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısına ait bulgular Tablo 61’de sunulmuştur.

**Tablo 61: Gelir Durumu İle Tüm Vergi Kanunlarının Baştan Ele Alınması Gerekmemektedir Algısı**

<b>Gelir Durumu</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kesinlikle Katılıyorum</b>	<b>Toplam</b>
1000 TL ve aşağısı	25	23	92	91	65	<b>296</b>
	8,4%	7,8%	31,1%	30,7%	22,0%	<b>100,0%</b>
1001 TL- 2000 TL arası	1	5	11	10	4	<b>31</b>
	3,2%	16,1%	35,5%	32,3%	12,9%	<b>100,0%</b>
2001 TL- 3000 TL arası	2	4	3	13	3	<b>25</b>
	8,0%	16,0%	12,0%	52,0%	12,0%	<b>100,0%</b>
3001 TL- 4000 TL arası	0	4	3	10	8	<b>25</b>
	0,0%	16,0%	12,0%	40,0%	32,0%	<b>100,0</b>
4001 TL- 5000 TL arası	4	15	15	30	31	<b>95</b>
	4,2%	15,8%	15,8%	31,6%	32,6%	<b>100,0%</b>
5001 TL ve üzeri	2	10	19	56	41	<b>128</b>
	1,6%	7,8%	14,8%	43,8%	32,0%	<b>100,0%</b>
<b>Toplam</b>	<b>34</b>	<b>61</b>	<b>143</b>	<b>210</b>	<b>152</b>	<b>600</b>
	<b>5,7%</b>	<b>10,2%</b>	<b>23,8%</b>	<b>35,0%</b>	<b>25,3%</b>	<b>100,0%</b>

Tablo 61’de görüldüğü üzere gelir durumu açısından büyük çoğunluk tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiğine inanmaktadır. Oranlara bakıldığında; geliri 1000 TL ve aşağı olanların %52,7’si, 1001 TL-2000 TL arasında olanların %55,2’si, 2001 TL- 3000 TL arasında olanların %64’ü, 3001 TL- 4000 TL arasında olanların %72’si, 4001 TL- 5000 TL arasında olanların %64,2’si ve geliri 5001 TL ve üzeri olanların %75,8’i tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerektiği algısına sahiptir.

Gelir durumu açısından yapılan Ki-Kare Test sonuçları aşağıda verilen Tablo 62’de sunulmuştur.

**Tablo 62: Gelir Durumu Açısından Ki-Kare Test Sonuçları**

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
PearsonChi-Square	53,043 <sup>a</sup>	20	,000
LikelihoodRatio	55,914	20	,000
Linear-by-LinearAssociation	16,267	1	,000
N of ValidCases	600		

6 cells (20,0%) have less expected count than 5. The minimum expected count is 1,42.

Tablo 62’de görüldüğü üzere ki-kare test sonucunda çıkan değer 0,05’ten küçük olduğundan dolayı H30 hipotezi kabul edilmektedir. Başka bir söylemle, gelir durumu ile tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir algısı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

## SONUÇ

Türk vergi sistemi içerisinde vergi kayıp ve kaçaklarının oluşmasına sebep olan birçok etken bulunmaktadır. Vergi kayıplarının nedeni temelde vergi kanunlarının yapısı, vergi sistemi ve mükellef davranışlarından kaynaklanmaktadır. Bunların içerisinde özellikle vergi kanunları, hem vergi sistemi hem de mükellef davranışları üzerinde etkili olan son derece önemli bir konumdadır. Bu nedenle vergi kanunlarının yapısının ve içeriğinin dikkatli bir şekilde belirlenmesi gerekir.

Türk vergi mevzuatında 16 tane vergi ve bu vergilere ilişkin kanun yer almakta olup genel düzenleyici olarak bir de Vergi Usul Kanunu bulunmaktadır. Söz konusu bu kanunlar oldukça uzun ve karmaşık yapıdadır. Vergi kanunlarının karmaşık yapısı, vergi sistemlerinin işlerliğini zorlaştırırken, mükellefler üzerinde yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle de vergi kayıplarına neden olabilmektedir. Vergi kayıplarının önüne geçebilmek amacıyla dünya genelinde kabul görmüş birtakım önlemler bulunmaktadır. Bu önlemlerden birisi, toplumun vergi bilinci ve vergi ahlak seviyesinin vatandaşlara verilecek vergi eğitimleri aracılığıyla yükseltilmesidir. Bu ve benzeri önlemler mükelleflerin vergiye karşı duyarlılıkları üzerinde olumlu etkiler oluştursa bile vergi kanunlarının sebep olduğu olumsuzlukları azaltma konusunda etkili olamamaktadırlar.

Vergi kanunlarının, vergilendirme ilkelerinde belirtildiği üzere açık, sade ve mükelleflerin geneli tarafından anlaşılabilir yapıda olması gerekmektedir. Fakat, çalışmada da tespit edildiği üzere Türk vergi kanunları karmaşık bir yapıdadır. Türk vergi kanunlarının bu karmaşık yapısı vergi ile alakalı alanların tamamında olduğu gibi mükellefler üzerinde de olumsuz etkilere yol açmaktadır.

Çalışmada, Türk vergi kanunlarının karmaşık bir yapıda olduğu belirtilmiş ve bu düşünce yapılan anket çalışması ile desteklenmiştir. Anket çalışması, Tokat Merkez ilçesinde faaliyette bulunan avukat ve muhasebe meslek mensupları ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bulunan akademisyen ve öğrencilere uygulanmıştır. Anket çalışması; vergi kanunlarının yapısı, karmaşıklık düzeyleri ve mükellefler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri ortaya

çıkacak 29 sorudan oluşmaktadır. Anket çalışmasında elde edilen verilerin SPSS istatistik programı sonucunda analizi yapılmıştır.

Anket çalışmasında yer alan; *“Vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğunu düşünüyorum.”*, *“Türk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk vergi mevzuatı yeterlidir.”*, *“Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur.”*, *“Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilirliğini düşünüyorum.”*, *“Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır.”*, *“Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir.”* soruları dikkate alınarak yapılan analizler sonucunda birtakım bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bu bulgular dahilinde Türk vergi kanunlarının genel yapısının düzeltilmesi ile ilgili öneriler şu şekildedir;

- Tüm vergi kanunları vergilendirme ilkelerine uygun şekilde yeniden düzenlenmelidir. Yeniden ele alınacak kanunlar, sadece oluşturuldukları dönemler ile sınırlı kalmayarak ileri dönemlerde de uygulanabilecek şekilde olmalıdır.
- Vergi kanunları, karmaşık yapılarının aksine tüm vatandaşların anlayabileceği şekilde açık ve anlaşılır yapılarda olmalıdır.
- Vergi kanunlarının önemli bir kısmı farklı ülkelerde yer alan kanunlardan esinlenerek hazırlanmıştır. Bu kanunların Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısına uygun hale getirilmesi gerekmektedir
- Vergi ile alakalı kanunlar, diğer tüm kanunlarda olduğu gibi yetkisini Anayasadan almakta ve yetkili organlar tarafından oluşturulmaktadır. Bu şekilde oluşturulan vergi kanunları yapı ve işleyiş bakımından istenilen düzeyde olmayabilmektedir. Bu nedenle vergi kanunları oluşturulurken vergi konusunda uzmanlaşmış meslek mensupları ve akademisyenlerden görüş alınabilir. Bu görüşler sayesinde vergi kanunları, mükellef ile devlet arasında sorun olmaktan çıkartılabilir.

- Vergi kanunlarında yer alan mükerrer ve düzenleyici maddeler kaldırılarak tek bir kanun metni haline getirilip uygulanmalıdır.



## KAYNAKÇA

- Altunışık, R. , Coşkun, R. , Bayraktaroğlu, S. , Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Yöntemleri, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Arslan, M., Biniş, M. (2016). Türk vergi sisteminde tebligat ve elektronik tebligat. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 300-317.
- Aygün, R. (2012). Vergi Afları ve Vergi Uyumuna Etkisi. *Vergi Dünyası Dergisi*, 369, 88-92.
- Bagdigen, M., Erdoğan, A. (2010). Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum Ve Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği.
- Belediye Gelirleri Kanunu. (1981). Resmi Gazete, 17354, 29.05.1981
- Bilgin, H. K. (2011). Vergi ahlakının teorik çerçevesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2).
- Bilici, N. (2014), *Türk Vergi Sistemi*, Savaş Yayınevi, Ankara.
- (2015). *Türk Vergi Sistemi*, Savaş Yayınevi, Ankara.
- (2016). *Türk Vergi Sistemi*, Savaş Yayınevi, Ankara.
- Buyrukoğlu, S., Erasa, İ. (2012). Vergi Bilincinin Oluşmasında Mükellef Haklarının Yeri ve Önemi. *Vergi Dünyası Dergisi*, 31(375), 116-127.
- Cansız, H. (2006). Vergi Mükelleflerinin Vergiyi Algılama Hakkındaki Görüşleri: Afyon İli Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 115-138.
- Csontos, Laszlo, Janos Kornai and Istvan Gyorgy Toth; (1998), *Tax Awareness and Reform Of The Welfare state: Hungarian Survey Results*, Economics of Transition, 6, pp. 287-312

- Çataloluk, C. (2008). Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 213-228.
- Çiçek, U., Bitlisli, F. (2017). Vergi Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci ve Farkındalığı Üzerindeki Etkisi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)/Journal of Accounting & Taxation Studies (JATS)*, 10(2).
- Damga Vergisi Kanunu. (1964). Resmi Gazete, 11751, 11.07.1964
- Demir, I. C., Ciğerci, İ. (2016). Vergi Bilincinin Oluşumunda Eğitimin Rolü: İlköğretim Öğrencileriyle Ampirik Bir Çalışma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 127-143.
- Demir, İ. C. (2008). *Vergi ahlaki ve belirleyenleri, Ege Bölgesi örneği* (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Doğanay, A, Murat Ataizi, Ali Şimşek, Jale Balaban Salı. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. 1. Baskı. Basım yeri: Anadolu Üniversitesi, 2012.
- Edizdoğan, N. , Özker, N. (2003). *Türk Vergi Sistemi*, Ekin Kitapevi, Bursa.
- , Gümüş, E. (2013). Vergi Afları ve Türkiye’de Vergi Aflarının Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, (164), 99-119.
- Emlak Vergisi Kanunu. (1970). Resmi Gazete, 13576, 11.08.1970
- Erkin, G. (2012). Vergilendirme Yetkisinin Tabi Olduğu Anayasal İlkeler. *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 237-249.
- (2013). Türk Hukuku'nda Vergilendirme Yetkisi, *Yaşar Üniversitesi*, 8(Özel), 1111-1154.
- Eroğlu, A. (2018). Vergileme Kapasitesini Belirleyen Faktörler ve Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Gelirlerine Etkisi. *Journal of Economics*, 3(5), 56-69.



- Evans, Chris ve Tran-Nam, Binh (2013). Towards the development of a tax system complexity index. *Australian School of Business Research Paper. 1001 (2013): 1-24.*
- Gamage, David, Shanske, Darien. Three Essays On Tax Salience: Market Salience And Political Salience, *Tax Law Review. 65:21, 2011,6- 33.*
- Gelir Vergisi Kanunu. (1960). Resmi Gazete, 10700, 06.01.1961
- Gerçek, A. (2005). Türk vergi hukukunda vergi sorumlusu, sorumluluk halleri ve türlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 54(3), 157-193.*
- , Bakar, F., Mercimek, F., Çakır, E. U., & Asa, S. (2014). Vergilemenin Anayasal Temellerinin Çeşitli Ülkeler Açısından Karşılaştırılması ve Türkiye İçin Çıkarımlar. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 63(1), 81-130.*
- Gider Vergisi Kanunu. (1956). Resmi Gazete, 9362, 23.07.1956
- Gözleri K. (2010). Anayasa Hukukunun Genel Esasları
- Gözübüyük, A.Ş. (1993). *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*: Turhan Kitabevi.
- Gümrük Kanunu. (1999). Resmi Gazete, 23866, 04.11.1999
- İzgi, K., Saruç, N. T. (2011). Sosyo-kültürel faktörlerin vergi ahlakı üzerindeki etkisi: Üniversite öğrencileri ile yapılan anket çalışması. *Ekonomi Bilimleri Dergisi, 3(2).*
- Karabacak, Y. (2013). Türk Vergi Kanunlarının Karmaşıklık Düzeyinin Ölçümü Üzerine Bir Deneme. *Maliye Dergisi, (165), 38-53.*
- (2013). Vergi Karmaşıklığı Modern Vergi Sistemlerinin Kaçınılmaz Sonu Mudur?. *Mali Cozum Dergisi/Financial Analysis, (120).*
- Karakoç, Y. (2004). Hukuki Nedenlerden Kaynaklanan Vergi Kayıp ve Kaçakları. *Türkiye'de Vergi Kayıp ve Kaçakları, Önlenmesi Yolları, 19. Maliye Sempozyumu, 90-115.*

\_\_\_\_\_ (2014). Anayasal Vergilendirme İlkeleri Üzerine Bir Değerlendirme

Katma Değer Vergisi Kanunu. (1984). Resmi Gazete, 18563, 02.11.1984

Kayan, A. (2000). Verginin Tarihsel Gelişimi ve Sebep Olduğu Bazı Önemli Olaylar. *Maliye Dergisi*, 135, 80-87.

Kumrulu, A. (1979). Vergi Hukukunun Bir Kısım Anayasal Temelleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 36(1-4), 147-162.

Kurumlar Vergisi Kanunu. (2006). Resmi Gazete, 26205, 21.06.2006

Organ, İ., Yegen, B. (2013). Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4).

Öncel, M., Kumrulu, A., & Çağan, N. (1985). *Vergi hukuku*. Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi.

Öner, E. (2015), *Türk Vergi Sistemi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara

\_\_\_\_\_ (2017). *Türk Vergi Sistemi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Pehlivan, O. (2005), *Kamu Maliyesi*, Derya Kitapevi, Trabzon.

Sandalcı, U., Sandalcı, İ. (2017). Vergi Ahlakı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi: OECD Ülkeleri Özelinde Bir İnceleme. *Sakarya İktisat Dergisi*, 6(1), 70-93.

Sarılı, M, A. (2014). *Türk Vergi Sistemi*, Hermes Yayıncılık, Ankara.

\_\_\_\_\_ (2010), *Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması*, Ankara.

Slembrod, J ve Bakija, J. (2008). *Taxing Ourselves: A Citizen's Guide To The Debate Over Taxes*. Cambridge, USA.

- Stiglitz, J. (1994). Kamu Kesimi Ekonomisi,(çev. Ö. Faruk Batırel). *Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaası, İstanbul.*
- Şenyüz, D. (2001), *Türk Vergi Sistemi*, Ezgi Kitapevi, Bursa
- \_\_\_\_\_, Yüce, M. , Gerçek, A. (2017). *Türk Vergi Sistemi*, Ekin Yayıncılık, Bursa.
- Taşkın, Y. (2012). Vergi Psikolojisi ve Vergiye Karşı Mükellef Tepkileri. *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, (54), 67-90.
- Tekbaş, A. (2010). Vergi Kanunlarının Tabi Olduğu Anayasal İlkeler.
- Tosuner, M. , Arıkan, Z. (2017). *Vergi Usul Hukuku*, İzmir.
- \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ (2008), *Türk Vergi Sistemi*, Neşa Yayınevi, İzmir.
- Turhan, S. (1998), *Vergi Teorisi ve Politikası*, Filiz Kitapevi, İstanbul.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). Resmi Gazete, 17863, 09.11.1982
- Üyümez, M.E., (2016). Vergi Mevzuatının Karmaşıklığı ve Uzlaşma Yöntemi Bağlamında Vergi Uyumunun Değerlendirilmesi, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8, 75-92.
- Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu. (1959). Resmi Gazete, 10231, 15.06.1959
- Vergi Usul Kanunu. (1961). Resmi Gazete, 10703, 10.01.1961
- Yeşilyurt, Ş. (2015). Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 36-56

## EK-1 ANKET

### Vergi Kanunlarının Genel Yapısı ve Mükelleflerin Vergiye Karşı Duyarlılığına Etkisi: Tokat İli Örneği

Bu anket Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı öğrencisi Serhat KURT'un, Dr. Öğretim Üyesi Doğan BOZDOĞAN'ın danışmanlığında hazırladığı "*Vergi Kanunlarının Genel Yapısı ve Mükelleflerin Vergiye Karşı Duyarlılığına Etkisi: Tokat İli Örneği*" isimli yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere; Tokat merkez ilçesi Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ve akademisyenleri ile yine, Tokat merkez ilçesinde yer alan avukatlar, defterdarlık çalışanları ve muhasebe meslek mensuplarına yapılacaktır. Elde edilen veriler gizli tutulacak ve sonuçlar bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır.

1)	Cinsiyetiniz	A)Erkek	B)Kadın			
2)	Yaşınız	A)18-24	B)25-34	C)35-45	D)+46	
3)	Mesleğiniz D)Defterdarlık çalışanları	A)Avukat	B)Akademisyen	C)Muhasebe meslek mensubu E) İİBF Öğrencisi		
4)	Öğrenim durumunuz	A)Lise	B)Üniversite (2 yıllık)	C)Üniversite (4 yıllık)	D) Lisansüstü	
5)	Gelir Durumunuz D)3.001 TL- 4.000 TL	A)1.000 TL'den az		B)1.001 TL- 2.000 TL	C)2.001 TL- 3.000 TL E)4.001 TL- 5.000 TL	
		F)5.001 TL ve üzeri				
SIRA NO		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	<b>Türk vergi uygulamaları ve Türk vergi kanunları ile ilgili aşağıda yer alan ifadelere ilişkin düşüncelerinizi sütun üzerinde (X) ile işaretleyerek belirtiniz.</b>					
1	Vergi ödemek bir vatandaşlık görevidir.					
2	Vergiler kamu hizmetlerinin karşılığı olarak tahsil edilmektedirler.					
3	Türkiye'de vergi ahlakı yüksektir.					
4	Türkiye'de vergi bilinci yüksektir.					
5	Mükellefler vergilerini tam ve zamanında öderler.					
6	Türkiye'de vergi kaçırma oranı yüksektir.					
7	Vergi bilinci ve vergi ahlakı düşük olan toplumlarda vergi kaçırma oranı yüksektir.					

8	Vatandaşlar üzerinde vergi bilinci ve vergi ahlakının oluşturulması amacıyla tüm bireylere vergi eğitimleri verilmelidir.					
9	Vergilendirme işlemi, yetkisini Anayasa ve kanunlardan alan hukuki bir işlemdir.					
10	Türk vergi sistemi içerisinde adaletsiz uygulamalar bulunmaktadır.					
11	Vergi afları mükelleflerin vergi bilincini olumsuz yönde etkilemektedir.					
12	Vergi aflarının sık uygulanması, vergisini ödemeyen mükellefler üzerinde af beklentisi oluşturarak vergi kayıplarına neden olmaktadır.					
13	Vatandaşlar mükellefi oldukları vergilerin içeriklerini tam olarak bilmemektedirler.					
14	Türk Vergi mevzuatı oldukça karışık ve anlaşılması zor bir yapıdadır.					
15	Mükellefi olduğum vergiler hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
16	Vergi kanunları mükellefler tarafından tam olarak anlaşılmamaktadır.					
17	Vergi kanunlarında yasal boşluklar olduğunu düşünüyorum.					
18	Türk vergi uygulamalarının işleyişi açısından Türk Vergi mevzuatı yeterlidir.					
19	Türk vergi sisteminde yer alan vergilere ilişkin kanunlarda madde sayıları oldukça fazladır.					
20	Vergilere ilişkin kanun metinleri gereğinden uzundur.					
21	Vergi kayıplarının önlenmesi açısından Türk vergi kanunları ve cezai yaptırımlar yeterlidir.					
22	Türkiye'de vergi kayıplarının yüksek					

	şekilde yaşanmasında vergi kanunlarının etkisi büyüktür.					
23	Vergi kanunlarının lafzi yorum yapılarak anlaşılabilceğini düşünüyorum.					
24	Vergi kanunlarında mükerrer birçok madde vardır.					
25	Vergi Usul Kanununda köklü bir değişikliğe ihtiyaç vardır.					
26	Tüm vergi kanunlarının baştan ele alınması gerekmektedir.					
27	Vergi Usul Kanunu vergiye gönüllü uyumu artıracak bir yapıdadır.					
28	Vergi kanunlarında yer alan boşluklardan faydalanarak vergiden kaçınmak mümkündür.					
29	Vergi kanunlarındaki boşluklar vergi kaçırmamı sağlıyorsa bu boşluklardan faydalanabilirim.					

## ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Serhat KURT

Doğum Yılı ve Yeri : 1991 / Bornova

### Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Kütahya Dumlupınar Üniversitesi- Maliye

Yüksek Lisans Öğrenimi : Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi- Maliye

Yabancı Dili : İngilizce

### Bilimsel Faaliyetleri :

BOZDOĞAN DOĞAN, kurt serhat (2017). Türkiye’de Vergi Yargısı Sisteminin İktisadilik İlkesi Açısından İncelenmesi. YÖNETİM VE EKONOMİ BİLİMLERİ KONFERANSI (YEBKO 2017) (Özet Bildiri).

BOZDOĞAN DOĞAN, kurt serhat, (2016). "Hayat Standardı Esasının Anayasal Vergileme İlkeleri Açısından İncelenmesi Ve Vergiye Gönüllü Uyum Üzerindeki Etkisi", Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 11(2), 59-76.

### İş Deneyimi :

Kültür ve Turizm Bakanlığı- Memur / Ankara

### İletişim :

E-Posta Adresi :kurtserhat60@gmail.com